

# Universitätsbibliothek Wuppertal

## Lexicon Taciteum

Gerber, Arnold

Lipsiae, 1903

U

---

**Nutzungsrichtlinien** Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2950)

agenti. — 1,58,19 tuum erit consultare, utrum . .  
— D 1,7 cui percontationi tuae respondere . . vix  
. . auferem, si . . 10,30 effervescit vis pulcherrimae  
naturae tuae. A 45,15 ut perhibent qui interfuerunt  
novissimis sermonibus tuis. I,15,7 cf. supra. 14,55,2 Nero . .  
respondit: quod meditatae orationi tuae statim occurram,  
id primum tui muneris habeo, qui me . . subita expedire  
docuisti. D 9,6. 24,6 tuum tamen, Messalla, promissum  
immutasse non debet. 27,6. 42,3. A 45,24 et 25. 46,3  
placide quiescas, nosque domum tuam ab infirmo desiderio . .  
ad contemplationem virtutum tuarum voces. I,15,5. II,  
76,10 et 34. 77,4. 11,2,6. 30,10 an discidium, in-

quit, tuum nosti? 14,53,5 et 8 et 15 et 23. 54,14. 55,14. 56,10. 15,63,11.

b) vi *praegn.* α) D 3,5 nihilne te . . fabulae malignorum terrent, quo minus offensas Catonis tui ames? i. q. von dir verfasst.

β) IV,43,7 Marcellus velut excedens curia 'imus' inquit, 'Prisce, et relinquitur tibi senatum tuum: regna praesente Caesare'. i. q. von dir abhängig. — [II,77,11 M. cf. tu.]

**tympanum.** V,5,24 cf. tibia.

**tyrannicida.** D 35,19 tyrannicidarum praemia.

**tyrannus.** *spec. i. q. gewaltherrscher, tyrann* 6,6,7 si recludantur tyrannorum mentes, posse aspici laniatus et ictus.

## U

Confecit C. Iohn.

**uber.** a) *propr.* G 20,2 sua quemque mater uberibus alit. b) *transl.* III,34,6 (Cremona) numero colonorum, opportunitate fluminum, ubere agri . . adolevit floruitque.

**uber.** I) *adi.* A) *propr.* V,6,5 *uber solum.* 7,1 *campi*, quos ferunt olim uberes . . fulminum iactu arsisse. — 14,33,12 barbari omissis castris praesidiisque militarium [Andr. militare horreum], quod uberrimum \*spolianti et defendentibus intutum, . . petebant.

B) *transl.* α) D 37,30 non quia tanti fuit rei p. malos ferre cives, ut u. ad dicendum *materiam* oratores haberent. I,1,18 principatum Nervae et imperium Traiani, uberiorem securioremque materiam, senectuti seposui. II,30,18 cum duces partium Othonis quamvis uberrima conviciorum in Vitellium materia abstinerent. 21,22 Othonem ac Vitellium celebrantes culpantesve uberioribus inter se *probris* quam *laudibus* stimulantur.

β) de *oratione* D 18,10 Catoni seni comparatus C. Gracchus *plenior* et *uberior* (est). 3,31,18 (Mamercus) oratorum \*ea aetate uberrimus erat. II) *adv. transl.* 12,60,4 senatus consulto cautum (est) *plenius* quam antea et *uberius* cf. plenus II.

**ubertas.** a) *propr.* 16,2,10 non solitas tantum fruges . . gigni, sed *nova* u. provenire terram [Agric. novam ubertatem p. terra]. — G 26,6 nec enim cum u. et amplitudine *soli* labore contendunt. 4,55,24 (Sardiani) ubertatem *fluminum* suorum . . memorabant i. q. goldreichtum.

b) *transl.* de *oratione* D 23,24 *ea*, quotiens causa poscit, u., *ea*, quotiens permittit, *brevitas*.

**ubi.** I) *adv. loci* A) *relat.* a) *subiungit enuntiatum* α) *pertinet ad subst. vel adv. acc)* *nom. propr.* D 10,22 in *Graecia* . . u. ludicras quoque artis exercere honestum est. 15,9,11 Parthi . . spem omnem in *Armeniam* (vertebant), u. Paetus . . quintam legionem procul in Ponto habebat, reliquas promiscis militum commeatibus infirmaverat i. q. weil daselbst. — D 8,5 *Capuae* aut *Vercellis*, u. nati dicuntur. IV,50,12 Festus *Adrumeto*, u. speculabundus substiterat, ad legionem contendit. 2,83,9 sepulchrum *Antiochiae*,

u. crematus, tribunal Epidaphnae, quo in loco vitam finierat. 4,44,14 (Antonium) seposuit Augustus in *civitatem Massiliensem*, u. specie studiorum nomen exilii tegetur. 15,23,4 locus puerperio colonia *Antium* fuit, u. ipse generatus erat. 34,6 apud *Beneventum* interim cecidit, u. gladiatorium munus a Vatinius celebre edebatur. — 12,28,3 ad montem *Taanum* revertuntur, u. Pomponius . . opperiebatur. — III,85,4 Vitellium . . postremo ad *Gemonias*, u. corpus Sabini iacuerat, propulere.

ββ) *nom. appellat.* 1) G 45,23 *Orientis secretis*, u. tura balsamaque sudantur. 1,17,10 trahi diversas in *terras*, u. . . uligines paludum vel inculta montium accipiant. III,24,5 illos esse *campos*, in quibus abolere labem . . u. recipere gloriam possent. 4,28,12 reus . . vocare ultores deos, ut sibi quidem redderent *exilium*, u. procul tali more ageret. I,72,17 concurrere . . in *Palatium* ac *fora*, et u. plurima vulgi licentia, in *circum* ac *theatra* effusi . . strepere. II,80,12 *Antiochensium* theatrum ingressus, u. \*illis consultare mos est. 12,24,3 a *foro boario*, u. aereum tauri simulacrum aspicimus, . . sulcus designandi oppidi coeptus (est). 15,24,10 ituram ad *signa* et *effigies* principis, u. legionibus coram regnum auspicaretur.

2) D 34,11 (iuvenes) in *media luce* (studebant) atque inter ipsa *discrimina*, u. nemo impune stulte aliquid . . dicit. I,1,19 rara *temporum felicitate*, u. sentire quae velis et quae sentias dicere licet. 62,5 nihil in *discordiis civilibus* festinatione tutius, u. facto magis quam consulto opus esset.

3) de *hom.* III,31,6 ne . . omnis ira victoris non in vulgus inops, sed in *tribunos centuriones*que, u. pretium caedes erat, \*verteretur. — A 7,12 (Mucianus) *Agricolam* . . vicensimae *legioni* . . praeposuit, u. decessor seditiose agere narrabatur. 1,40,2 quod non ad superiorem *exercitum* pergeret (Germanicus), u. obsequia et contra rebellis auxilium.

γγ) *adv. loci* 1) *quod additur* I,20,2 iustissimum visum est (pecuniam) *inde* repeti, u. inopiae causa erat. 14,1,13 ituram quoquo terra-



rum, u. audiret potius contumelias imperatoris quam viseret.

2) *quod suppletur* D 32,6 multarum artium scientia . . . u. minime credas, eminet et excellit. A 30,22 u. solitudinem faciunt, pacem appellant i. q. den Zustand, der da entsteht wo. G 36,4 u. manu agitur, modestia ac probitas nomina superioris sunt. I, 85,20 quidam vera probra iacere, in clamore tamen et u. plurimae voces. III, 17,3 (Antonius), u. plurimus labor, unde aliqua spes, consilio manu voce insignis hosti, conspicuus suis. 58,22 dilabi paulatim senatores equitesque, primo cunctanter et u. ipse non aderat, mox . . . V, 11,16 turres, u. mons iuvisset, in sexagenos pedes, inter dexava in centenos vicenosque attollebantur.

b) *adnectit enuntiatum, quo narratio progreditur* III, 41,15 flexit in Umbriam atque inde Etruriam; u. cognito pugnae Cremonensis eventu . . . atrox consilium iniit. 2, 54,1 tramisit Lesbium, u. Agrippina . . . Iuliam edidit. 3, 61,3 esse apud se . . . lucum Ortygiam; u. Latonam . . . edidisse ea numina. 13, 46, 19 provinciae Lusitaniae praeficitur; u. usque ad civilia arma . . . integre saneteque egit. 14, 62, 18 tum in Sardiniam pellitur, u. non inops exilium toleravit et fato obiit. — 6, 19, 12 corpora putrefacta adsectabantur, dum in Tiberim traherentur, u. fluitantia aut ripis adpulsa non cremare quisquam, non contingere. — III, 77, 9 ceteri ad naves ruebant, u. cuncta pari formidine implicabantur. 4, 51, 17 ceteros . . . trusere in summa castelli, u. tandem coacta deditio. 15, 38, 5 initium in ea parte circi ortum, quae Palatino Caelioque montibus contigua est; u. . . simul coeptus ignis et statim validus . . . longitudinem circi corripuit. — 13, 21, 25 colloquium filii exposcit, u. nihil pro innocentia . . . disseruit, sed ultionem . . . obtinuit.

B) *interrogat.* a) in *orat. rect.* 14, 53, 20 u. est animus ille modicis contentus?

b) in *orat. obliq.* a) 2, 2, 8 u. illam gloriam trucidantium Crassum . . . si mancipium Caesaris . . . imperitet? 3, 5, 13 u. illa veterum instituta, propositam toro effigiem . . . ? — 1, 35, 1 ut seditionem attigit, u. modestia militaris, u. veteris disciplinae decus, . . . rogatans, nudant universi corpora. 15, 62, 8 rogatans, u. praecepta sapientiae, u. tot per annos meditata ratio adversum imminetia. β) II, 13, 7 femina . . . cum . . . per cruciatus interrogarent, u. filium occuleret, uterum ostendens latere respondit. IV, 50, 7 servum, quisnam et u. esset Piso, interrogavere. 12, 69, 5 rogatantes, u. Britannicus esset. 1, 22, 9 responde, Blaese, u. cadaver abieceris cf. Nipp. 61, 16 referebant . . . primum u. vulnus Varo adactum, u. infelici dextera et suo ictu mortem invenerit. 12, 63, 3 consulentibus, u. conderent urbem, redditum oraculum est. 13, 54, 16 (Frisiorum reges in theatro) quis eques, u. senatus percentantur.

II) *coniunctio tempor.* A) i. q. *jetzt da, als, sobald* 1) c. *indic.* a) *praes.*; in apodosi sequitur a) *praes.* αα) 1, 58, 14 atque u. *primum* tui copia (sc. est), vetera novis et quieta turbidis antehabeo. ββ) II, 4, 6 Sostratus . . . u. . . adnuere deam videt, . . . futura aperit. IV, 14, 10 Civilis primo-

res . . . u. nocte ac laetitia incaluisse videt, iniurias et raptus . . . enumerat.

β) *perf.* IV, 32, 8 post u. *videt* Montanum praeferoce . . . egregium, inquit, pretium laboris recepi. 15, 70, 2 is . . . u. frigescere pedes . . . intellegit, . . . versus ipsos rettulit.

γ) *inf. hist.* 4, 12, 6 Seianus u. *videt* mortem Drusi multam interfectoibus, . . . volutare secum.

b) *perf.*; in apodosi seq. a) *praes.* A 38, 11 u. incerta fugae vestigia neque usquam conglobari hostes *compertum*, . . . in fines Borestorum exercitum deducit. II, 23, 5 u. pulsum Caecinam pergere Cremonam *accepit*, . . . legionem . . . Bedriaci sistit. IV, 50, 1 sed u. Festo consternatio vulgi, centurionis supplicium . . . *innotuere*, equites in necem Pisonis mittit. 15, 61, 7 u. haec a tribuno *relata sunt* . . . interrogat (princeps). — IV, 21, 10 *quae* u. *relata Civili*, . . . Batavorum gentem in arma rapit. 3, 39, 1 *quae* u. *cognita* Vellaeo . . . alarios equites . . . mittit. 15, 3, 1 *quae* u. *Corbuloni . . . audita sunt*, legiones duas . . . mittit. III, 43, 9 *quae* ubi [al.; M ui; Gronov, Iacob, Halm ut] . . . *increbrueret*, Valens . . . ad naves regreditur. — 12, 49, 9 *quod* u. turpi fama *divulgatum*, . . . Helvidius . . . cum legione mittitur. 16, 10, 8 *quod* u. *cognitum* reo, . . . Formianos in agros digreditur. 24, 8 *quod* u. non *evenit* [Rhenan.; M quo dubie non venit] vultumque . . . insontis ultro *extimuit*, vocari patres iubet. — IV, 35, 5 *qui* u. rursus missos Novaesium frumentatores . . . velut multa pace ingredi *accepit*, . . . compositus invadit. III, 23, 2 *qui* u. *exceperet* [M excipere] pugnam, pellunt hostem. — 12, 5, 9 u. ille unum se civium . . . *respondit*, opperiri intra palatium iubet. 11, 1 u. haec atque talia *disser-tavere*, incipit orationem Caesar. 15, 63, 1 u. haec atque talia . . . *disseruit*, complectitur uxorem. IV, 16, 7 u. insidiae parum *cessere*, . . . Camnifates, Frisios, Batavos propriis cuneis componit. 55, 12 hi . . . u. quos idoneos rebantur conscientia *obstrinxere*, . . . in domum privatam conveniunt. V, 21, 5 sed u. *Cerialis . . . subvenit*, . . . Germani in annum aguntur. 11, 37, 6 Claudius . . . u. vino *incaluit*, iri iubet. 16, 15, 7 centurio, u. effugia villae *clausit*, iussa imperatoris Ostorio aperit. V, 17, 13 u. sono armorum . . . *adprobata sunt* dicta, saxis . . . proelium incipitur. 6, 43, 10 ac primo (Artabanus) . . . *territus*, u. *data* fides reddendae dominationi venisse (Hieronem), *adlevatur* animus et . . . *exquirit*. 11, 30, 1 Calpurnia . . . u. datum secretum, . . . nupsisse Messalinam Silio exclamat. — 3, 1, 9 atque u. *primum* ex alto *visa* classis, complentur . . . portus. 6; 5, 2 Messalinus . . . u. *primum* facultas *data*, arguitur . . . 1, 63, 2 Germanicus . . . u. *primum* copia *fuit*, evehi equites . . . iubet.

β) *perf.* A 17, 1 sed u. cum cetero orbe Vespasianus et Britanniam *reciperavit*, magni duces, egregii exercitus (fuerunt), minuta (est) hostium spes. 37, 21 ceterum u. compositos . . . sequi rursus *videre*, in fugam versi . . . avia petiere. III, 31, 20 sed u. Caecina . . . consul *incessit*, exarsere victores. IV, 37, 1 u. sedato impetu metus *redii*, centuriones cum epistulis ad civitates Galliarum misere. 6, 51, 4 (Tiberius), u. domum Augusti privignus *introiit*, multis aemulis conflictatus est. 12, 36, 15 Caratacus . . . u. tribunali *adstitit*,



in hunc modum locutus est. 13,15,7 u. Britannico *iussit* exurgeret . . . ille constanter exorsus est carmen. II,38,3 sed u. subacto orbe . . . securas opes concupiscere vacuum *fuit*, prima inter patres plebemque certamina exarsere. IV, 4,15 u. ad Helvidium . . . *ventum*, prompsit sententiam. 11,18,10 u. praesentia satis *composita sunt*, legiones . . . veterem ad morem reduxit. III,15,1 ubi haec *comperta* Antonio, . . . hostium exercitus adgredi statuit. 38,9 u. asperatum Vitellium . . . satis *patuit* . . . datae L. Vitellio delationis partes. IV,71,11 at Civilis et Classicus u. pulsum Tutorem . . . *acceperere*, . . . crebris nuntiis Valentium monuere . . . — 43,6 *quod* u. *sensit* Marcellus, . . . inus, inquit, Prisce. A 26,1 quod u. *cognitum* hosti . . . irrupere. V,18,11 quod u. clamore *cognitum*, legiones a fronte incubuere. 4,73,1 quod u. Apronio . . . *cognitum*, vexilla legionum . . . acciebat ac simul utrumque exercitum . . . Frisiis intulit. — III,58,1 *quae* u. Vitellio *cognita*, . . . L. Vitellium fratrem . . . ingruenti . . . bello opposuit. 1,73,9 *quae* u. Tiberio *notuere*, scripsit consulibus . . .

γ) *impf.* II,16,11 sed u. . . inconditos homines fatigare militiae muneribus *occepit*, laborem insolitum perosi infirmitatem suam reputabant. 6,24,12 primo . . . quasi per dementiam funesta Tiberio, mox, u. expses vitae *fuit*, meditata . . . diras inprecabatur. 12,35,8 u. *ventum* ad aggerem, *dum* missilibus certabatur, . . . pleraeque caedes oriebantur: *postquam* . . . par comminus acies, decedere barbari. 15,50,17 igitur u. coniuratis praefectum quoque praetorii in partes descendisse . . . *facta* fides, promptius iam de tempore ac loco caedis agitabant. III,46,6 prima rerum quieti speculabantur: u. flagrare Italiam bello . . . *acceperere*, . . . utraque Danuvii ripa potiebantur. 34,11 quod u. *enotuit*, (captivi) a propinquis adfinibusque occulte redemptabantur. V,10,4 qui (Surae legatus) u. fato aut taedio *occidit*, . . . Vespasianus . . . cuncta camporum . . . victore exercitu tenebat.

δ) *inf. hist.* A 20,3 sed u. aestas *advenit*, . . . multus in agmine, laudare modestiam, disiectos coërcere . . . III,18,3 sed u. fortuna contra *fuit*, non laxare ordines, non recipere turbatos, non obviam ire ultroque adgredi hostem. IV,83,19 Ptolemaeus . . . pronus ad formidinem, u. securitas *rediit*, . . . negligere paulatim aliasque ad curas animum *vertere*. 1,2,5 (Caesar) u. militum donis, populum annona, cunctos dulcedine otii *pellexit*, insurgere paulatim, munia senatus . . . in se trahere. 12,3,4 nam u. sui matrimonii certa *fuit*, struere maiora nuptiasque Domitii . . . et Octaviae . . . moliri. 13,44,4 sed u. mulier vacua *fuit*, nectere moras, adversam patris voluntatem causari repertaque spe ditioris coniugis promissa exuere. 14,8,7 adfluere ingens multitudo . . . atque u. incolumem esse (Agrippinam) *pernotuit*, ut ad gratandum sese expedire. II,28,5 quod u. *auditum vulgatumque*, maerere socii, fremere legiones. [6,26,3 Wölflin.]

ε) *impf.*; in apodosi seq. α) *impf.* III,24,1 Antonius, u. noscere suos noscique *poterat*, alios pudore et probris, multos laude et hortatu . . . accendens, cur resumpsissent arma, Pannonicas

legiones interrogabat i. q. nun, da die helle ermöglichte.

β) *praes. hist.* IV,18,5 Hordeonius primos Civilis conatus . . . aluit: u. expugnata castra . . . trepidi nuntii *adferebant*, Lupercum legatum . . . egredi adversus hostem iubet. 2,71,2 Caesar . . . u. finis *aderat*, adistentes amicos in hunc modum adloquitur.

γ) *perf.* IV,23,8 post u. pleraque telorum turribus . . . irrita *haerebant* et desuper saxis *vulnerabantur*, clamore atque impetu invasere vallum. 70,17 (legionarii) primo cohortem . . . interficiunt, mox u. duces exercitusque Romanum *propinquabant*, honesto transfugio rediere. 70,28 qui u. *adventabat* . . . legiones in Mediomaticos . . . abscessere. 6,42,18 placitumque opperiri . . . sed u. diem ex die *prolatabant*, . . . Surena . . . Tirdaten insigni regio evinxit.

δ) *plusqpf.* I,66,4 Viennenses . . . u. agmen *incesserat*, arma genua vestigia prensando *flexere* militum animos.

ε) *perf. et impf.*; in apodosi seq. α) *impf.* 13,25,6 deinde u. Caesarem esse, qui grassaretur, *pernotuit augebanturque* iniuriae . . . et quidam . . . propriis cum globis eadem *exercebant*, in modum captivitatis nox agebatur. — III,13,9 sed u. totis castris in fama proditio (*erat*; Wolff supplet *fuit*), . . . miles praescriptum Vespasiani nomen . . . *adspexit*, vastum primo silentium (*erat*), mox cuncta simul erumpunt.

β) *perf.* 12,15,7 *quae* u. *cognita* et iam iamque Bosphorum invasurus *habebatur*, . . . Aquila et Cotys . . . externas et ipsi gratias quaesivere.

γ) *praes. hist.* II,1,13 u. Corinthi . . . certos nuntios *accepit* de interitu Galbae et *aderant* qui arma Vitellii . . . adfirmarent, . . . cuncta utrimque perlustrat. 2,69,6 mox . . . u. (Germanicum) re-creatum *accepit* vota pro incolumitate *solventur*, admotas hostias . . . per lictores proturbat.

δ) *perf. et plusqpf.* 13,40,16 u. nihil temeritate *solutum*, nec amplius quam decurio equitum audentius progressus et sagittis confixus ceteros ad obsequium exemplo *firmaverat*, propinquis iam tenebris *abscessit*.

ε) *perf. et inf. hist. et impf.* 11,37,8 quod u. *auditum et languescere* ira, *redire* amor ac, si cunctarentur, propinqua nox et uxorii cubiculi memoria *timebantur*, *prorumpit* Narcissus denuntiatque . . .

h) *inf. hist. et impf.* III,10,17 u. *crudescere* seditio et a conviciis ac probris ad tela et manus *transibant*, inici catenas Flaviano *iubet*. 2,4,9 sed u. *minitari* Artabanus et parum subsidii in Armeniis vel . . . bellum adversus Parthos *sumendum erat*, . . . Silanus exitum custodia circumdat cf. Nipp.

i) *inf. et praes. hist.* 12,51,4 coniunx gravida primam utcumque fugam . . . toleravit; post festinatione continua u. *quati* [Heinsius *quatitur*] uterus et viscera *vibrantur* [malim *vibrabantur* cf. h et 3,26,6. III,31,19], *orare* ut . . . cf. de anastrophis Nipp.

2) c. *coniunct.* a) in *or. obl.* α) *pro indic. praes. orationis rectae* 3,36,10 abolitas leges et funditus *versas*, u. in foro . . . ab Rufilla . . . probra sibi et minae intenduntur, neque ipse audeat ius experiri.



β) *pro ind. perf. hist. or. rect.* 1,10,5 mox u. . . fasces et ius praetoris invaserit (Augustus). . . utriusque copias occupavisse. 4,10,7 deinde inter conscios u. locus veneficii tempusque composita sint, eo audaciae provectum (esse), ut . . .

γ) *pro ind. fut. or. rect.* 1) 15,12,15 quod illud et quantum decus (fore), u. par eorum numerus \*aspiceretur, qui adfussissent salutem et qui accepissent. 2) III,66,10 sed u. imperium Vespasianus invaserit, non ipsi, non amicis eius . . . securitatem . . . redituram. IV,76,19 quos u. adspexerint, redituram in animos formidinem . . . 76,22 resumpturos arma, u. metus abscesserit. — II,25,10 satis cito incipi victoriam ratus, u. provisum foret, ne vincerentur. IV,71,4 (Cerialis) ferocia verborum militem incendebat, u. *primum* congre- di licuisset, nullam proelio moram \*facturus. 1,19,13 cetera mandatu- ros, u. prima provenissent. 25,10 u. *primum* a luctu requiesset animus, acturum apud patres. 2,79,6 respondit adfuturum, u. praetor . . . reo atque accusatoribus diem prodixisset. 80,10 consistere in acie, non pugnatu- ris militibus, u. Pisonem . . . si iure ageretur, potiorum, si armis, non invalidum vidissent. 14,36,5 inermes cessuros statim, u. ferrum virtutemque vincuntium . . . agnovissent.

δ) *pro coniunct. or. rect.* 1,46,7 opponere maiestatem imperatoriam debuisse cessuris, u. principem . . . vidissent.

b) *accedit temporali vis causalis* 3,26,4 (vetustissimi mortalium) u. nihil contra morem cuperent, nihil per metum vetabantur. Aliter Pitzner.

B) i. q. *jedesmal wenn, so oft als 1) c. indicat.* a) *praes.* II,92,9 nec umquam satis fida potentia, u. nimia est. 4,17,6 (adulatio) moribus corruptis perinde anceps, si nulla et u. nimia est.

b) *perf. α* A11,13 in deprecandis periculis eadem audacia et, u. advenere, in detrectandis eadem formido (est). 2,61,3 (miracula) quorum praecipua fuere Memnonis saxea effigies, ubi radiis solis icta est, vocalem sonum reddens. 4,18,12 beneficia . . . u. multum antevenero, pro gratia odium redditur. 69,11 eadem ille et diutius, quanto maesta, u. *semel* prorupere, difficilium reticentur. 6,42,5 *quotiens* concordēs agunt, spernitur Parthus; u. dissensere, . . . accitus in partem adversum omnes valet. 12,13,11 equi u. pharetras telis onustas accepere, . . . nocte demum vacuis pharetris . . . redeunt. 15,68,15 (facetiae) quae u. multum ex vero traxere, acrem sui memoriam relinquunt. β) I,79,11 nihil ad pedestrem pugnam tam ignavum: u. per turmas advenere, vix ulla acies *obstitit*.

c) *impf.* I,54,5 (legati Lingonum) u. pronis militum auribus accipiebantur, ipsius exercitus pericula . . . conquerentes *accendebant* animos.

d) *plusqpf. α* I,46,16 u. sumptibus exhaustus socordia insuper elanguerat, inops pro locuplete et iners pro strenuo in manipulum *redibat*. 51,28 plurima ad fingendum credendumque materies in ipsis castris, odio metu et, u. vires suas respexerant, securitate i. q. wenn sie in betracht zogen. 65,10 et u. causas odiorum praetenderant, magnitudinem praedae ostendebant. III,20,1 Antonius inserens se manipulis,

u. adspectu et auctoritate silentium fecerat, . . . adfirmabat. 33,12 faces . . . u. praedam egesse- rant, in vacuas domos et inania templa . . . iaculabantur. 4,23,3 priores duces \*u. impetrando triumphalium insigni sufficere res suas crediderant, hostem omittebant. 15,10,4 eludi Parthus tractu belli poterat, si Paeto . . . constantia fuisset: verum u. a viris militaribus adversus urgentes casus firmatus erat, rursus . . . in diversa ac deteriora transibat. β) A20,8 u. satis terruerat, parcendo rursus \*invitamenta pacis *ostentare*. IV,29,13 u. sonus molientium aut adpositae scalae hostem in manus dederant, propellere umbone, pilo sequi; multos . . . pugionibus fodere.

2) c. *coniunct. a) in orat. recta α) impf.* A9,9 u. conventus ac iudicia poscerent, gravis intentus severus . . . u. officio satis factum (esset), nulla ultra potestatis persona. I,79,20 R. miles . . . u. res posceret, levi gladio inermem Sarmatam . . . cominus fodiebat. II,40,7 Celso et Paulino abnuentibus militem . . . obicere hosti . . . Titianus et Proculus, ubi consiliis vincerentur, ad ius imperii transibant. Roth falso interpr. da. 88,3 multae et atroces inter se militum caedes, . . . manente legionum auxiliorumque discordia; u. adversus paganos certandum foret, consensu [Walter, Her. consensus sc. erat]. 3,2,5 u. colonias transgrederentur, atrata plebes, trabeati equites . . . funerum sollemnia cremabant. 21,13 Tacfarinas . . . spargit bellum, u. instaretur, cedens ac rursus in terga remeans.

β) *plusqpf.* A9,10 cf. α. I,49,13 amicorum libertorumque, u. in bonos incidisset, sine reprehensione patiens, si mali forent, usque ad culpam ignarus. II,63,13 Sabinus . . . u. formido incessisset, facilis mutato et in alieno discrimine sibi pavens . . . impulit ruentem. 88,17 (Vittelliani) u. lubrico viae vel occurso alicuius procidissent, ad iurgium, mox ad manus et ferrum (transibant). III,33,6 u. adulta virgo aut quis forma conspicuus incidisset, . . . divulsus ipsos postremo direptores in mutuum perniciem agebat. V,21,13 aderat fortuna, etiam u. artes defuissent. 1,44,22 si tribuni, si legio industria innocentiamque *adprobaverant*, retinebat ordinem: u. avaritiam aut crudelitatem consensu obiectavissent, solvebatur militia. 15,58,6 continua hinc . . . agmina trahi ac foribus hortorum adiacere, atque u. dicendam ad causam introissent, \*laetatum (sc. esse) erga coniuratos et fortuitus sermo . . . si convivium, si spectaculum simul *inissent*, pro crimine accipi.

γ) *perf.* 12,47,7 mos est regibus, quotiens in societatem coeant, implicare dextras pollicesque . . . nodo praestringere; mox u. sanguis in artus \*se extremos suffuderit, levi ictu cruorem eliciunt atque invicem lambunt. — A32,9 metus ac terror sunt infirma vincla caritatis; quae u. removeris, qui timere desierint, odisse incipiunt.

b) *in orat. obliq. α) praes.* I,21,13 nec cunctatione opus (esse), u. perniciosior sit quies quam temeritas. 1,48,8 in pace causas et merita spectari; u. bellum ingruat, innocentes ac noxios iuxta cadere. 69,11 nihil relictum imperatoribus, u. femina manipulos intervisat, signa adeat.



largitionem temptet. 3,69,16 minui iura, *quod* gliscat potestas, nec utendum imperio, u. legibus agi possit. 4,70,10 quem enim diem vacuum poena, u. inter sacra et vota . . vincula et laqueus inducantur. 6,28,18 confecto annorum numero, u. mors propinquet, (phoenicem) suis in terris struere nidum. 28,22 u. par oneri, par meatui sit, subire patrium corpus. 11,6,6 ne fidem quidem integram manere, u. magnitudo quaestuum spectetur. 13,43,18 puniendos rerum atrocium ministros, u. praefia scelerum adepti scelera ipsa alii delegent.

β) *perf.* IV,14,15 tradi se praefectis centurionibusque: quos u. spoliis et sanguine expleverint, mutari, exquirique novos sinus. V,6,25 gnari locorum tradunt undantes bitumine moles . . , u. vapore terrae, vi solis inaruerint, securibus cuneisque ut trabes aut saxa discindi. 1,29,11 nihil in vulgo modicum; terrere, ni paveant, u. pertimuerint, inpune contemni. 2,15,9 sed u. miscuerint manus, inane (esse) victis ventorum remorumve subsidium. 4,7,8 primas dominandi spes in arduo: u. sis ingressus, adesse studia et ministros. 6,22,10 alii . . tamen electionem vitae nobis relinquunt, quam ubi elegeris, certum (esse) imminetium ordinem.

γ) *plusq. p.* 4,71,15 mitigavit Seianus . . , ut cunctationes principis aperirentur, gnarus lentum in meditando, u. prorupisset, tristibus dictis atrocita facta coniungere. 15,44,21 (Christianis) pereuntibus addita ludibria, ut . . laniatu canum interirent . . atque, u. defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur cf. Pfitzner. — [Codd. I,83,22. 13,46,5; al. III,56,4; conicitur A36,14. III,43,9. 4,23,3. 6,26,3. 16,24,8.]

**ubicumque.** I,70,20 (Caecina) reputans . . u. certatum foret, Noricos in cetera victoriae praemia cessuros, . . legionum agmen . . Alpibus transduxit. 14,3,3 postremo (Nero), u. (Agrippina) haberetur, praegravem ratus interficere constituit.

**ubique.** A) verb. *esse* additur aut suppletur a) G34,8 *quidquid* u. magnificentum est. — II,26,9 *ea* u. formido fuit . . ut . . IV,54,5 Galli sustulerant animos, *eandem* u. exercituum nostrorum fortunam rati. b) A24,16 idque etiam adversus Britanniam profuturum, si *Romana* u. arma (essent) et velut e conspectu libertas tolleretur. 37,17 quod ni *frequens* u. Agricola . . silvas equitem \*persultare iussisset, acceptum aliquod vulnus . . foret. 38,9 *vastum* u. silentium, deserti colles, . . nemo exploratoribus obivus. I,52,17 ipsum *celebri* u. fama, nullam in Hordeonio moram (esse). 15,27,12 imperatori suo *immo tam* u. pacem et unum id bellum esse. c) in *initio* I,20,10 u. hasta et sector, et inquieta urbs actionibus. IV,1,13 u. lamenta, conclamationes et fortuna captae urbis.

B) *c. alio verbo* II,52,1 posito u. bello magna pars senatus extremum discrimen adiit.

**ulcerosus.** 4,57,11 (Tiberio) u. *facies* ac plerumque medicaminibus interstincta (erat).

**ulciscor.** A) *abs.* 12,28,4 Pomponius . . opperiebatur, si Chatti cupidine ulciscendi casum pugnae praerberent. 4,73,19 neque dux R. ultum *uit.* 6,36,1 Artabannus tota mole regni ultum *uit* [Lips.; M ultimi id].

B) *c. acc. a) alqd c)* 1,43,6 legissetis ducem, qui meam quidem *mortem impunitam sinceret*, Vari tamen et trium legionum ulcisceretur. 4,35,2 cf. β. A32,24 quas (servientium *poenas*) in aeternum *perferre* aut statim ulcisci in hoc campo est. III,51,5 nec illis aut *honorare* eam *caedem* ius hominum aut ulcisci ratio belli permittebat. — 1,31,18 venisse tempus quo . . cuncti . . *saecitiam* centurionum ulciscerent. 43,6 *mortem* u. 3,19,4 is finis fuit ulciscenda [Halm in u.] Germanici morte. 51,5 (Tiberius extollebat) pietatem quamvis modicas principis *iniurias* acriter ulciscerentium. 13,44,20 se patroni iniurias ultum esse [Wölflin, Halm isse]. 14,43,18 an . . iniurias suas ultus est interfector? 3,66,8 videlicet Scipio et Cotta *talia* (e. g. crimen spretae maiestatis) ulciscerentur i. q. gerichtlich verfolgen. 11,9,13 (Vardanes et Gofarzes) pepigere *fraudem* inimicorum ulcisci. 12,48,3 Quadratus . . vocat consilium, docet *acta* et an ulcisceretur (sc. ea), consultat. 14,35,6 Boudicca . . testabatur . . non ut tantis maioribus ortam *regnum* et *opes*, verum ut unam e vulgo *libertatem amissam*, *confectum* verberibus *corpus*, *contrectatam* filiarum *puccitiam* ulcisci cf. Nipp. — I,67,11 Caecina . . proximam quamque *culpam*, antequam paeniteret, ultum *ibat.* [13,44,20 cf. supra.] 15,1,4 *spretum* Arscidarum *fastigium* ire ultum volens. 49,15 Quintianus . . *contumeliam* ultum [M contumelia multum] *ibat.* β) *add. abl.* II,100,17 Bassus . . quod non statim praefecturam praetorii adeptus foret, iniquam *iracundiam* (gröhl) flagitiosa perfidia ulcisceretur. 2,8,15 Stertinus . . igne et caedibus *perfidiam* ultus est. 3,12,9 privatas *inimicitias* non vi principis ulciscar. 4,35,2 non attingo Graecos, quorum non modo libertas, etiam libido *impunita*; aut si quis advertit, dictis *dicta* ultus est. 14,23,16 Corbulo . . hostilem *audaciam* externo sanguine ultus est. — 12,45,6 eam *iniuriam* excidio ipsius ultum *iturum* (esse).

b) *alqm* 1,9,13 multa Antonio, dum *interfectores* patris ulcisceretur, . . concessisse. 12,65,18 patris inimicos depelleret, matris etiam interfectores ulcisceretur. — 2,88,6 responsum esse non *fraude* neque *occultis*, sed palam et armatum populum R. *hostes* suos ulcisci.

**uligo.** i. q. *sempiternus terrae humor* 1,17,11 ubi per nomen agrorum uligines *paludum* vel inculta montium accipiant. 64,4 locus uligine *profunda*, idem ad gradum instabilis, procedentibus lubricus.

**ullus.** A) *adi.* a) antecedit *nec c)* 16,10,14 vidua \*inpea luctu continuo *nec* u. *alimentis* nisi quae mortem arcerent. G10,15 *nec* u. *auspicio* maior fides (est). 14,15,10 *nec* ulla moribus olim corruptis plus libidinum circumdedit quam illa *conlucies*. Nipp. explicat 'und nichts'. 15,56,11 cuncta iam patefacta credens *nec* u. silentii *emolumentum*, edidit ceteros. A16,5 *nec* u. in barbaris saevitiae *genus* omisit ira et victoria. 3,34,9 cetera promisca cum marito *nec* u. in eo pacis *impedimentum*. II,3,12 precibus et igne puro altaria adolentur, *nec* u. *imbribus* . . madescent. 3,60,7 *nec* u. satis validum *imperium* erat. II,64,11 *nec* u. postea fortunae *in-*



*lecebris* . . . in gaudium evicta domus suae tantum adversa sensit. I, 18, 11 nec u. orationi aut *lenocinium* addit aut *pretium*. D 12, 25 nec u. Asinii aut Messallae *liber* tam illustis est quam . . . [cod. Tol. A 30, 10 nec u. servientium *litora* aspicientes]. II, 96, 8 nec u. civilis belli *metum* adseverabat. D 31, 3 fictis nec u. *modo* ad veritatem accedentibus controversiis linguam . . . exercere. G 17, 13 nec u. morum *partem* magis laudaveris. III, 61, 11 nec u. apud Vitellianos flagitii *poena* (erat). G 20, 17 nec u. orbitatis *pretia* (sunt). II, 63, 8 nec u. tantorum criminum *probationibus* in paenitentiam versus seram veniam . . . quaerebat. D 22, 4 nec u. *re* magis oratores aetatis eiusdem praecurrit quam iudicio. 3, 7, 8 nec u. in corpore *signa* sumpti exitii reperta (esse). IV, 23, 15 nec u. ipsis *sollertia* (erat). II, 13, 8 nec u. deinde *terroribus* aut morte constantiam vocis egregiae mutavit.  $\beta$ ) *intercedentibus aliis verbis* I, 84, 14 nec illas adversus senatum voces u. usquam *exercitus* audiat.

b) antecedit *neque* 1, 23, 7 ni prope neque *corpus* u. reperiri . . . neque illi fuisse unquam fratrem pernotuisset, haud multum ab exitio legati aberant. 5, 7, 5 neque Caesar u. *crimini-bus* aut *probris* defunctum insectatum est. 15, 51, 3 neque illi ante u. rerum honestarum *cura* fuerat. D 9, 3 carmina et versus . . . neque *dignitatem* u. auctoribus suis conciliant neque utilitates alunt. 12, 6, 13 nova nobis in fratrum filias coniugia (esse): sed aliis gentibus sollemnia, neque *lege* u. prohibita. G 9, 7 nec cohibere parietibus deos neque in u. humani oris *speciem* adsimulare ex magnitudine caelestium arbitrantur. I, 40, 3 neque populi aut plebis u. *vox* (erat), sed . . .

c) c. *aliis negationibus*  $\alpha$ ) D 30, 22 non geometriae, non musicae, . . . non denique u. ingenuae *artis* [CF] scientiam ei defuisse. 38, 14 ut neque Ciceronis neque . . . Calvi, non denique u. magni *oratoris* liber . . . legatur. A 41, 3 causa periculi non *crimen* u. aut querela laesi cuiusquam (erat), sed . . . 3, 3, 5 Antoniam non apud auctores rerum, non diurna actorum scriptura reperio u. insigni *officio* functam.  $\beta$ ) 3, 41, 1 *haud* ferme u. *civitas* intacta seminibus eius motus fuit.  $\gamma$ ) I, 79, 12 ubi per turmas advenere, *via* u. *acies* obstiterit.  $\delta$ ) G 19, 13 sic unum accipiunt maritum . . . *ne* u. *cogitatio* ultra (sit). 15, 19, 12 factum . . . senatus consultum, ne simulata *adoptio* in u. *parte* muneris publici iuvaret. [D 18, 6 sunt . . . informes et quos utinam \*ne in ulla [addidi; F utinam in ulla; cet. codd. utinam nulla] parte imitatus esset Calvus.] — III, 66, 15 *nedum* Primus ac Fuscus . . . u. in Vitellium nisi occidendi *licentiam* habeant.  $\epsilon$ ) D 29, 16 *ne* praeceptores *quidem* u. crebriores cum auditoribus suis *fabulas* habent. 40, 16 ne Macedonum *quidem* ac Persarum aut u. *gentis*, quae . . . eloquentiam novimus. 11, 38, 7 ne secutus *quidem* diebus odii gaudii, irae tristitiae, u. denique humani *adfectus* signa dedit.  $\zeta$ ) 15, 64, 19 (Seneca) *sine* u. funeris *sollemni* crematur.  $\eta$ ) D 6, 10 *ullane* tanta ingentium opum . . . *voluptas* (sc. est) quam spectare? I, 84, 17 *ulline* Italiae *alumni* . . . ad sanguinem et caedem deposcerint ordinem, cuius splendore . . . sordes . . . Vitellianorum

partium praestringimus? — III, 20, 17 gladiisne, inquit, et pilis perfringere . . . muros *ullae manus* possunt?

B) *subst.* a) *sing.* IV, 36, 10 nec ullo *legatorum tribunorum*ve obsistere auso . . . protractum e cubili interficiunt. 15, 34, 3 sine ullius noxa theatrum conlapsum est.

b) *plur.* D 12, 15 nec ullis aut gloria maior \*erat aut augustior honor. 11, 27, 1 haud sum ignarus fabulosum visum iri tantum ullis [M tanto nullis] *mortalium securitatis* fuisse.

uls. [W. A. Bekker 12, 56, 4 structo uls Tiberim stagno cf. cis.]

ulter. 1) *ulterior* A) *adi.* a) 4, 13, 6 pro consule *ulterioris Hispaniae*. 37, 1 Hispania u. b) 13, 56, 9 illi Bructeros, Tencteros, u. etiam *nationes* socias bello vocabant.

B) *subst.* a) de loco  $\alpha$ ) *masc.* G 17, 5 gerunt et ferarum pelles, *proximi* ripae neglegenter, *ulteriores* exquisitius. IV, 50, 26 recepta omnis praeda, nisi quam . . . *ulterioribus* vendiderant.  $\beta$ ) *neutr.* A 14, 9 Didius *parta a prioribus* continuit, paucis admodum castellis in *ulteriora* promotis. G 28, 7 inter Hercyniam silvam Rhenumque et Moenum amnes Helvetii, *ulteriora* Boii . . . tenuere. IV, 77, 8 Mosellae pons, qui *ulteriora* coloniae adnectit. 12, 57, 8 vis aquarum prorumpens *proxima* trahebat, convulsis *ulterioribus* aut fragore et sonitu exterritis.

b) *de tempore* IV, 8, 10 *ulteriora* mirari, *praesentia* sequi i. q. das weiter zurückliegende.

II) *ultimus* A) *adi.* a) *propr.*  $\alpha$ ) de loco III, 16, 7 acerrimus quisque sequentium fugae *ultimus* erat i. q. postremus. Aliter expl. olim Her. [fugae primus Ernesti, f. celerrimus Nipp., f. citissimus Halm, f. velocissimus C. Schenkl, fugacissimus Meiser].

$\beta$ ) *de temp.* I, 11, 15 Galba iterum Vinius consulis inchoavere *annum* sibi u., rei p. prope *supremum*. 6, 8, 24 ne . . . u. Seiani *diem*, sed sedecim annos cogitaveritis. A 25, 13 Britannos quoque . . . *visa* classis obstupefaciebat, tamquam aperto maris sui secreto u. *victis perfugium* clauderetur. 2, 71, 6 u. *preces* pectoribus vestris relinquo.

b) *transl.*  $\alpha$ ) in *univ.* II, 48, 13 non enim u. *desperatione*, sed poscente proelium exercitu remisisse rei p. novissimum casum.  $\beta$ ) *de morte* 6, 21, 14 exclamat *ambiguum* sibi ac prope u. *discrimen* instare. 15, 61, 19 intromisit . . . unum ex centurionibus, qui *necessitatem* u. denuntiaret. 3, 49, 10 indictum (est) reo u. *supplicium*.

B) *subst.* a) *masc.*  $\alpha$ ) de loco 1, 60, 13 ductum inde agmen ad ultimos *Bructerorum*.

$\beta$ ) *de temp.* 4, 34, 4 Cordus postulatur . . . quod C. Cassium *Romanorum ultimum* dixisset.

b) *neutr.* non nisi *transl.* A 2, 11 sicut vetus aetas vidit quid *ultimum* in libertate esset, ita nos quid in servitute. 12, 22, 14 ira Agrippinae citra *ultima* stetit. 67, 5 (Agrippina), quando *ultima* timebantur, Xenophontis medici *conscientiam* adhibet.

ultio. a) c. *sim.* et *oppos.* 14, 49, 9 earum (contumeliarum) *ultionem* a patribus postulatum (esse) et pro magnitudine delicti *poenam* statui par fuisse. 15, 74, 10 in praesens haud *animadversum* post arma Vindicis ad auspiciam . . . *furturae ultionis* trahebatur. II, 47, 10 mihi non



ultione neque *solacis* opus est cf. *solacium* B. b. V, 16, 9 ut . . . hostem in aeternum exciderent, u. magis quam *proelio* opus esse. 24, 12 inde iniuriam et culpam, hinc ultionem et *deos* fore. 1, 49, 8 permissa vulgo licentia atque ultio et *satiatas*. 4, 25, 13 infensus miles . . . se quisque ultione et *sanguine* explebant. — 13, 21, 27 ultionem in delatores et *praemia* amicis obtinuit. IV, 3, 8 *gratia* oneri, ultio in quaestu habetur. I, 3, 11 cladibus . . . adprobatum est non esse curae deis *securitatem* nostram, esse ultionem. 13, 32, 1 factum (est) et senatus consultum ultioni iuxta et securitati. I, 44, 15 omnes . . . interfici iussit . . . *munimentum* ad praesens, in posterum ultionem. A 29, 9 Britannii . . . ultionem aut *servitium* expectantes.

b) a) c. gen. *subi.* III, 11, 8 Moesicae legiones adiutam a se *Pannonicorum* ultionem referentes . . . gaudebant. 2, 85, 8 exactum a Labeone . . . cur . . . ultionem *legis* omisisset i. q. accusationem ex lege atque inde poenam. — c. gen. *obi.* 15, 61, 17 Silvanus . . . augebat scelera, in *quorum* ultionem consenserat. 14, 49, 9 cf. a. β) 2, 26, 14 posse Cheruscos . . . quoniam *Romanae* ultioni consultum esset, internis discordiis relinqui. 14, 61, 23 consuleret securitati *iusta* ultione. Andr. in edit. Nipp. trahit i. u. ad verba sequentia 'et modicis remediis primos motus consedissee'. IV, 6, 4 ea ultio, incertum *maior* an iustior, senatum in studia diduxerat. 4, 15, 13 reus cognito negotio damnatur. ob *quam* u. et quia priore anno in C. Silanum vindicatum erat, decrevere Asiae urbes templum. I, 3, 11 u. (sc. *nostram*) cf. a. 15, 74, 10 auspicium et praesagium *future* u. cf. a. γ) III, 11, 8 *adiuvare* u. cf. a. 2, 62, 6 Catualda, profugus olim vi Marobodui et tunc . . . ultionem *ausus*. 1, 48, 2 Germanicus quamquam . . . *parata* in defectores ultione dandum adhuc spatium ratus. 3, 7, 3 erectis omnium animis \*spe *petendae* e Pisone u. 4, 70, 3 Caesar . . . u. haud obscure *poscebat*. 14, 49, 9 u. *postulare*. 13, 21, 27 u. *obtinere* cf. a. 2, 71, 22 iurare amici . . . spiritum ante quam u. *amissuros*. 85, 8 u. *omittere* cf. a. 75, 2 Agrippina . . . omnium quae u. *morarentur* intolerans. 14, 41, 6 interim specie legum, mox praevariando u. *elusurus*. I, 35, 4 (equites ac senatores) *praereptam* sibi u. querentes. 14, 33, 18 cf. praeripio b. β. 13, 43, 26 intercessit princeps tamquam satis *expleta* u. 12, 9, 9 arte eorum, quis ob accusatam Messalinam ultio ex filio *timebatur*. δ) IV, 79, 6 antequam hostes reparatis viribus ad spem vel ad u. accingerentur. 12, 38, 8 sive hostes . . . acrius ad u. exarsere. IV, 10, 9 motis ad u. animis [Faërnus; M adulationib]. 5, 5, 6 paratos ad u. vi principis impediri. — III, 2, 16 quod Pannonicae legiones . . . resurgere in ultionem properent. — 11, 32, 2 gnara Claudio cuncta (esse) et venire promptum *ultioni*. 15, 50, 17 (praefectum) ultioni intentum. 2, 13, 7 perfidos et ruptores pacis ultioni et gloriae mactandos (esse). 3, 18, 8 cf. ε. — 4, 25, 13 *ultione* se explere cf. a. ε) 2, 75, 6 (Agrippina) incerta *ultionis*. — II, 77, 13 hos (victos) ira, odium, ultionis *cupiditas* ad virtutem accendit. 13, 4, 5 nulla odia, nullas iniurias nec cupidinem ultionis adferre (sc. ad imperium). 6, 7, 6 (Cotta) sanctissimis Arruntii artibus *digni-*

tate ultionis aequabatur [M ultioni sequebatur]. 3, 36, 14 precabantur Drusum daret u. *exemplum*. IV, 40, 19 *signo* u. in accusatores dato. 13, 19, 11 *spe* u. oblata [M speculationis]. 3, 7, 3 cf. γ. 6, 4, 8 manere *tempus* u. 3, 18, 8 *aram* u. [Halm; M ultioni] statuere cf. statuo A. a.

ultor. a) *adi.* IV, 57, 8. 4, 28, 11 u. *deos*. b) *subst.* c) 1) A 7, 16 (Agricola) successor simul et u. electus. I, 65, 13 irent ultores, exciderent sedem belli. IV, 42, 8 uxor quattuorque liberi . . . ultores aderant. 4, 7, 5 ultor metuebatur non occultus odii sed crebro querens . . . 13, 1, 6 Agrippina . . . ultorem metuebat. 6, 33, 5 (Artabanus) filium Oroden ultorem parat. 2) c. gen. A 16, 11 ne . . . ut suae \*cuiusque *iniuriae* ultor durius consuleret. I, 40, 13 *cuius* (*sceleris*) u. est quisquis successit. II, 10, 20 nec poena *criminis*, sed u. displicebat. β) 2, 64, 4. 3, 18, 8. 13, 8, 4 *Martis* U.

ultra. I) *adv.* A) *propr.*, de loco a) IV, 66, 4 quo minus (Civilis) u. *pergeret*, Labeo . . . restitit. 14, 29, 4 Veranius . . . quin u. bellum *proferret*, morte prohibitus est. V, 25, 3 non *prorogandam* u. ruinam (esse) i. q. ad plures nationes. b) *pro attrib.* vel *praedic.* A 25, 3 motus universarum u. *gentium* . . . timebantur. G 2, 4 immensus u. utque sic dixerim adversus *Oceanus* i. q. weiter nach norden gelegen. — A 30, 14 terminus Britanniae patet, nulla iam u. *gens*. 30, 4 nullae u. *terrae* ac ne mare quidem securum.

B) *transl.* a) de tempore i. q. *amplius*, *diutius* non nisi in enuntiatis negativis c) *esse* additur vel suppletur 3, 54, 12 si prohibita impune transcenderis, neque metus u. neque pudor est. — 2, 14, 19 propiorem iam Albim quam Rhenum (esse), neque bellum u. i. q. damit sei der krieg zu ende. A 32, 20 \*nec quicquam u. formidinis (erit). IV, 81, 21 Vespasianus cuncta fortunae suae patere ratus nec quicquam u. incredibile (esse) . . . iussa exsequitur. I, 56, 7 nec cuiquam u. fides aut memoria prioris sacramenti (fuit). 11, 23, 12 quem u. honorem residuis nobilium (esse)? II, 31, 8 nulla u. penes Vitellianos mora (erat) quin totis viribus certarent. 14, 57, 18 nec u. mora. A 9, 11 ubi officio satis factum, \*nulla u. potestatis \*persona (erat). III, 31, 4 ne Cremona quoque excisa nulla u. venia (foret).

β) c. *aliis verb.* II, 54, 11 nec u. in commune *congressi* sibi quisque consulere. 2, 26, 21 haud *cunctatus* est u. Germanicus. 12, 9, 1 placitum dehinc non u. cunctari. 5, 5, 4 nec u. *deliberatum*, quo minus . . . 2, 80, 17 cf. infra. 14, 1, 2 diu meditatatum scelus non u. Nero *distulit*. D 13, 20 nec insanum u. et lubricum forum . . . *trepidus experiar*. 11, 26, 15 nec u. *expectato* cf. infra. 12, 7, 4 nec Claudius u. *expectato* obvius . . . praebet se gratantibus. 5, 9, 6 puella . . . crebro (interrogabat), quod ob delictum et quo traheretur; neque *facturam* u. 15, 66, 1 conspiratio non u. *fefellit*. III, 18, 13 nec Antonius u. *institit*. IV, 84, 8 ne destinata deo u. *moraretur*. 2, 70, 9 nec Piso moratus u. navis solvit. 6, 44, 2 cf. infra. 16, 19, 3 nec *tulit* u. timoris aut spei moras. IV, 35, 18 fremebant, non se u. famem, insidias legatorum *toleratueros*. 14, 54, 7 cum opes meas u. *sustinere* non possim, praesidium peto. 1, 32, 12 non tribunus u., non castrorum praefectus ius *obtinet*. 17, 19 ne u. sub vexillis *tene-*



rentur. II, 62, 1 nec u. in defectores aut bona cuiusquam *saecivum* (est). 15, 6, 10 dilata prorsus arma (esse), ut . . . Corbulo . . . gloriae non u. *periculum faceret*. III, 62, 3 caput eius Vitellianis cohortibus ostentatum, ne quam u. *spem forent*. — II, 47, 2 virtutem vestram u. *periculis obicere* nimis grande vitae meae pretium puto. 76, 16 \**torpere* u. et polluendam . . . rem p. relinquere sopor et ignavia videretur, etiamsi . . . — seq. *quam dum* 2, 80, 17 non u. *dubitatum*, quam dum R. cohortes in aequum eniterentur. 11, 26, 15 nec u. *expectato*, quam dum . . . Claudius Ostiam proficisceretur, cuncta nuptiarum sollemnia celebrat. 6, 44, 2 nec u. *moratus*, quam \*dum Scytharum auxilia acciret, pergat.

b) de modo vel gradu i. q. weiter, mehr α) in *enunt. affirm.* V, 24, 11 si quid u. moliantur. 3, 29, 16 (Claudius) videbatur suspectum iam nimiae spei Seianum u. extulisse [Alciatus, Nipp. fortasse recte ultra]. — seq. *quam* A 4, 15 studium philosophiae acrius, u. quam concessum Romano ac senatori, hausisse. IV, 13, 6 Civilis u. quam barbaris solitum ingenio sollers. 5, 1, 12 (Augusta) comis u. quam antiquis feminis probatum. β) in *enunt. negat.* 1) G 19, 13 unum accipiunt maritum . . . ne ulla cogitatio u., ne longior cupiditas (sc. sit). I, 16, 9 generari et nasci e principibus fortuitum, nec u. \**aestimatur* i. q. über diesen punkt hinaus geht die würdigung nicht: Her. 5, 10, 20 neque nos originem finemve eius rei u. *comperimus*. 11, 1, 13 Claudius nihil u. *scrutatus* . . . Crispinum . . . misit i. q. altius cf. I, 7, 10. — seq. *quam* 3, 24, 13 Silanus . . . quamquam non u. foret *saecivum*, quam ut amicitia Caesaris prohiberentur, exilium sibi demonstrari intellexit. IV, 59, 8 nec illi . . . verba u. *suppeditavere*, quam ut sacramentum recitaret. 2) i. q. *aliud* II, 77, 1 nobis nihil u. adrogabo, *quam ne* post Valentem . . . numeremur. 91, 14 commotus primo Vitellius, non tamen u. *quam* tribunos plebis . . . advocavit cf. Her. A 16, 14 compositis prioribus nihil u. ausus Trebellio provinciam tradidit. V, 23, 13 Civilis nihil u. ausus trans Rhenum concessit. III, 51, 7 nec quicquam u. traditur.

II) *praep. Collocatio.* 13, 26, 12 centesimum u. lapidem. — 1, 65, 10 umentia u. 2, 63, 22 Danuvium u. 15, 17, 15 Euphraten u.

*Significatio.* A) *propr.*, de loco a) c. *verb. movendi* G 29, 10 protulit magnitudo populi R. u. Rhenum ultraque veteres terminos imperii reverentiam. II, 85, 16 Iulianus . . . per avia Moesiae u. montem Haemum profugit. 2, 50, 13 ut . . . propinquis suis u. ducentesimum lapidem removeretur suasit. 13, 26, 12 quid aliud laeso patrone concessum, quam \*ut \*centesimum u. lapidem . . . libertum releget? III, 79, 13 ceteri foeda fuga consternantur, non u. *Fidenas* secutis victoribus. b) G 30, 1 u. *hos* (decumatum agrorum incolas) Chatti (sc. agunt; alii ad verba sequentia trahunt). 43, 9 scindit Suebiam continuum montium iugum, u. *quod* plurimae gentes agunt. 1, 65, 10 legiones . . . locum deseruere, capto prope campo umentia u. 2, 63, 22 barbari . . . *Danuvium* u. inter flumina Marum et Cusum locantur. 15, 17, 15 diruta quae *Euphraten* u. \*communiverat Corbulo. IV, 39, 12 in

neminem u. *aciem* saevierant i. q. über das schlachtfeld hinaus.

B) *transl. a)* de tempore II, 72, 1 non u. paucos dies . . . mendacium valuit. 6, 50, 14 Charicles labi spiritum nec u. biduum duraturum (Tiberium) Macroni firmavit. 13, 46, 11 si u. unam alteramque noctem attineretur, nuptiam esse se (dictabat). 51, 3 omissas petitiones non u. *annum* resumerent. 1, 1, 3 neque decemviralis potestas u. biennium . . . valuit. 2, 36, 10 quantum odii fore ab iis, qui u. quinquennium proiciantur? 13, 52, 8 (senectam) u. *vitam* eorum produxit, quorum ambitu evaserat.

b) de modo 6, 2, 19 haec . . . verbis moderans, neque \*ut u. *abolitionem* sententiae suaderet. II, 63, 11 Triaria . . . u. *feminam* ferox. I, 55, 8 legiones nihil u. *fremitem* et *minas* ausae initium erumpendi circumspectabant. 15, 23, 2 natam sibi . . . filiam Nero u. mortale gaudium accepit. 2, 79, 3 non u. *iurgium* processum est. A 12, 9 dierum spatia u. nostri orbis *mensuram* (sunt). 1, 8, 7 legata non u. *civilem modum* (erant). 11, 21, 5 oblata ei (est) species muliebris u. modum humanum. I, 18, 2. 4, 64, 2. 6, 50, 13 u. *solitum*. I, 18, 10 legiones . . . non u. *verba* ac *voce* errasse et brevi in officio fore. III, 58, 6 vulgus ignavum et nihil u. verba ausurum falsa specie exercitum et legiones appellat. Cf. Thielmann, Archiv f. Lexikog. IV, 247 s. 358 s.

*ultra.* A) *propr.* Subest fortasse localis vis I, 32, 12 ire u. *opp.* regressus. A 37, 13 u. ruere *opp.* terga praestare cf. infra B. b. β.

B) *transl. a)* *oppositio est in verbis vel eis, quae huc pertinent* i. q. im gegenteil noch, sogar 6, 31, 15 non despectum id apud barbaros ultraque *potentiam* habet. G 28, 14 Treveri et Nervii circa adfectionem Germanicae originis u. *ambitiosi* sunt. II, 70, 19 at non Vitellius . . . tot milia insepulorum civium exhorruit: *laetus* u. et tam propinqua sortis ignarus instaurabat sacrum dis loci. I, 9, 4 furentes (milites) infirmitate retinentis u. *accendebantur*. III, 54, 19 abnuenti vera esse quae adferret atque u. *corruptum arguenti* . . . inquit. IV, 25, 19 quin idem ille arguebat u. *conscientiam* ducis. 16, 2, 3 Nero, non auctoris . . . fide satis spectata nec missis, per quos nosceret an vera adferrentur, *auget* u. rumorem. I, 7, 9 fuere qui crederent . . . a legatis bellum suadentibus, postquam impelleret (Capitonem) nequiverint, crimen ac dolum u. *compositum* (esse) cf. Her. II, 69, 2 Vitellius . . . transgressus in castra u. *pietatem* militum (sc. quorum adrogantiam debuit castigare) *conlaudavit*. D 32, 16 ut (horum temporum disertis) . . . ius civitatis u. *derideant* (sc. non modo neglegant). A 19, 16 (provinciales) *emere* u. frumenta ac \*luere pretio egebantur. I, 71, 9 Celsus constanter servatae erga Galbam fidei crimen confessus, exemplum u. *imputavit*. II, 60, 7 proditionem u. inputabant. I, 74, 15 addidit epistulas Valens . . . ad . . . cohortes . . . ; *inrepebat* u., quod tanto ante traditum Vitellio imperium ad Othonem vertissent. IV, 16, 1 Civilis dolo grassandum ratus *incusavit* u. praefectos, quod castella deseruissent (sc. id quod ipse fieri voluerat). 6, 23, 4 consultus Caesar, an (Gallum) sepeliri sineret, non erubuit permittere utroque incu-



sare casus, qui reum abstulissent, antequam coram convinceretur. 15,54,19 (uxor Milicho) u. *metum intentabat*. 13,21,24 commotis qui aderant ultroque spiritus eius *mitigantibus*, colloquium filii exposcit (Agrippina). 11,1,9 praecipuum auctorem Asiaticum interficiendi \*Gai Caesaris non extimuisse . . . fateri *gloriamque facinoris u. petere*. 3,73,3 Tacfarinas, quamquam saepius depulsus, . . . huc adrogantiae venerat, ut . . . *sedem u. sibi atque exercitui suo (a Tiberio) postularet*. 14,43,20 *pronuntiemus u. dominum iure caesum videri*. II,65,9 auctoritas Cluvii praevaluit, ut *puniri u. libertum suum Vitellius iuberet*. D9,17 (versus) Basso domi nascuntur . . . quorum tamen hic exitus est, ut . . . *rogare u. et ambire cogatur, ut sint qui dignentur audire*. II,48,9 Cocceianum . . . *trepidum et maerentem u. solatus est*. 4,67,21 miles . . . *aperta secreta velut in annales referebat, ultroque struebantur qui monebant* perfugere ad Germaniae exercitus. 14,14,10 *mox u. vocari (ad spectacula Neronis) populus R. (sc. non modo admitti vel potius excludi)*. Non recte Pfitzner: gegensatz zu der erlaubnis des Seneca und Burrus: 'seinerseits'.

b) *oppositio est in personis a) i. q. seinerseits, im gegenteil selbst* D19,27 exquisitis eloquentiae itineribus opus est . . . *apud eos iudices, qui vi et potestate . . . cognoscunt, . . . nec expectandum habent oratorem . . . sed saepe u. admonent atque alio transgredientem revocant*. A31,8 nata servituti mancipia . . . u. a dominis *aluntur*: Britannia servitutum suam . . . *quotidie pascit*. 6,30,7 Ruso . . . *dum Lentulo . . . periculum facessit, . . . u. damnatur*. [Alciatus, Nipp. 3,29,16 (Claudius) videbatur suspectum iam nimiae spei Seianum u. [M ultra] *extulisse i. q. auch noch seinerseits*.] 15,66,5 *instanti munitantique (Faenio) renidens Scaevinus . . . ait . . . hortaturque u., redderet tam bono principi vicem*. I,62,9 torpebat Vitellius . . . *cum tamen ardor et vis militum u. ducis munia implebat*. A38,4 Britanni . . . *deserere domos ac per iram u. incendere*. 15,55,18 (Scaevinus accusatorem Milichum) *incusat u. instabilem et consceleratum*. A42,5 accessere quidam cogitationum principis periti, qui iturus esset in provinciam u. *Agricolam interrogarent* (sc. cum ab Agricola deberent interrogari). III,73,20 *fuere qui excepto Vitellianorum signo (parole) . . . u. rogitantes respondentesse audaciam pro latebra haberent*. 3,36,5 liberti etiam ac servi, patrono vel domino cum voces, cum manus intentarent, u. *metuebantur*. 16,24,9 \*quod \*ubi non evenit vultumque et spiritus et libertatem insontis (Thraseae Nero) u. *extimuit, vocari patres iubet*. 14,7,20 (Nero) scaenam u. *criminis parat, gladiumque . . . abicit inter pedes eius (nuntii Agrippinae)*. IV,23,20 u. *ipsi obpugnatores ignibus petebantur*. I,82,20 miles . . . *auctores seditionis ad supplicium u. postulabat*. II,25,3 Vitelliani . . . *cedente sensim Celso longius secuti u. in insidias praecipitantur*. 11,29,5 metu, ne ad perniciem u. *traherentur, desistunt*.

β) i. q. *von sich aus, zuvorkommend, ohne zuthun des andern teils* 1) in *unic*. 4,64,8 (Caesar) ignotos etiam et u. *accitos* munificentia iuverat.

11,36,10 (Montanus) *accitus u. noctemque intra unam a Messalina proturbatus erat*. 2,43,14 (Piso) *petitione honorum abstinuit, donec u. ambiretur delatum ab Augusto consulum accipere*. D36,23 hos et praeturae et consulatus *vocare u. videbantur*. III,70,16 fratrem Vespasiani mansisse in fide, donec u. *ad condiciones vocaretur*. G14,8 plerique nobilium adolescentium *petunt u. eas nationes, quae tum bellum aliquod gerunt*. 4,68,20 ac iam u. Sabinus *quaerere Latiarem, ventitare domum*. III,58,12 equites R. *obtulare operam pecuniasque, etiam libertinis idem munus u. flagitantibus*. G15,7 mos est civitatibus u. ac viritim *conferre principibus vel armentorum vel frugum*. I,41,10 plures *obtulisse u. percussoribus iugulum*. 13,26,10 \*ut . . . *verberibus (zu schlägen) manus u. intenderent*. IV,1,12 pessimi servitiorum *prodere u. dites dominos i. q. ungefragt*. I,18,9 ne dissimulata *seditione in maius crederetur, u. adseverat (Galba) . . . legiones . . . non ultra verba ac voces errasse*. II,42,5 omissio pugnae ardore Othoniani u. *salutavere i. q. entgegenkommend*. 12,49,8 (Paelignus) *donis eius (Radamisti) evictus u. regium insigne sumere cohortatur*. 2) *spec. ca) in re milit. i. q. angriffsweise* III,18,5 non obviam ire ultroque *adgredi hostem*. IV,79,17 classem u. *Canninefates adgressi sunt*. II,35,8 *desilire in vada u. Germani (opp. defendere a ripa)*. III,2,12 si *inferre arma u. velint*. 13,7,5 expedire copias, quis Parthorum fines u. *intrarent*. A26,9 u. *quin etiam erupere (Romani)*. 15,5,12 missae in Armeniam legiones, et aliae pro Suria paratae u. *inrumperet*. A25,16 *oppugnare u. castella*. IV,23,4 neque unquam id malorum (fore), ut *obpugnatum u. legiones nostras venirent (Germaniae)*. A37,13 catervae armatorum paucioribus terga praestare, quidam inermes u. *ruere ac se morti offerre*. ββ) in *re iudic.* IV,41,17 (Africanus) in Crispum, cuius interrogationibus fatigabatur, u. *conversus . . . societate culpae invidiam declinavit*. I,32,12 *eundi u., \*si ratio sit, eandem mox facultatem, regressus, si paeniteat, in aliena potestate (esse)*. D5,23 eam exercere artem, qua semper armatus . . . *invidis et inimicis metum et terrorem u. ferat*. Cf. Ioh. Müller, beiträge, Innsbruck I, 16 s.; Wölflin, philol. XXVII, 126.

**ululatus.** G7,12 in proximo pignora (sunt), unde *feminarum ululatus* \*audiri, unde vagitus infantium. IV,18,17 ut virorum cantu, *feminarum ululatu sonuit acies*. 4,62,17 (homines strage amphitheatri adfecti) *ululatus et gemitu coniuges aut liberos noscebant*. 14,32,5 *consonuisse ululatus theatrum*.

**umbo.** A36,10 *ferire umbonibus* cf. *fodio*. 4,51,6 *pellere umbonibus* cf. *pello* B. II. IV,29,14 *propellere umbone* cf. *propello* A. 2. c. II,42,13 *conlato gradu corporibus et umbonibus niti*. 14,36,9 *conferti et pilis emissis, post umbonibus et gladiis stragem caedemque continuarent*.

**umbra.** a) *propr.* A12,14 extrema et plana terrarum *humili umbra* non erigunt tenebras. III,23,13 (luna) *Flavianis aequior a tergo; hinc maiores equorum virorumque umbrae*. 15,43,22 nunc *patulam (viarum) latitudinem et nulla u. defensam graviore aestu ardescere*.



b) *transl.* α) i. q. *imago, species* III, 73, 14 circumstant (Vitelliani) Atticum consulem, umbra honoris et suamet vanitate monstratum. 15, 6, 21 se . . pro umbra regis Romanum ius victis (Armeniis) impositurum cf. Nipp. β) i. q. *otium* 14, 53, 14 studia, ut sic dixerim, in umbra educata. γ) *ad inferos pertinet* 1) G 43, 21 (Harii) ipsa formidine atque umbra (i. q. das schattenhafte) feralis exercitus terrorem inferunt cf. feralis. 2) 2, 28, 10 *infernas* u. carminibus (*elicere*).

**umbraculum.** III, 36, 4 Vitellius . . non in ore vulgi agere, sed umbraculis hortorum abditus . . praeterita instantia futura pari obli-vione dimiserat.

**umerus, umidus, umor** cf. hu-

**umquam.** A) *anteced. negatio* α) 4, 17, 6 Tiberius *haud* u. domui Germanici mitis, tum vero . .

b) I, 30, 10 *nemo enim* u. imperium flagitio quaesitum bonis artibus exercuit. IV, 38, 11 (victorum) cupiditates . . *nulla* u. civilis victoria satiavit. 43, 4 qui . . nulli u. sub Nerone periculum facessisset. 1, 6, 9 in nullius u. suorum necem duravit (Augustus). 13, 23, 8 respondit *nihil* u. se domi nisi nutu aut manu significasse.

c) α) II, 92, 9. 2, 25, 11 *nec* u. cf. p. 920<sup>b</sup> et 921<sup>a</sup>. β) D 13, 16 (amici principis) nec imperantibus u. satis servi videntur nec nobis satis liberi. 32, 10. A 8, 9. 22, 13 cf. p. 920<sup>b</sup>s. fin. I, 3, 9 nec enim u. atrocioribus . . cladibus . . adprobatum est.

d) α) IV, 23, 3 *neque* u. cf. p. 932<sup>b</sup>s. fin. β) IV, 73, 2 neque ego u. facundiam exercui. 1, 23, 8. 4, 39, 7 cf. p. 932<sup>b</sup>. 6, 20, 7 neque meliorem u. servum neque deteriolem dominum fuisse. 3, 64, 13 neque enim u. fetalibus hoc maiestatis fuisse.

e) 4, 30, 14 delatores, genus hominum publico exitio repertum et \*ne poenis *quidem* u. satis coërcitum. — D 11, 18 nec vereor, *ne* mihi u. verba in senatu nisi pro alterius discrimine faci-enda sint. — II, 48, 18 *neu* . . u. cf. neu I. A. c. α.

B) in *enunt. affirm.* 1, 49, 1 diversa omnium, *quae* u. accidere, civillum armorum facies.

*una* cf. unus p. 1704<sup>a</sup>.

**unaetvicensimanus** cf. unetvicensimanus.

**unciarius.** 6, 16, 8 u. *faenus* cf. faenus a.

**unda.** α) in *univ.* i. q. *gewässer* α) 1, 30, 7 (signa) turbine atque unda (imbribus delata) raptabantur. β) de *paludibus* V, 15, 6. 1, 64, 6 inter undas.

b) de *mari* α) *sing.* 1, 70, 13 non vox et mutui hortatus iuvabant *adversante* unda. 2, 8, 10 eques ac legiones prima aestuaria, nondum *adrescente* u., intrepidati transiere. 13, 57, 7 inde . . illo in amne . . salem provenire, non ut alias apud gentes eluvie maris *arescente* u. β) *plur.* III, 47, 18 sic (barbari navibus) inter u. volvuntur. V, 6, 16 \**inertes* undae superiacta ut solido ferunt. 2, 23, 16 postquam mutabat aestus . . non adhaerere ancoris, non exhaurire *inrum-pentis* u. poterant.\* 12, 63, 8 vis piscium . . obliquis subter undas saxis exterrita. 14, 29, 15 equites *vado* secuti aut *altiores* inter u. ad-nantes equis tramisere.

**unde.** I) *pron. rel.* A) *propr.*, de loco 1) *sub-ungit enuntiatum* α) *pertinet ad subst.* α) II, 66, 6 remitti eos in *Britanniam*, u. a Nerone exciti erant, placuit. III, 2, 9 nec procul *Ger-*

*maniam* (esse), u. vires i. q. die quelle ihrer kräfte: Wolff. 14, 22, 10 idque *finibus Tiburtum* acciderat, u. paterna Plauto origo. 16, 21, 7 Thra-sea *Patavi*, u. ortus erat, . . cecinerat. 12, 12, 8 positus castris apud *Zeugma*, u. maxime per-vius amnis. A 38, 19 classis . . *Trucculensem portum* tenuit, u. proximo Britanniae latere lecto omni redierat. 3, 47, 6 neque decorum princi-pibus, si una alterave civitas turbet, \*\*omissa *urbe*, u. in omnia regimen. β) 4, 49, 8 struebatur *agger*, u. saxa hastae ignes . . iacerentur. 13, 39, 17 libritoribus funditoribusque attributus *locus*, u. eminus glandes torquerent. 15, 44, 5 propitiata Iuno per matronas . . apud proximum *mare*, u. hausta aqua templum . . persper-sum est. II, 34, 13 claudebat pontem inposita *turris* . . u. tormentis ac machinis hostes propulsarentur. — G 7, 11 in *proximo* pignora (sunt), u. feminarum ululatus \*audiri, u. vagitus infantium.

b) *pertinet ad adv.* α) *quod additur* 13, 45, 14 (Poppaea), u. utilitas ostenderetur, *illuc* libi-dinem transferebat. 14, 56, 11 non sapienti viro decorum fuerit, u. amico infamiam pareret, *inde* gloriam sibi recipere. 13, 38, 20 Tiridates . . *procul* adstitit, u. videri magis quam audiri posset. β) *quod suppletur* I, 56, 9 quod in seditionibus accidit, \*u. plures erant, omnes fuere. 80, 1 parvo interim initio, u. nihil timebatur, orta seditio prope urbi excidio fuit i. q. ab iis, ex quibus. III, 17, 3 *ubi* plurimus labor, u. aliqua spes, . . insignis hosti, conspicuus suis. IV, 29, 8 u. clamor acciderat, circumagere corpora, tendere artus. 15, 10, 1 accitur legio duodecima, et u. famam aucti exercitus speraverat, prodita (est) infrequentia.

2) *adnectit enuntiatum, quo progreditur narra-tio* 12, 51, 16 (Zenobiam pastores) in urbem *Ar-taxata* ferunt; u. publica cura deducta ad Tiri-daten . . cultu regio habita est. IV, 86, 2 ita *Lugdunum* ventum. u. creditur Domitianus oc-cultis ad Cerialem nuntiis fidem eius tempta-visse. 15, 53, 14 interim Piso apud *aedem Cereris* opperiretur; u. eum praefectus Faenius et ceteri accitum ferrent in castra. — 14, 24, 8 ex duobus *castellis*, in quae confugerant Armenii, alterum impetu captum; qui primam vim depulerant, obsidione coguntur; u. in regionem Tauraunium transgressus inprovisum periculum vitavit. 25, 10 (Hyrmanos) regredientes Corbulo . . ad *litora maris rubri* deduxit; u. vitatis Parthorum finibus patrias in sedes remeare. 6, 32, 18 (L. Vitellius) \*in regendis *provinciis* prisca virtute egit; u. re-gressus . . turpe in servitium mutatus exemplar apud posteros adulatorii dedecoris habetur. II, 25, 12 modica *silva* adhaerebat; u. rursus ausi (Vitelliani) promptissimos equitum interfecere. 11, 20, 12 (Rufus) in agro Mattiaco recluserat *specus* quaerendis venis argenti; u. tenuis fructus nec in longum fuit.

B) *transl. de fonte et causa* α) *e. verbo* α) *oriri, fieri* D 26, 12 plerique (temporum nostrorum actores) iactant cantari saltarique commentarios suos. u. *oritur* illa foeda et praepostera . . exclamatio. 13, 15, 12 (Britannicus) exorsus est carmen, quo evolutum eum sede patria rebus-que summis significabatur. u. orta (est) mise-



ratio manifestior. 39, 27 tribus una die castellis expugnatis cetera . . . in deditionem veniebant. u. orta fiducia caput gentis Artaxata adgreendi. 14, 65, 6 cf. infra b. β. 15, 44, 24 hortos suos ei spectaculo (i. e. Christianorum cruciatibus) Nero obtulerat et circense ludicrum edebat . . . ; u. quamquam adversus fontes . . . miseratio oriebatur. — 25, 10 (legati Parthorum) inriti remittuntur, cum donis tamen, u. spes fieret non frustra eadem oraturum Tiridaten. β esse 4, 58, 6 ferebant periti caelestium iis motibus siderum excessisse Roma Tiberium, ut reditus illi negaretur. u. exitii causa multis fuit. 62, 11 adfluxere (ad spectaculum gladiatorum) . . . effusius; u. gravior pestis fuit conferta mole, dein convulsa. 14, 55, 16 pudet referre libertinos, qui ditiores spectantur: u. etiam rubori mihi est, quod . . . nondum omnes fortuna antecellit. 15, 51, 20 (Epicharis) nomina coniuratorum reticuit. u. Proculi indicium inritum fuit. γ) alia verba G 26, 8 sola terrae seges imperatur. u. annum quoque ipsum non in totidem digerunt species. I, 72, 8 Tigellinus . . . crudelitatem mox, deinde avaritiam . . . exercuit, corrupto ad omne facinus Nerone, . . . ac postremo eiusdem desertor ac proditor: u. non alium pertinacius ad poenam flagitaverunt. II, 93, 15 omnis inferioris Germaniae miles Valentem adsectabatur, u. primum creditur Caecinae fides fluitasse. III, 6, 5 idem secretis apud Neronem sermonibus ferebatur Corbulonis virtutes criminatus; u. infami gratia primum pilum adeptus . . . male parta mox in pernecium vertere. 65, 7 (Sabinus) credebatur adfectam Vespasiani fidem \*parce \*iuisse . . . ; u., quamquam manente in speciem concordia, offensarum aperta metuebantur. IV, 80, 13 u. paulatim levior viliorque haberi (Antonius). V, 5, 4 pessimus quisque . . . tributa et stipes illuc congerebant, u. auctae Iudaeorum res. 1, 75, 14 Propertio . . . veniam ordinis ob paupertatem petenti, deciens sestertium largitus est . . . temptantis eadem alios probare causas senatui iussit . . . ; u. ceteri silentium et paupertatem confessioni et beneficio praeposuerunt. 4, 20, 12 (Lepidus) aequabili auctoritate et gratia apud Tiberium (vignit). u. dubitare cogor, fato . . . , ut cetera, ita principum inclinatio in hos, offensio in illos, an sit aliquid in nostris consiliis. 65, 8 cetera non ambigua sunt, magnas eas copias per plana etiam ac foro propinqua habitavisse, u. Tuseum vicum e vocabulo advenarum dictum. 6, 20, 5 Gaius Caesar . . . immanem animum subdolum odestia (tegebat) . . . ; qualem diem Tiberius induisset, pari habitu, haud multum distantibus verbis. u. mox Passieni dictum percerebruit neque meliorem umquam servum neque deteriorem dominum fuisse. 28, 15 inter Ptolemaeum ac Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt: u. nonnulli falsum hunc phoenicem . . . credere. 12, 22, 13 Calpurnia . . . pervertitur, quia formam eius laudaverat princeps, nulla libidine, sed fortuito sermone; u. ira Agrippinae citra ultima stetit. 36, 4 ipse (Caratacus) . . . victoribus traditus est, nono post anno, quam bellum in Britannia coeptum. u. fama eius evecta insulas . . . per Italiam quoque celebrabatur. 15, 23, 20 secutum dehinc vocem Caesaris ferunt,

qua reconciliatum se Thraseae apud Senecam iactaverit, ac Senecam Caesari gratulatum: u. gloria egregiis viris et pericula gliscebant. 16, 5, 14 (multi palam et plures occulti spectaculo aderant), ut nomina ac vultus, alacritatem tristitiamque coeuntium scrutarentur. u. tenuioribus statim inrogata supplicia, adversum inlustres dissimulatum ad praesens et mox redditum odium.

b) sine verbo a) deest oriri vel fieri I, 65, 6 Galba reditus Lugdunensium . . . in fiscum verterat; multus contra in Viennenses honor: u. aemulatio et invidia et uno amne discretis conexum odium. II, 60, 2 tum interfecti sunt centuriones promptissimi Othonianorum, u. praecipua in Vitellium alienatio per Illyricos exercitus. 14, 57, 13 Sullam inopem (esse), u. praecipuam audaciam. 13, 9, 14 illi . . . inclinatione quadam etiam hostium Corbulonem praetulere. u. discordia inter duces. 16, 18, 12 (Petronius) inter paucos familiarium Neroni adsumptus est . . . ; u. invidia Tigellini quasi adversus aemulum. II, 85, 8 (Moesicae legiones) hostiliter egerant. u. metus et ex metu consilium, posse imputari Vespasiano quae apud Vitellium excusanda erant. IV, 79, 4 interim dispersos in domibus Germanos trucidaverant; u. metus et iustae preces invocantium. 11, 8, 7 Gotarzes inter pleaque saeva necem fratri . . . paraverat, u. metus [eius] in ceteros. II, 93, 6 infamibus Vaticanis locis magna pars tetendit, u. crebrae in vulgus mortes. IV, 19, 20 Flaccus omisit inceptum aliisque litteris Gallum monuit, ne terreret abeuntes: u. suspicio sponte legatorum excitari bellum. β) deest esse I, 72, 14 pessimus quisque diffidentia praesentium mutationem pavens adversus publicum odium privatam gratiam praeparat: u. nulla innocentiae cura, sed vices impunitatis. A 10, 12 formam totius Britanniae . . . bipenni adsimulavere. et est ea facies citra Caledoniam, u. et in universum fama. sed transgressis . . . [Schoemann; codd. fama est transgressis sed]. 6, 30, 11 Gaetulicus . . . superioris Germaniae legiones curabat mirumque amorem adsecutus erat . . . ; u. fama constans ausum mittere ad Caesarem litteras . . . 2, 68, 10 evocatus, priori custodiae regis (Vononis) adpositus, quasi per iram gladio eum transigit. u. maior fides conscientia sceleris et metu indicii mortem Vononi inlatam. 1, 33, 8 credebatur (Drusus), si rerum potitus foret, libertatem redditurus; u. in Germanicum favor et spes eadem. I, 53, 14 Treveri ac Lingones . . . hibernis legionum propius miscuntur: u. seditiosa colloquia et inter paganos corruptior miles; et in Verginium favor cuiusque alii profuturus. 85, 10 Vitellianos quoque milites venisse in urbem ad studia partium noscenda plerique credebant: u. plena omnia suspicionum et vix secreta domuum sine formidine. 2, 87, 6 (Tiberius) acerbe increpuit eos, qui divinas occupationes ipsumque dominum dixerant. u. angusta et lubrica oratio sub principe, qui libertatem metuebat, adulationem oderat. 12, 63, 10 Byzantium fertili solo, fecundo mari (est) . . . ; u. primo quaestuosus et opulenti (erant); post . . . — add. dat. G 4, 4 ipse eorum opinioni accedo, qui Germaniae populos . . . propriam et sinceram . . . gen-



tem extitisse arbitrantur. u. habitus quoque corporum . . . idem *omnibus*. II, 8, 6 servus e Ponto . . . citharæ et cantus peritus, u. illi super similitudinem oris prior ad fallendum fides. 11, 7 addiderat gloriam Nero eligendo ut potissimos, u. longa illis erga Neronem fides et erecta in Othonem studia. IV, 34, 13 ex quibus (captivis) unus . . . clara voce gesta patefecit, confossus ilico a Germanis: u. maior indici fides. 50, 22 (Oeensium Leptitanorumque discordiæ) iam per arma atque acies exercebantur . . . u. artæ Leptitanis res. 1, 60, 3 tractus (est) in partis Inguiemeris . . . veterem apud Romanos auctoritate; u. maior Caesari metus. 14, 65, 6 Romanus . . . incusaverat Senecam ut C. Pisonis socium, sed validius a Seneca eodem crimine percussus est. u. Pisoni timor et *orta* insidiarum in Neronem magna moles. 5, 4, 14 ferebantur etiam sub nominibus consularium fictæ in Seianum sententiæ . . . u. illi ira violentior et materies criminandi. 6, 7, 10 Servæus posthac et Minucius inducti, Servæus . . . quondam Germanici comes, Minucius . . . modeste habita Seiani amicitia; u. illis maior miseratio. 47, 5 (Acutia) damnata cum præmium accusatori (Balbo) decerneretur, Otho tribunus plebei intercessit; u. illis odia, mox Othoni \*exitum.

II) *pron. interrog. in orat. obliq.* a) III, 2, 14 *quid* tum claustra montium profutura? *quid* tractum in aetatem aliam bellum? u. interim pecuniam et comæatus? IV, 69, 9 deterruit plerosque provinciarum aemulatio: *quod* bello caput? u. ius auspiciumque peteretur? 2, 36, 11 *quantum* odii fore ab iis, qui ultra quinquennium proiciantur? u. prospici posse, quæ cuique tam longo temporis spatio mens, domus, fortuna? b) G 9, 4 pars Sueborum et Isidi sacrificat: u. causa et origo peregrino sacro (sit), parum comperi. 2, 9, 9 (Arminius), u. ea deformitas oris, interrogat fratrem. 15, 1, 15 accendebat dolore eorum Monobazus . . . *quod* præsidium aut u. peteret rogatus.

**undecim.** D 37, 8 u. Actorum libri. 4, 55, 3 u. urbes. 58, 9 u. per annos.

**undecimus.** II, 11, 5. 67, 6. III, 50, 5. \*IV, 68, 19 u. *legio*. 53, 5 XI Kalendas Iulias.

**undevicensimus.** 1, 60, 12 repperit u. *legionis* aquilam.

**undeviginti.** 12, 56, 6 u. hominum milia.

**undique.** a) c. verbo III, 63, 1 *abrupta* u. spe. IV, 75, 10 hostes divisis copiis *advenerunt* u. II, 14, 22 ita u. *clausi* deletæque omnes copiae forent, ni . . . IV, 76, 6 *coeuntibus* u. exercitibus. I, 40, 2 *completis* u. basilicis ac templis. 15, 44, 16 (Romam) quo cuncta u. atrocitas aut pudenda *confluunt* celebranturque. 13, 18, 8 u. pecunias quasi in subsidium *corripiens*. 2, 63, 1 Maroboduus u. *deserto*. IV, 62, 19. 2, 11, 8 u. *effusi*. 4, 25, 16 effusus u. Romanis cf. effundo p. 338\*. 1, 67, 5 mox u. *erumpendum* (esse). 11, 32, 1 u. nuntii *incedunt*. III, 71, 10 Capitolii fores penetrassent, ni Sabinus *revulsas* u. statuas . . . obiecisset.

b) *suppletur verb.* a) *fnit*. I, 51, 25 u. atroces nuntii, sinistra *ex* urbe fama. 68, 7 u. populatio et caedes. 82, 4 u. arma et minae, modo in centuriones tribunosque, modo in senatum universum. II, 41, 18 incertus u. clamor adcurrentium, vocantium. III, 24, 14 u. clamor. β) *partie*. IV, 20, 12 illi . . . in cuneo congregantur, densi u. et *frontem tergaque ac latus* tuti. — II, 99, 1 atrocibus u. nuntiis exterritus. III, 64, 7 cohortes maestis u. nuntiis trepidas. IV, 51, 2 post Cremonensem pugnam et prosperos u. nuntios. 2, 23, 5 variis u. procellis incerti fluctus. 13, 39, 19 ne qua pars subsidium laborantibus ferret pari u. \*metu.

**undo.** V, 6, 24 gnari locorum tradunt undantes *bitumine moles* pelli manuque trahi ad litus. 6, 39, 7 (Tiberius) quasi aspiciens undantem per domos *sanguinem* aut manus carnificum.

**un(a)etvicensimanus.** II, 43, 5 stratis unaetvicensimanorum principis [M unae et vicensimanorum]. 1, 31, 10 orto ab unetvicensimanis quintanisque initio. \*37, 3. 51, 11 unetvicensimani.

**un(us)etvicensimus.** a) D 34, 34 aetatis anno . . . unoetvicensimo [Pichena tertio et vicensimo]. [34, 33 Nipp.] b) \*I, 61, 8. II, 43, 2. 100, 5. IV, 68, 20. 70, 8. 78, 7 (legio) unaetvicensima (Rapax). I, 67, 5 unaetvicensimae legionis. III, 14, 8 unetvicensimae [Nipp. unetvicensimae; Ritter unaetvicensimae] Rapaci. — 1, 64, 19 legiones quinta . . . unetvicensima. 45, 2 quintae et unetvicensimae legionum. Cf. Sirker, tac. form. p. 41.

**unguis.** 12, 64, 5 *accipitrum* unguis.

**unicus.** 3, 6, 8 u. *filia*. 4, 11, 7 quin potius . . . insita etiam in *extraneos* cunctatione et mora adversum unicum [Andr. recte intercidisse coni. *filium*] et nullius ante flagitii conpertum uteretur? 1, 3, 18 *nepotem* u. — 12, 42, 12 (Agrippinam) imperatore genitam, sororem eius, qui rerum potius sit, et coniugem et matrem fuisse, u. ad hunc diem *exemplum* est. II, 44, 16 u. victis in consensu *levamentum* (esse). 4, 8, 15 Germanici liberi u. praesentium malorum levamenta. I, 14, 4 Galba . . . quod *remedium* u. rebatur, comitia imperii transigit. III, 13, 15 abesse u. Othoniani exercitus *robur*, primanos quartadecumanosque. 3, 4, 9 cum (Agrippinam) decus patriae, *solum* Augusti sanguinem, u. antiquitatis *specimen* appellarent. Rup., *al.* minus recte interpretantur 'perfectissimum'. 16, 34, 12 Arriam temptantem mariti suprema . . . sequi monet retinere vitam filiaeque communi *subsidium* u. non adimere. — *adv. unice* 15, 63, 8 (uxorem) u. *dilectam*.

**uniformis.** D 32, 2 nec quisquam respondeat sufficere, ut ad tempus *simplex* quiddam et uniforme doceamur i. q. einseitig.

**universus.** A) *opp. singuli* a) sine *subst.* D 18, 30 mox ad *singulos* veniam, nunc mihi cum universis negotium est. A 12, 7 rarus duabus tribus civitatibus ad propulsandum *commune* periculum conventus: ita singuli pugnant, universi vincuntur. II, 26, 6 Caecina non *simul* cohortes, sed singulas acciverat . . . *orta* et in castris seditio, quod non universi ducerentur. 75, 9 facilius universos impelli quam singulos vitari. III, 14, 1 haec singuli, haec universi, ut quemque dolor impulerat, vociferantes . . . vincla Caecinae iniciunt. 68, 13 filium protendens, modo singulis, modo universis commendans. V, 16, 6 exhortatio ducum non more contionis apud universos, sed ut *quosque* suorum advehebatur.



G26,3 agri pro numero cultorum ab universis in vices occupantur, quos mox inter se . . . partuntur. IV, 15,2 (Civilis) barbaro ritu et patrii execrationibus universos adigit i. q. omnes simul.

b) c. subst. IV, 42,25 cum segnitiam Neronis incusares, quod per *singulas* domos seque et delatores fatigaret: posse u. *senatum una* voce subverti. I, 82,6 undique arma et minae, modo in centuriones tribunosque, modo in senatum u. IV, 45,6 cum contumeliis ac probris, quae in senatum u. iacerentur.

B) opp. pauci, pars a) sine subst. α) 13,27,2 paucorum culpam ipsis exitiosam esse debere, nihil universorum iuri derogandum. A 16,3 sumpere universi bellum. 26,2 universi nonam legionem . . . nocte adgressi . . . irrupere. 26,7 velocissimos equitum peditumque adsultare tergis pugnantium iubet, mox ab universis adici clamorem. 30,4 universi servitutis expertes (estis). II, 54,3 cum repente Coenus libertus Neronis atroci mendacio universos perculit (sc. senatores). 1,21,11 adcurritur ab universis. 35,3 nudant universi [Lips.; M universa] corpora i. q. wie ein mann: Pfizner. Cf. D 13,8. β) neutr. 14,33,6 unus oppidi damno servare universa statuit. — A 10,12 et est ea facies (Britanniae) citra Caledoniam, unde et in *universum* [Schele universam] fama (sc. est). 1,12,8 Asinius 'interrogo', inquit, 'Caesar, quam partem rei p. mandari tibi velis' . . . (Tiberius) respondit nequam decorum pudori suo *legere* aliquid aut evitare ex eo, cui in u. excusari mallet. — A 11, 10 in u. tamen aestimanti Gallos vicinam insulam occupasse credibile est. G 6,13 in u. aestimanti plus penes peditem roboris. 5,1 terra etsi aliquanto specie differt, in u. tamen aut silvis horrida aut paludibus foeda. Omnibus his quinque locis partis alicuius exceptio animo observatur.

b) c. subst. α) sing. I, 24,10 Otho . . . adeo animosus corruptor, ut Proculo speculatori, de parte finium cum vicino ambigenti, u. vicini agrum sua pecunia emptum dono dederit. A 18,5 Ordovicum civitas . . . *alam* in finibus suis agentem prope u. obtriverat. II, 14,4 (Valens) \*u. \*Trevorum alam . . . misit. IV, 77,6 tam improvisi adsilvere, ut . . . Cerialis . . . pugnari simul vincique suos audierit, increpans pavorem nuntiantium, donec u. *clades* in oculis fuit. 16,18 (Batavi) gubernatores centurionesque . . . trucidant, donec u. quattuor et viginti navium *classis* transfugeret aut caperetur. G 21,4 luitur . . . homicidium certo armentorum ac pecorum numero recipitque satisfactionem u. *domus*. II, 26,11 deleri cum u. *exercitu* Caecinam potuisse. 32,4 exercitum Vitellii u. advenisse. 59,16 u. exercitum occurrere infanti filio iubet. III, 15,10 u. cum exercitu . . . Bedriacum venit. I, 53,9 nec deerant in exercitu semina discordiae, quod bello adversus Vindicem universus adfuerat. 13, 36,14 Corbulo . . . praefectos militesque tendere extra vallum iussit; inque ea contumelia detenti nec nisi precibus u. exercitus exsoluti sunt. 14, 36,8 gloria eorum accessurum, quod *modica* manus u. exercitus famam adipisceretur. I, 36, 13 postquam u. classicorum *legio* sacramentum

eius accepit. IV, 28,1 Civilem immensis auctibus u. *Germania* extollebat. A 18,15 caesa prope u. *gente* (Ordovicum). IV, 21,11 (Civilis) u. Batavorum gentem in arma rapit. 66,14 (primores) Tungrorum u. ei gentem dedit. I, 32,1 u. iam *plebs* Palatium implebat. D 13,8 *populus* (publikum) auditis in theatro Vergilii versibus surrexit u. III, 19,1 u. Flaviani exercitus *robur* advenit. D 28,29 (antiquorum) disciplina ac severitas eo pertinebat, ut . . . uniuscuiusque natura . . . sive ad militarem rem . . . sive ad eloquentiae *studium* inclinasset, id solum ageret, *id* universum hauriret.

β) plur. 1) i. q. omnes A 25,2 motus u. *ultra gentium* . . . timebantur. I, 78,3 *Lingonibus* u. civitatem R. . . dedit. IV, 33,17 Vasconum . . . cohortes . . . latiore quam pro numero terrorem faciunt, aliis a Novaesio, aliis a Mogontiaco u. *copias* advenisse credentibus. III, 1,4 donec a tergo *vires* u. consurgerent. 9,6 opprimi u. Vitellianorum viribus duae legiones . . . potuere. 2) i. q. *toti* D 21,15 ex Caelianis orationibus nempe eae placent, sive \*universae sive *partes* earum, in quibus . . . I, 63,9 is terror Gallias invasit, ut venienti mox agmini u. *civitates* cum magistratibus et precibus occurrerent. 14, 27,9 non, ut olim, u. *legiones* deducebantur . . . ut consensu et caritate rem p. efficerent, sed ignoti inter se, diversis manipulis, . . . quasi ex alio genere mortalium repente in unum collecti.

unus. Postponitur substantivo D 36,8. A 24, 14. I, 70,13. III, 20,20. 13, 44,10. 1, 42,13. 60, 4. 2, 19,7. 39, 1. 6, 21, 2. 14, 16, 7. Interponitur sine ulla varietate praepositio: 3, 72, 11. 13, 4, 8. 4, 2, 2. 14, 5, 13. 13, 38, 18. 44, 12. — 3, 10, 10 indice ab uno. 11, 36, 11 noctem intra unam.

I) A) in *unic.* α) additur aliis numeralibus α) D 21,5 unum et viginti . . . libros. 1, 54, 4 unus et viginti (sodales Augustales). 6, 28, 10 (annos) mille quadringentos sexaginta unum. — I, 48, 1 unum et tricensimum aetatis annum.

β) 1) unus atque alter, unus alterque V, 6, 12. 13, 46, 11 cf. alter b. s. 1. 2) unus aut alter, unus alterve α) i. q. *einige wenige* D 9, 21. 21, 6 [Puteol.; codd. et]. 39, 13. A 15, 17. 40, 19. 3, 34, 20. — G 6, 9. I, 83, 24. 3, 47, 6. 4, 17, 17. ββ) i. q. *der oder jener* D 29, 2 (aut). II, 75, 5 (alterve) [Wurm; codd. alterque] cf. alter b. s. 2 et Iohn, Dial. p. 20.

b) opponuntur α) alia numeralia D 17, 14 statue \*sex et quinquaginta annos . . . adice Tiberii tres et viginti et prope quadriennium Gai ac bis quaternos denos Claudii et Neronis annos atque illum Galbae et Othonis et Vitellii longum et unum annum. — A 28, 6 uno (gubernatore) remigante, suspectis *duobus* eoque interfectis . . . praevehebantur. 12, 42, 5 distrahi cohortes ambitu duorum et, si ab uno regerentur, intentionem fore disciplinam. 2, 6, 13 Rhenus uno alveo continuus . . . apud principium agri Batavi velut in duos amnes dividitur. — 1, 18, 4 tres legiones miscere in unam. 4, 16, 4 patricios . . . tres simul nominari, ex quis unus legeretur. 13, 39, 25 tribus una die castellis expugnatis. — V, 20, 2 tantum belli superfuit, ut praesidia . . . \*uno die Civilis *quadripertito* invaserit. — 15, 16, 9 una die *quadraginta* milium spatium emensum esse



Paetum. — III, 13, 19 octo nimirum legiones unius classis accessionem fore.

β) 1) D41, 17 cum de re p. non imperiti et multi delibent, sed sapientissimus et unus. II, 1, 9 materia sermonibus . . . intemperantia civitatis (erat), donec unus eligatur, multos destinandi. 1, 31, 18 non unus haec . . . , sed multa seditionis ora vocesque. 15, 54, 21 multos adstitisse libertos ac servos, qui eadem viderint: nihil profuturum unius silentium, at praemia penes unum fore, qui indicio praevenisset. 3, 10, 10 vera . . . iudice ab uno facilius discerni, odium et invidiam apud multos valere. 4, 49, 10 nihil aequo quam sitis fatigabat, cum ingens multitudo bellorum inbellium uno reliquo fonte uterentur. — V, 5, 18 Aegyptii pleraque animalia . . . venerantur, Iudaei mente sola unumque numen intellegunt. — 3, 72, 11 tamquam . . . tanta vis (sc. incendium) unum intra damnum stetisset cf. damnum. — III, 70, 19 cf. c. β. 15, 27, 12 scire, quantum intus discordiarum (esset) . . . : contra imperatori suo immotam ubique pacem et unum id bellum esse. — IV, 24, 12 tot armatas . . . manus unius senis valetudine regi. 1, 59, 8 egregium patrem, . . . , fortem exercitum, quorum tot manus unam mulierculam avexerint. 65, 29 tot hominum milibus unum iam reliquum diem lamentabantur. 3, 58, 12 quodsi (flamen Dialis) per tot annos possit non creari nullo sacrorum damno, quanto facilius afuturum ad unius anni consulare imperium? 4, 68, 5 (Sabinus) sectator domi, comes in publico, post tot clientes (Germanici) unus. — III, 25, 17 unum militem quotam civilium armorum partem? 2) 1, 11, 6 proinde . . . non ad unum omnia deferrent: plures facilius munia rei p. sociatis laboribus executuros. 6, 12, 15 quaesitis . . . carminibus Sibyllae, una seu plures fuere. D18, 14 probasse contentus sum non esse unum eloquentiae vultum, sed in illis quoque quos vocatis antiquos plures species deprehendi. — 2, 30, 9 Vibius . . . protulit libellos vaecordes . . . ; uno [Kritz; M uni] tamen libello . . . nominibus Caesarum . . . additis atroces . . . notas accusator arguebat. 11, 11, 16 vulgabatur adfuisse infantiae eius dracones . . . ; ipse . . . unam omnino anguem in cubiculo visam narrare solitus est. 3) D34, 15 quamquam unum sequerentur, tamen omnes eiusdem aetatis patronos . . . cognoscebant. III, 78, 15 haud facile quis uni adsignaverit culpam, quae omnium fuit. 1, 74, 7 potentiam apud unum, odium apud omnis adeptus. I, 1, 6 postquam . . . omnem potentiam ad unum conferri pacis interfuit. 1, 11, 6 cf. 2. 3, 53, 14 cf. infra. — IV, 42, 25 posse universum senatum una voce subverti. 14, 33, 6 unius oppidi damno servare universa statuit. — D9, 16 cum toto anno per omnes dies, magna noctium parte unum librum excudit. V, 25, 3 nec posse ab una natione totius orbis servitium depelli. — 15, 44, 26 (adversus Christianos) miseratio oriebatur, tamquam non utilitate publica, sed in saevitiam unius absumerentur. — 3, 53, 14 cum recte factorum sibi quisque gratiam trahant, unius invidia ab omnibus peccatur i. q. fällt der Hass einem zur Last, wenn. A27, 6 prospera omnes sibi vindicant, adversa uni imputantur. 6, 35, 1 apud Sarmatas non una vox ducis: se quisque

stimulant. 4) 6, 33, 12 cum alios incessus hostis clausisset, unum reliquum . . . aestas impeditur. — II, 96, 5 unius legionis eam seditionem, ceteris exercitibus constare fidem. 15, 20, 3 Timarchus Cretensis reus agitur, ceteris criminibus, ut solent praevalidi . . . : una vox eius usque ad contumeliam senatus penetraverat. G45, 31 cetera similes uno differunt, quod femina dominatur. 4, 38, 20 cetera principibus statim adesse: unum insatiabiliter parandum, prosperam sui memoriam.

c) sine diserta oppositione a) subst. 1) de pers. G44, 12 unus imperitat. 4, 33, 9 sic converso statu neque alia \*re Romana, quam si unus imperitet. 1, 9, 15 non aliud discordantis patriae remedium fuisse quam \*ut ab uno regeretur. 12, 12 unum esse rei p. corpus atque unius animo regendum cf. B. c. I, 89, 7 ex quo divus Augustus res Caesarum composuit, . . . in unius sollicitudinem aut decus populus R. bellaverat. 1, 6, 21 eam condicionem esse imperandi, ut non aliter ratio constet, quam si uni reddatur. Item de principe D41, 17 cf. b. β. 1. 1, 74, 7. I, 1, 6. 15, 44, 26 cf. b. β. 3. — IV, 25, 13 e seditionis unum vinciri iubet, magis usurpandi iuris quam quia unius culpa foret. 12, 61, 12 Claudius . . . quod uni concesserat, nullis extrinsecus adiumentis velavit. 14, 11, 12 aut a muliere naufraga missum (esse) cum telo unum, qui cohortes et classes imperatoris perfringeret? 15, 54, 22 praemia penes unum fore, qui . . . cf. b. β. 1. 2, 13, 2 (Germanicus) comite uno . . . adit castrorum vias. 4, 28, 16 non enim se caedem principis . . . uno socio cogitasse. — unus de, ex, c. gen. D21, 3 nec unum de populo . . . \*dico. — 14, 35, 4 Boudicca . . . testabatur . . . non ut tantis maioribus ortam regnum et opes, verum ut unam e vulgo libertatem amissam . . . ulcisci. D29, 2 unus aut alter ex omnibus servis. A24, 12 unum ex regulis. I, 69, 5 unus e legatis. III, 70, 12 unum e senatoribus. IV, 8, 16 se unum esse ex illo senatu, qui simul servierit. 25, 12 e seditionis unum cf. paulo supra. 4, 39, 8 ut unum e militibus. 13, 20, 17 nec accusatores adesse, sed vocem unius ex inimica domo adferri. 15, 37, 16 uni ex illo contaminatorum grege (denupsit). 61, 19 unum ex centurionibus. IV, 34, 11 ex quibus (captivis) unus. 14, 60, 9 ex quibus (ancillis) una. Cf. p. 330<sup>b</sup>. Cf. etiam 4, 15, 4 et 13, 17, 17 B. a. a. 2. aa. — 2, 13, 8 unus hostium, Latinae linguae sciens. 4, 56, 2 seu Tantalus . . . illos (Zmyrnaeos), sive Theseus . . . sive una Amazonum condidisset. 11, 16, 2 Cheruscorum gens regem Roma petivit . . . uno reliquo stirpis regiae. 12, 5, 9 unum se civium et, consensui imparem respondit. 14, 8, 13 cubiculo modicum lumen inerat et ancillarum una. Cf. etiam V, 3, 6. 3, 19, 11. 6, 30, 20 B. a. a. 2. aa. 2) de rebus aa) D32, 22 (eloquentia) quasi una ex sordidissimis artificibus discatur. Cf. etiam IV, 38, 7 et 1, 7, 14 B. a. a. 2. bb. ββ) A 10, 23 naturam Oceani . . . multi retulere: unum addiderim, nusquam latius dominari mare. G45, 31 et 4, 38, 20 cf. b. β. 4.

β) adiect. I, 70, 13 praesidio alae unius latissima Italiae pars defendi nequitur. 13, 38, 18 cui (legioni) . . . tria milia tertianorum permiscuerat, u. cum aquila, quasi eadem legio spectaretur.



15,11,3 u. tantum *centurione* . . turrim, in qua praesidium agitabat, defendere auso. 11,9,17 deditur Seleucia . . non sine dedecore Parthorum, quos u. *civitas* tam diu eluserat. I,38,8 nec u. *cohors* togata defendit nunc Galbam, sed detinet. IV,32,17 en ego praefectus u. cohortis et Caninefates Batavique . . vana illa castrorum spatia exsecidimus. 3,46,6 u. nuper cohors rebellem Turonum, u. *ala* Treverum, *paucae* . . turmae profligavere Sequanos. 12,7,7 nec tamen repertus est nisi u. talis matrimonii *cupitor*. 14,53,22 u. *defensio* occurrit, quod . . III,37,10 nec defuit qui u. consulatus *diem* . . eblandiretur. 37,15 consul u. die et ante fuerat Rebilus. 81,9 eximi supremo certamini u. diem postulabat. V,20,2 cf. *b. a.* 3,5,12 non fratrem, nisi u. diei via, . . obvium. 11,33,5 si (Caesar) ius militum u. illo die in aliquem libertorum transferret. 13,39,25 et 15,16,9 cf. *b. a.* I,37,26 u. illa *domus* (sc. Iceli) sufficit donativo, quod vobis numquam datur (a Galba) et cotidie exprobratur. 16,6 sub Tiberio et Gaio et Claudio u. *familiae* quasi hereditas fuimus. D17,17 centum et viginti anni . . u. *hominis* aetas. A44,19 Domitianus . . *continuo* et velut u. *ictu* rem p. exhausit. 1,51,19 u. *impetu* perruptum hostem redigunt in aperta caeduntque. 4,24,11 non gravi nec u. *incursu* consecretandum (esse) hostem vagum. 2,19,7 *latus* u. Angrivarii lato aggere extulerant. A24,14 saepe ex eo audivi *legione* u. et modicis auxiliis debellari obtinerique Hiberniam posse. 34,4 hi sunt, quos . . u. *legionem* . . adgressos clamore debellastis. I,16,13 (Neronem) non . . ego cum u. *legione*, sed sua immanitas, sua luxuria cervicibus publicis depulerunt. II,96,5 cf. *b. a.* 6,21,2 (Tiberius) *liberti* u. conscientia utebatur. 13,44,12 ille u. cum liberto ferrum veste occultum infert. 2,53,11 foederis sociae . . urbis datum, ut u. *lictore* uteretur. 39,1 *mancipi* u. audacia, ni mature subventum foret, . . rem p. perculisset. G19,11 sic u. accipiunt *maritum* quo modo u. *corpus* unamque *vitam*. 2,73,8 (Germanicum) u. *matrimonio*, certis liberis egisse. III,25,17 u. *militem* cf. *b. a.* I, IV,25,18 nec terrorem u. militis vincula indiderant. D36,8 mixtis omnibus et *moderatore* u. carentibus. 1,60,4 ne bellum *mole* u. ingrueret. III,20,20 *mora noctis* u. IV,72,5 u. *noctis* moram (afferre). 13,44,10 *noctem* u. ad solacium poscit. 14,16,7 species ipsa carminum . . non impetu et instinctu nec *ore* u. fluens i. q. aus *einem* gusse. A16,8 (Britanniam) u. *proelii* fortuna veteri patientiae restituit. 4,58,1 profectio arto comitatu fuit: u. *senator* . . eques Romanus . . Atticus, ceteri . . ferme Graeci. 5,5,3 fraude u. senatoris imperatoria maiestas elusa. III,70,19 quantum occisis u. *sene* et u. *iuvenc* profici? IV,24,12 cf. *b. a.* I, 3,54,14 quia u. *urbis* cives eramus. 1,42,13 Iulius seditionem exercitus *verbo* u. compescuit. A45,3 u. adhuc *victoria* Metius censebatur. III,85,5 u. *vox* non degeneris animi excepta. 15,20,3 cf. *b. a.* IV,42,25 et 6,35,1 cf. *b. a.* 3, II,49,13 ad gemitum morientis ingressi *liberti* . . u. *vulnus* invenere. 4,45,4 is praetorem provinciae . . u. *vulnere* in mortem adfecit. 14,5,19 u. tamen *vulnus* unero excepit (Agrippina).

B) *spec. a*) i. q. *solus c*) i. q. *non alius, einzig*  
 1) *c. subst.* D10,2 opinio et fama, cui *soli* serviunt et quod unum esse pretium *omnis* laboris sui fatentur (poetae). IV,49,14 unam in audacia spem salutis, sed *duo* itinera audendi (esse). — G2,9 celebrant carminibus antiquis, quod u. apud illos memoriae et annalium *genus* est, Tuistonem. II,95,10 u. ad potentiam *iter*, prodigis epulis . . satiari inexplebiles Vitellii libidines. 1,11,12 patres, quibus u. *metus*, si intellegere viderentur, in questus . . effundi. 4,50,7 u. addictis id *remedium* disserebat. 1,67,2 u. in armis *salutem* (esse). 4,66,11 quod u. *urgentium* malorum *suffugium* in tempus erat.

2) *pertinet ad praedicatum aa*) de *pers.* V,3,6 *ceteris* per lacrimas torpentibus Moysen unum exulum monnisse, ne . . 1,23,14 ceteros (centuriones) latebrae texere, uno retento Clemente Iulio. III,3,4 haec ac talia . . ita effudit (Antonius), ut . . vulgus et ceteri unum virum ducemque, spreta *aliorum* segnitia, laudibus ferrent. 4,1,12 Tiberium . . devinxit, adeo ut obscurum adversum alios sibi uni incautum intectumque efficeret. 3,17,8 quod pro *omnibus* civibus leges obtineant, uni Germanico non contigisse. 19,11 Vipsania . . excessit, una omnium Agrippae liberorum miti obitu. 6,30,20 (Gaetulicus) unus omnium Seiani adfinium incolumis . . mansit. 8,13 *cunctos* . . meo unius discrimine defendam. — IV,11,7 ille *unus* ambiri, coli. 4,15,4 is fuit Lucilius, omnium illi tristium laetorumque socius unusque e senatoribus Rhodii secessus comes. 13,17,17 fovendum (esse) . . principem, qui u. superesset e familia summum ad fastigium genita. — G40,9 attingere (vehiculum) *uni* sacerdoti concessum. III,10,15 u. Antonio apertae militum aures. V,25,15 tunc infensos Batavis deos, cum . . bellum uni (Civili) necessarium, ferale ipsis sumeretur. II,33,17 Otho, cui u. apud militem fides (erat). 16,22,15 huic u. incolumitas tua sine *\*cura*, artes sine honore. 14,52,8 eloquentiae laudem u. sibi adsciscere. — 1,5,4 rumor inaccesserat . . Augustum electis consciis et comite uno Fabio Planasiam vectum. *bb*) de *rebus aa*) I,65,6 unde aemulatio et invidia et uno amne discretis conexum odium. IV,38,7 vulgus . . cui una ex re p. annonae cura (est). 1,7,14 id unum ex publicis muneribus usurpare. *bb*) III,75,4 id unum . . calumniatus est rumor. 3,50,2 si . . u. id spectamus, quam . . I,16,19 quod nunc mihi u. obicitur. 12,14,9 quod u. reliquum, rem in casum dare . . statuit. 15,62,3 quod u. iam et tamen pulcherrimum habeat, imaginem vitae suae relinquere testatur.

*β*) i. q. *non cum alio, allein* D34,32 iuvenis ille . . oratorum discipulus, . . *solus* statim et unus cuiusque causae par erat. III,11,15 digressu consularium uni Antonio vis ac potestas in utrumque exercitum fuit.

*b*) i. q. *idem opp. varius, diversus, alius aliter*  
 1) *c. subst. c*) *c. opp.* D22,27 *variet* (orator) compositionem nec omnes clausulas uno et *eodem* modo determinet. G6,12 sed nec *variare* gyros in morem nostrum docentur (equi): in rectum aut uno flexu dextros agunt. *β*) 4,2,2 vim praefecturae . . intendit, *dispersas* per urbem cohortes u. in *castra* conducendo. 13,2,8 *certamen utri-*



que u. erat contra ferociam Agrippinae. 4,8 clausis u. intra domum accusatoribus et reis. II,42,11 non u. pugnae facies (erat): comminus eminus, ceteris et cuneis concurrebant. G24,1 genus spectaculorum u. atque in omni coetu idem. 14,5,13 visum (est) remigibus u. in latus inclinare (i. q. sich legen) atque ita navem submergere. 1,28,25 signa u. in locum . . congregata suas in sedes referunt. 11,36,11 (Montanus) accitus ultro noctemque intra u. a Messalina proturbatus erat.

2) sine subst. α) masc. D6,16 quod illud gaudium consurgendi adsistendi que inter tacentes et in unum conversos! β) neutr. 14,27,13 quasi ex alio genere mortalium repente in unum collecti. 2,52,15 Camillus . . legionem et quod sub signis sociorum in unum conductos ad hostem duxit. 4,47,1 donec exercitus in u. conduceret. 15,26,9 quintadecumanos . . et vexilla . . quodque alarum cohortiumque, et auxilia regum in u. conducta. — transl. 6,43,2 oppressa cunctantium dubitatio et omnes in unum cedebant. I,68,3 non in u. consulere. IV,70,3 ne duces quidem in u. consulere. — 15,10,17 disperso milite, qui in uno habitus vagum hostem promptius sustentavisset.

c) i. q. einheitlich opp. separabilis, mixtus 1,12,11 non ideo interrogatum ait, ut divideret quae separari nequirent, sed ut sua confessione argueretur, u. esse rei p. corpus atque unius animo regendum. G38,1 de Suebis dicendum est, quorum non u., ut Chatterum Tencterorumve gens; maiorem enim Germaniae partem optinent propriis adhuc nationibus nominibusque discreti.

d) i. q. ein einzelner α) I,6,15 ingens novis rebus materia, ut non in unum aliquem prono favore, ita audenti parata. 13,7 Vinius pro M. Othone, Laco atque Icelus consensu non tam unum aliquem fovebant quam alium. — D6,2 non uno aliquo momento, sed omnibus prope diebus ac prope omnibus horis contingit.

β) D28,26 ut sincera . . unius cuiusque natura . . toto statim pectore arriperet artes honestas.

γ) I,82,7 lymphatis . . animis, et quia neminem unum destinare irae poterant, licentiam in omnes poscentibus. 14,45,1 sententiae Cassii ut nemo unus contra ire ausus est, ita dissonae voces respondebant. — [M14,58,9. Acid. 13,46,5]

II) una, adv. a) de loco II,28,4 cohortes turbidas ac, si u. forent, praevalidas. 66,7 placuit . . Batavorum cohortes u. tendere. 1,18,6 u. tres aquilas et signa cohortium locant. 13,44,18 (Octavius) mansitasse u. (cum Pontia) convincebatur. b) de tempore I,37,7 auditisne, ut poena mea et supplicium vestrum simul postulentur? adeo manifestum est neque perire nos neque salvos esse nisi u. posse.

urbanitas. transl. i. q. witz a) II,88,7 (milites) vernacula utebantur u. III,62,8 famam urbanitatis pro lasciviam petere. b) in oratione D26,23 (Cassius Severus) varietate eruditionis et lepore urbanitatis . . multum ceteros superat.

urbanus. a) propr. de urbe Roma α) I,4,8. 14,3. 89,12. [Nipp. II,14,13.] II,19,2 u. miles. I,5,1. III,69,5 miles u. II,94,3 u. militiae (i. q. miliz) adscribebatur. III,57,12. 6,9,15 u. cohors.

I,20,14. 74,14. 87,7. II,93,10. 4,5,18 u. cohortes. III,64,3 cohortes u. [Saupe 1,8,9] cf. p. 186<sup>a</sup>. I,47,2. IV,39,2. 6,12,11 praetor u. III,32,9 ut sunt procacia u. plebis ingenia. 3,40,14 inbellis u. plebes. III,80,1 vulgus u. β) I,87,16 u. militiae impiger, bellorum insolens. II,21,19 u. militiae et praetoriarum cohortium decus (attollebant duces). 1,17,23 non obtrectari a se u. excubias: sibi tamen apud horridas gentes . . hostem aspici. I,90,11 ut in consiliis militiae Paulino et Celso, ita in rebus u. Trachali ingenio Othonem uti credebatur. 1,16,1 hic rerum u. status erat, cum . . 13,43,5 accusatores direptos socios . . detulerunt; mox . . brevius visum u. crimina incipi. 14,57,10 (incolumitati Neronis) cavere utrumque ab u. insidiis . . longinquos motus quonam modo comprimi posse? 2,44,3 iuvenem u. luxu lascivientem melius in castris haberi. 1,46,11 satis prospectum (esse) u. servituti: militariibus animis adhibenda fomenta.

b) transl. D18,11 utroque (Graccho et Crasso) distinctior et urbanior et altior Cicero (est).

urbs. I) in univ. III,43,14 mare tutius Valenti quam litora aut urbes. 12,55,4 (Cilices) inde (sc. de montibus asperis) decursu in litora aut urbes vim cultoribus et oppidanis . . audebant. Cf. II,12,10 infra II. A. a. 2,64,10 arva et urbes et vicina Graecis Cotyi, quod incultum, ferox, adnexum hostibus, Rhescuporidi cessit. 12,63,3 consulentibus, ubi conderent urbem, redditum oraculum est . . G16,1 nullas Germanorum populis urbes habitari satis notum est. 2,52,7 (Musulamiorum) gens . . nullo etiam tum urbium cultu. — 55,22 (Piso) cum . . desidiā in castris, licentiam in urbibus, . . lascivientem per agros militem sineret. — 4,33,1 cunctas nationes et urbes populus aut primores aut singuli regunt. II,38,4 aemulis urbibus regibusve excisis. 4,32,5 cf. infra. — in re milit. i. q. urbs munita 12,17,8 nihil tutum ratis (Bosporanis), cum arma, munimenta, impediti vel eminentes loci amnesque et urbes iuxta perrumperentur. 15,14 pepigere, equestribus proeliis Eumenes certaret, obsidia urbium Romani capesserent. 13,6,7 proelia et obpugnationes urbium et cetera belli. III,20,15 secures dolabrasque et cetera expugnandis u. (afferre). V,13,20 cuncta expugnandis u. reperta. I,51,18 expugnaciones urbium, populationes agrorum, raptus penatium. 4,32,5 expugnaciones urbium, fusos captosque reges. 15,6,20 urbium expugnaciones. III,19,11 expugnatae u. praedam ad milites, deditae ad duces pertinere. Alii definite dictum putant de Cremona cf. II. B. 2. a. 70,13 dum inter Vespasianum ac Vitellium proeliis legionum, captivitatibus (eroberung) urbium, deditionibus cohortium indicatur. 16,16,10 in cladibus exercituum aut captivitate urbium. IV,1,14 ubique lamenta, conclamationes et fortuna captae u. 1,41,2 velut in u. victa facies. II,66,19 urbium clades cf. II. B. 1. III,53,12 plurium u. excidiis veteres civium discordias rei p. stetisse. 84,4 cuncta validissimarum u. excidiis reperta. V,8,14 fugas civium, urbium everisiones . . aliaque solita regibus ausi.

II) de certis urbibus A) extra Italiam sitis a) in univ. II,12,10 non Italia adiri nec loca



sedesque patriae videbantur: tamquam externa litora et urbes *hostium* urere, vastare, rapere. IV, 58, 11 *socii* saepe nostri excindi urbes suas . . . pertulerunt. *b) definite* 16, 13, 17 cladem *Lugdunensem* . . . solatus est princeps, ut amissa urbi reponerent (sc. *Lugdunenses*). I, 23, 10 *Achaiae* urbes. 3, 60, 4 *Graecas* per u. 14, 14, 6 *Graecis* in u. 2, 53, 11 hinc ventum *Athenas*, foederique sociae et vetustae u. datum, ut . . . 55, 9 (Piso) offensus urbi (*Athenis*). II, 1, 13 *Corinthi*, *Achaiae* urbe [Fr. Iacob delet Ach. urbe, sed cf. Nipp. ad ann. 5, 10]. 2, 53, 3 apud u. *Achaiae Nicopolim*. 3, 38, 20 u. *Philippopolim* . . . circumcidunt. 2, 54, 3 *Perinthum* ac *Byzantium*, *Thraecias* u. — 47, 1 duodecim celebres *Asiae* u. 4, 14, 5 conditis per *Asiam* u. 14, 9 apud cunctas *Asiae* insulas et urbes. 15, 14 *Asiae* urbes. 55, 3 undecim urbes (*Asiae*). 14, 27, 1 ex inlustribus *Asiae* u. *Laodicea* tremore terrae prolapsa. 2, 58, 9 *Pompeopolim*, *Ciliciae* maritimam u., amotus est. IV, 83, 15 cognoscit urbem illic (in *Ponto*) *Sinopen*. 12, 50, 5 urbes Armeniorum *Artaxata* et *Tigranocerta*. 2, 56, 10 Germanicus in urbe *Artaxata* . . . insigne regium capiti eius imposuit. 56, 13 regem *Artaxiam* consulatavere, quod illi vocabulum indiderant ex nomine urbis. 6, 33, 4 urbe *Artaxata* potiuntur. 12, 51, 15 *Zenobiam* . . . in urbem *Artaxata* ferunt. 14, 24, 16 nec quicquam urbi (*Tigranocerta*) detractum. 15, 4, 4 occupaverat *Tigranocertam* [Nipp., *al. Tigranocerta*], u. copia defensorum et magnitudine moenium validam. 12, 16, 6 circumveniunt u. *Uspen*, editam loco et moenibus ac fossis munitam. 2, 69, 2 Germanicus . . . cuncta, quae apud legiones aut urbes (*Suriae*) iusserat, abolita . . . cognoscit. 79, 8 *Laodiciam*, u. *Suriae*, adpulsus. IV, 84, 19 *Seleucia*, urbe *Suriae*, accitum. 11, 8, 14 (*Vardanes*) implicatur obsidione urbis (*Seleucia*) validae et munitissimae . . . muroque et comitatibus firmatae. V, 2, 12 (*Judaeos*) parte *Aegypti* potitos, mox proprias u. *Hebraeasque* terras et propiora *Suriae* coluisse. 5, 21 nulla simulacra urbibus suis, nedum templis \*sistunt. 7, 2 campus . . . olim uberes magnisque u. habitatos. 7, 7 \*inclutas quondam u. igne caelesti flagrasse. 10, 7 *Vespasianus* . . . cuncta camporum omnesque praeter *Hierosolyma* urbes victore exercitu tenebat. 12, 10 (*Hierosolymitae*) ceterarum u. clade aucti. 2, 1 famosae u. (sc. *Hierosolymorum*) supremum diem tradituri sumus. 2, 15 *Solymos* . . . conditae urbi *Hierosolyma* nomen e suo fecisse. 3, 16 urbs et templum dicata. 8, 3 primis munitissimae urbs, dein regia, templum intimis clausum (est). 11, 12 u. arduum situ opera mollesque firmaverant. 12, 13 mediam u. *Ioannes* . . . firmaverat. 13, 17 hanc adversus u. gentemque *Titus* . . . certare statuit. — 2, 2, 12 (*Vonones*) quotiens per urbes (sc. *Parthorum*) incederet. 6, 41, 11 *Tiridates* volentibus *Parthis Nicephorium* et *Anthemusiada* ceterasque u., quae . . . *Graeca* vocabula usurpant, *Halumque* et *Artemitam Parthica oppida* recepit. 12, 13, 5 capta in transitu urbs *Ninos*, vetustissima sedes *Assyriae* \*et castellum insigne fama. — 4, 56, 8 stante adhuc *Punica* urbe. IV, 82, 7 percentatur obvius, num in urbe (*Alexandria*) visus sit. 84, 15 templum pro magnitudine urbis exstructum.

B) in *Italia* sitis 1) in *unic.* II, 17, 6 quantum inter *Padum Alpesque camporum* et urbium, armis *Vitelli* . . . tenebatur. 32, 23 obiacere flumen *Padum*, tutas viris murisque u. 66, 19 pars *Taurinae* coloniae ambusta, quod damnum . . . maioribus aliarum u. cladibus oblitteratum. I, 2, 10 haustae aut obrutae urbes, fecundissima *Campaniae* ora [Wölfflin philol. XXVII p. 121 s., *al.* hausta aut obruta fec. *Camp.* ora; sed cf. Ioh. Müller, beiträge IV 1875 p. 16 n. 5]. — De capite *Italiae et imperii* 15, 40, 8 videbatur *Nero* condendae u. novae et cognomento suo appellandae gloriam quaerere.

2) *spec. a)* de *Cremona* III, 19, 11 cf. I. 20, 9 neque enim ambigua esse, quae occurrant, nocentem et situm urbis. 20, 13 tormentisne et telis an operibus et vineis adgredienda urbs foret? 30, 1 ardua urbis moenia. 30, 7 ignes *Antonius* inferri amoenissimis extra u. aedificiis iubet. 35, 1 adsidere sepultae u. ruinis. — 15, 33, 6 *Nepopolim* quasi *Graecam* u. delegit. 1, 5, 13 apud u. *Nolam*.

b) de *Roma* 1) *propr. a)* 1) 1, 1, 1 u. *Romam* a principio reges habuere. — De *dea Roma* 4, 37, 10 *Augustus* sibi atque u. *Romae* templum . . . sisti non (prohibuit). 56, 6 (*Zmyrnacos*) primos templum urbis *R.* statuisset. — 55, 9 *Ilenses* cum parentem u. *Romae Troiam* referrent. IV, 58, 34 *Quirine Romanae* parens u. 16, 28, 19 non illi (*Thraseae*) consulta haec, non magistratus aut *Romanam* u. videri. D 29, 10, 30, 6. I, 84, 23. 12, 37, 2. 15, 38, 3 haec u. G 37, 6. I, 84, 27 u. *nostra*. 2) 14, 12, 11 tactae de caelo quattuordecim urbis regiones. 15, 38, 11 incendium . . . antequam remedia . . . obnoxia urbe artis itineribus hucque et illuc flexis atque enormibus vicis, qualis vetus *Roma* fuit. II, 95, 2 editis tota u. vicatim gladiatoribus. 15, 43, 1 urbis quae domui (*Neronis*) supererant . . . dimensis vicorum ordinibus et latis viarum spatiis (erecta sunt). Aliter *Halm.* I, 81, 11. 3, 4, 3 u. *itineria*. 13, 25, 2 *Nero* itinera u. et lupanaria et devorticula . . . pererrabat. 15, 38, 11 cf. supra. IV, 58, 26. 4, 58, 13 moenia u. I, 84, 23 pulcherrimam hanc u. *domibus et tectis* et congestu lapidum stare creditis? 6, 15, 15 (*Tiberius*) ne tecta quidem urbis . . . adiit. I, 86, 11 *Tiberis* . . . non modo *iacentia* et *plana* u. *loca*, sed *secura* eius modi casuum implevit. 1, 76, 2 *Tiberis* plana urbis stagnaverat. 15, 40, 5 rursus grassatus ignis *patulis* magis u. *locis*. III, 70, 11 stratam innocentium caedibus *celeberrimam* u. *partem*. II, 38, 7 in u. ac *foro* temptamenta civilium bellorum (erant). 12, 24, 9 *forum* et *Capitolium* non a *Romulo*, sed a *Tito Tatiano* additum urbi credidere. 3, 36, 8 in *Capitolium* aliave urbis *templa* perfugere. A 40, 14 noctu in urbem, noctu in *Palatium* . . . venit. I, 80, 16 urbem ac *Palatium* petunt. 72, 17 concurrere ex tota u. in *Palatium* ac *fora*. III, 82, 14 ii tantum conflictati sunt, qui in *partem sinistram* urbis ad *Sallustianos* hortos per angusta ac lubrica viarum flexerant. 4, 74, 9 *propinqua* urbi. 16, 13, 4 *vicina* urbi. IV, 46, 10 u. *vicina*. 3) II, 32, 18 *Italiam* et *caput rerum* urbem senatumque et populum. III, 38, 19 in u. ac *sinu* cavendum hostem. I, 76, 12 erat grande momentum in nomine urbis ac praetexto senatus. 90, 5 (*Otho*) maiestatem urbis



et consensum populi ac senatus pro se attollens. 3,47,6 (urbs), unde in omnia regimen cf. 4. 4) c. *oppos.* D7,19 advenae quoque et peregriniam in *municipiis* et *coloniis* suis auditos (oratores), cum primum urbem attigerunt, requirunt. 12,56,14 proximis e municipiis et alii u. ex ipsa. 3,47,6 neque decorum principibus, si una alterave *civitas* turbet\* omissa urbe, unde in omnia regimen. — I,62,4 invadendam *Italiam*, occupandam u. II,32,18 cf. 3. 62,4 ex u. atque Italia inritamenta gulae gestabantur. IV,51,8 Vespasianus in Italiam resque urbis intentus. 75,4 u. atque Italiam interno bello consumptam. V,1,14 cf. *β. ff.* 11,23,7 non adeo aegram Italiam, ut senatum suppeditare urbi suae nequiret. 3,54,14 cur olim parsimonia pollebat? . . . quia unius u. cives eramus; ne inritamenta quidem eadem intra Italiam dominantibus. — D28,10 vestra vobis (sc. *provincialibus*) notiora sunt: ego de urbe . . . loquar. I,89,5 secuta tum urbe et provinciali bello. 3,34,6 neque enim . . . \*obsideri urbem bellis aut provincias hostiles esse. 11,1,9 clarum ex eo in u., didita per provincias fama parare (Asiaticum) iter ad Germanicos exercitus. 12,60,8 mox alias per provincias et in u. pleraque concessa sunt, quae olim a praetoribus noscebantur. 13,21,18 aut existat qui cohortes in u. temptatas, qui provinciarum fidem labefactam . . . arguat. 33,7 Capitonem Cilices detulerant . . . idem ius audaciae in provincia ratum, quod in u. exercuerat. D30,18 neque iis doctoribus contentum, quorum ei copia in u. contigerat, Achaia quoque et Asiam peragrasset. 10,7 cf. *β. gg.* 7. *aa.* III,13,6 adversas Gallias Hispaniasque, nihil in u. fidum. 3,9,3 cf. *β. gg.* 7. *aa.* 13,46,18 ne in u. aemulatus ageret, provinciae Lusitaniae praeficitur. 15,44,15 superstitione rursus erumpebat, non modo per Iudaeam . . . sed per u. etiam, quo cuncta undique atrocia aut pudenda confluentur celebranturque. 36,2 cf. *β. ee.* — D28,8 quae mala primum in u. nata, mox per Italiam fusa, iam in provincias manant. I,50,10 captam totiens suis exercitibus u., vastitatem Italiae, direptiones provinciarum . . . loquebantur. III,2,11 nec procul Germaniam . . . Britanniam freto dirimi, iuxta Gallias Hispaniasque . . . ipsamque Italiam et opes urbis. 3,28,11 (custodes legum) urbem et Italiam et quod usquam civium corripuerant (accusationibus). — I,90,19 Otho quietem u. curasque imperii . . . fratri permisit. 4,32,10 maestrae u. res et princeps proferendi imperii incuriosus erat. — I,4,7 finis Neronis . . . varios motus animorum non modo in u. apud patres aut populum aut urbanum militem, sed omnes legiones ducesque conciverat. II,11,10 agmen legionum alae cohortesque praeveniebant; et ex ipsa u. haud spernenda manus . . . III,84,7 urbem senatui ac populo R., templa dis reddita: proprium esse militis decus in castris. 6,8,8 videram collegam patris . . . urbis et militiae munia simul obeuntem. — D5,18 studium, quo non aliud . . . vel ad u. famam pulchrius vel ad totius imperii atque omnium gentium notitiam industrius excogitari potest. I,4,2 repetendum videtur, qualis status u., quae mens exercituum, quis habitus provinciarum, quid in toto terra-

rum orbe validum, quid aegrum fuerit. 37,17 quam gloriam (Galba) ad principatum attulit nisi occisi . . . Macri in Africa, Cingonii in via, Turpiliani in u., Nymphidi in castris? II,28,9 si provinciana urbe et salute imperii potior sit, omnes illuc sequerentur. IV,55,18 proclamant furere discordiis populum R., caesas legiones, vastatam Italiam, capi cum maxime u., omnis exercitus suis quemque bellis distineri. 1,9,20 mari Oceano aut amnibus longinquis saeptum imperium; legiones, provincias, classes, cuncta inter se conexas; ius apud cives, modestiam apud socios; u. ipsam magnifico ornatu.

*β) aa)* G37,6 sescentimum et quadragesimum annum u. nostra agebat. IV,52,15 tanto discrimine urbs nutabat, ut . . . III,79,3 conflagrasset Capitolium, tremere (i. q. nutare) urbem . . . accepit. 6,11,2 ne urbs sine imperio foret. 15,39,11 ipso tempore flagrantis u. inisse eum (Neronem) domesticam scaenam. 41,9 in tanta resurgentis u. pulchritudine. *bb)* I,6,10 plena urbs exercitu insolito. 20,10 inquieta urbs actionibus. 29,19 solacium proximi motus habebamus incruentam u. III,66,2 si . . . suorum mentes flexisset Vitellius . . . incruentam u. Vespasiani exercitus intrasset. I,84,23 pulcherrimam hanc u. cf. *α.* 2. 89,5 secuta (i. q. tuta) tum urbe cf. *α.* 4. III,48,14 u. externae opis indigam fame (urgere) [Ritter, Halm urbem Italiamque]. 4,63,10 fuit urbs . . . quamquam maesta facie veterum \*instituta similis. 13,6,4 in u. sermonum avida . . . anquirebant. 15,38,11 obnoxia (sc. incendio) urbe artis itineribus cf. *α.* 2. *cc)* III,2,7 circo ac theatris et amoenitate urbis emollitos. D9,32 relinquenda . . . iucunditas u. II,93,4 per inlecebras u. 4,2,7 procul u. inlecebris. 3,72,5 exundantis opes ornatum ad urbis . . . conferre. 15,41,9 u. pulchritudo cf. *aa.* I,90,5 maestas u. cf. *α.* 3. 4,74,15 magnitudine u. incertum, quod quisque ad negotium pergat. 11,32,13 (Messalina) spatium u. pedibus emensa . . . Ostiensem viam intrat. 12,23,7 pomerium u. auxit Caesar. 23,8 iis, qui protulere imperium, etiam terminos u. propagare datur. III,2,11 opes u. cf. *α.* 4. A7,8 statum u. Mucianus regebat. I,4,2 qualis status u. . . fuerit; IV,51,8 res u.; 4,32,10 u. res; 6,8,8 u. et militiae munia cf. *α.* 4. 4,41,12 negotia u., populi adcursum . . . increpat, extollens laudibus quietem et solitudinem. [Schopen D12,3 in strepitu u.] I,90,19 quietem u. . . fratri permisit. 14,22,14 consuleret (Plautus) \*quieti u. 16,13,18 pecuniam Lugdunenses ante obtulerant \*u. casibus. I,83,7 Otho . . . discrimine u. et periculo senatus anxius. III,77,23 si . . . miles . . . Romam contendisset, haud parva mole certatum nec sine exitio u. foret. I,37,11 cum in oculis u. decumari deditos iuberet. — 3,59,9 (adire) u. deos. 16,4,13 plebs u. 13,31,5 diurna u. acta. — D5,18 u. fama i. q. ruf in der stad cf. *α.* 4. 29,10 propria et peculiaria huius u. vitia. 3,34,25 sic obviam irent iis, quae alibi peccarentur, ut flagitiorum u. meminissent. — 12,11,9 (Meherdates) alumnus u. 4,9,9 conditor u. Romulus. I,84,27 parens et conditor u. nostrae cf. auspicio. IV,58,34 cf. *α.* 1. 2,52,22 post illum recipiatorem u. filiumque eius Camillum. I,14,6. II,55,3. 63,6. III,64,2. 4,36,2.



14,41,5. 42,1. 43,14 *praefectus* u. cf. *praefectus*. III,75,5 *praefectura* u. *dd* I,46,5 *urbi* Sabinum *praefecere*. 6,10,16 (Piso) *praefectus urbi* recens continuum potestatem . . . mire temperavit. 27,6 (Lamia) u. *praefuerat*. 15,43,18 ea . . . decorem quoque novae u. *attulere*. III,78,9 ostentare potius u. bellum quam inferre. 11,13,7 fontes . . . u. intulit. 15,38,3 (omnia), quae huic u. per violentiam ignium acciderunt. 12,43,8 quindecim dierum alimenta u., non amplius superfluisse constitit. I,85,4 non tamen quies urbi [Rhenanus; M urbis] redierat. IV,39,26 egesto quidquid turbidum redit [Haase rediit] u. sua forma legesque et munia magistratum. 6,16,5 vetus urbi faenebre malum cf. faenebris. I,80,2 seditio prope u. excidio fuit. 4,74,9. IV,46,10. 16,13,4 cf. *a. 2. ee* 4,64,2 ignis violentia *urbem* ultra solitum *adfecit*. 6,45,1 idem annus gravi igne u. \**adfecit*. D7,19 advenae . . . cum primum u. *attigerunt*. I,50,10. 82,11. II,89,3. III,84,17. IV,54,9. 55,18. 15,41,12 *capere* u. cf. capio B. a. 1. *β*. III,72,5 quam (sedem Iovis) non Porsenna *dedita* u. neque Galli capta temerare potuissent. 15,71,1 *compleri* urbs funeribus. I,1,2. III,72,1 *condere* u. cf. *gg*. 10. IV,75,4 u. bello *consumere*; 3,28,11 u. (accusationibus) *corripere* cf. *a. 4.* 15,58,1 u. per manipulos occupatis moenibus . . . velut in custodiam *dedit* (Nero). 1,1,1 u. Romam a principio reges *habuere*. 15,41,12 quo (die) et Senones captam u. *inflammaverint*. I,37,13. II,89,3. III,82,3. IV,11,3. 11,34,11. 14,13,2 *ingredi* u. cf. *ingredior* p. 638<sup>a</sup>. 13,8,3 ut ovans u. *iniret* (Nero), . . . censuere. III,66,2. 3,5,5. 11,3. 6,1,4 u. *intrare* cf. intro A. a. *γ*. II,63,4. III,78,21. 2,64,3. 3,47,11 u. *introire* cf. introeo *a. β*. 4,5,17 quamquam *insideret* u. proprius miles. I,87,1. 13,24,5 *lustrare* u. cf. lustrum B. I,62,4. III,64,11 *occupare* u. cf. occupo A. a. *β*. 3,34,6 *obsideri* u. bellis cf. *a. 4.* I,80,16. II,87,4. 6,2,12 u. *petere* cf. peto A. b. *α*. IV,68,4 *nec relinquenda* urbs sine rectore. 15,36,2 omnia in praesens Achaia . . . urbem *revisit*. 11,30,11 *tenet* u. maritus. IV,74,21 pacem et u., quam victi victoresque eodem iure *obtinemus*, amate colite. III,55,6. 80,4 ad *tuendam* u. 48,14 fame *urgere* cf. *bb*. I,2,11 urbs incendiis *vastata*. — III,52,7 ni praesens *urbe potiretur*. 15,37,2 publicis locis struere convivia totaque u. quasi domo *uti*. *ff*) 1) V,1,14 multi quos *urbe* [Nipp. ex u.] atque Italia sua quemque spes *acciverat*. 2,34,3. 3,50,17. 4,21,2. 29,8 *cedere* u. cf. cedo B. a. *β. αα*. 3,24,6 quas (filiam et neptem) u. *depulit* (Augustus). 1,80,11. 3,19,9 *egredi* u. cf. *egredior* p. 341<sup>a</sup>. 6,30,7 damnatur atque u. *exigitur*. 49,8 (mater Papinii) u. in decem annos *prohibita* est. — IV,49,8 quidam e Vitellianis u. *profugi*. — III,79,7. 4,57,4 *procul* u. cf. procul A. a. *β*. 2) I,26,6 *tota* u. sparsa militum castra. II,95,2 cf. *a. 2.* 93,2 miles . . . u. *tota* vagus. III,83,7 saeva ac deformis u. *tota* facies. *gg*) c. *praep*. 1) II,88,4 plurima strages (erat) ad septimum *ab* u. lapidem. IV,11,16 ad quadragesimum *ab* u. lapidem . . . extinguitur. II,81,4 *excitus* *ab* u. Agrippa. 52,2. III,15,4 *profectus* *ab* u. cf. proficiscor *a. 2)* 14,22,19 (Nero) fontem aquae Marciae *ad* u. deductae nando *incesserat*. 3) III,82,12 proelia *ante* u. multa et varia. 4) 11,16,3. 14,26,8. 15,

52,7 *apud* u. i. q. in urbe. 5) III,40,8 *accitis ex* u. praetoriis cohortibus. II,71,2 *advecto* *ex* u. cultu. I,72,17 *concurrere ex* *tota* u. III,86,14 (senatores) *dilapsi ex* u. aut per domos clientium semet occultabant. II,62,4 cf. *a. 4.* III,50,16 *motas ex* u. praetorias cohortes. II,99,5 longe alia *proficiscentis ex* u. Germanici exercitus species. — 87,9 *obvii ex* u. senatores equitesque. I,29,4 *ex* *tota* u., ut quisque obvius fuerat. 51,25 undique atroces nuntii, sinistra *ex* u. fama. 6) 12,41,5 proconsulare imperium *extra* u. haberet. 13,47,8 quo solutius u. *extra* lasciviret. 7) *αα*) *in urbem* I,80,3 cohortem *ex* colonia Ostiensi *in* u. *acciri* Otho iusserat. 4,74,8. A 6,1. \*11,21,8 *degredi* cf. *degreior a et b.* 2,72,3. 4,58,11. 15,39,1. 73,8 *regredi* cf. *regredior A. a. β.* 14,17,7 *deportati* sunt *in* u. multi e Nucerinis. 3,9,3 legionem, quae e Pannonia *in* u. . . *ducebatur*. D30,6 professio (rhetorum) quando primum *in* hanc u. *introducitur* sit . . . statim dicturus. 14,64,11 caput amputatum *latumque* *in* u. Poppaea vidit. 38,14 simul *in* u. [Rhenanus; M urbe] *mandabat* cf. *mando b. d.* I,75,4. 2,74,6. 12,28,7 *mittere* cf. mitto p. 849<sup>b</sup>. II,62,9. 3,8,1 praemittere cf. praemitto p. 1165<sup>a</sup>. D10,5 quando enim recitationum fama *in* totam u. *penetrat*? II,1,16. IV,19,2. 14,61,16 *pergere* cf. pergo A. b. 2,42,14. 76,4 *properare* cf. *propere* A. 11,1,15 (Asiaticus a praefecto) repertus est apud Baias vinclisque inditis *in* u. *raptus*. 1,30,15. 5,1,6 *redire* cf. redeo A. a. *β. αα*. I,39,2 exterritus Piso . . . vocibus *in* u. usque *resonantibus*. 2,67,6 (Rhescuporin) *in* u. *traxere*. 4,27,12 tribunus . . . ducentem ipsum et proximos audacia *in* u. traxit. D17,21 pertrahere cf. pertraho. 6,3,12 *retrahi* cf. retraho A. a. II,54,7 Coenus raptum *in* u. *vectus*. III,36,11. 11,33,6 revehi cf. *reveho a.* D10,7 cum ex Hispania vel Asia . . . *in* u. *venit*. A40,14 cf. *a. 2.* I,85,9 milites venisse *in* u. . . credebant. 2,2,2 venere *in* u. legati. 6,31,2 nobiles Parthi *in* u. venere. 12,37,2 amicus potius *in* hanc u. quam captus venissem. 15,24,9 accipiendo diademati *in* u. venire. 4,74,18 revenere *in* u. trepidi. — 2,81,11 tutum *in* u. *iter* concessum est. I,6,7 *introitus* *in* u. . . infaustus omine (erat). 3,64,2 Augustae validum atrox necessitudinem principi fecit festinati *in* u. *reditus*. *ββ*) *in urbe* D7,13. 28,8. 30,18. I,2,14. 4,7. 37,17. II,38,7. 55,3. 88,12. III,13,6. 38,19. 82,21. 83,12. IV,11,15 *in ipsa* u. 1,31,14. 2,40,3. 3,2,11. 16,20. 24,22. 37,4. 71,4. 4,23,4. 26,6. 67,18. 75,2. 6,32,16. 11,1,9. 23,4. 25,2. 12,60,8. 13,6,4. 21,18. 22,4. 27,4. 33,7. 46,18. 14,20,12. 21,8. 53,9 u. *in ipsa*. 15,45,4 cf. p. 599<sup>b</sup> et 600<sup>a</sup>. 8) 6,39,5 haec Tiberius non mari . . . divisus neque per longinquos nuntios accipiebat, sed urbem *iuxta*. 9) IV,46,10 ceteri *per* u. et urbi vicina conquisiti. 1,2 armati *per* u. victores . . . victos consecabantur. 2,82,18 cursant *per* u. 4,2,2 dispersas *per* u. cohortes una *in* castra (conducere). 15,44,15 cf. *a. 4.* III,68,4 R. principem . . . *per* populum, *per* u. exire de imperio. D2,4 cum . . . ea de re *per* u. frequens sermo haberetur. IV,2,13 longus deditorum ordo . . . *per* u. *incessit*. — 14,56,17 Seneca . . . rarus *per* u. cf. rarus p. 1357<sup>a</sup>. II,96,10 vagis *per* u. militibus. 10) I,1,2. III,72,1 *post* conditam u.



2) *transl.* i. q. *civitas Romana* I, 50, 1 *trepidam* u. ac. . . veteres Othonis mores *parentem* novus . . nuntius *exterruit*. 88, 8 motae urbis *curae*; nullus ordo metu . . vacuus. Cf. etiam 13, 6, 4 in u. sermonum *acida* I, β. bb. I, 37, 11 in *oculis* u. I, β. cc. — [Pithoeus, Halm D 6, 12 cf. orbis e. α].

**urgeo (urgueo).** *Forma.* M perhibet *urgere* praeter II, 30, 4. III, 22, 17. 56, 7. IV, 7, 6. 11, 26, 4. 12, 12, 11. 43, 7. 15, 58, 11; Halm *urgere* praeter 1, 29, 11; Nipp. omnibus locis *urgere*. Ritter codicum lectionem servavit.

*Significatio.* I) *propr.* a) c. acc. 11, 31, 9 *urgeri prela*. II, 30, 4 anteire signa, *urgere signiferos* i. q. vorwärtsdrängen. 12, 43, 7 iura reddentem *Claudium* circumvasere . . pulsusque in extremam fori partem *vi* *urguebant*. III, 22, 17 *urguebatur* maxime septima *legio*. b) *abs.* II, 14, 19 cum . . simul a latere *saxis* *urgeret* apta ad iaciendum etiam *paganorum* manus.

II) *transl.* A) c. acc. 1) *alqm a* de *pers. α* III, 48, 14 (Vespasianus) *Alexandriam* *pergit*, ut \**fractos Vitellii exercitus urbemque* externae opis indigam *fame* *urgeret*. 2, 59, 13 *Augustus* . . seposuit *Aegyptum*, ne fame *urgeret Italiam*, quisquis eam provinciam . . *insedisset*. β) IV, 43, 5 (Helvidius) *crimine* simul exemplo *Eprium* *urgebat*. 15, 67, 4 (Flavus) postquam *urgebatur* (sc. ab accusatoribus), confessionis gloriam *amplexus* (est). — c. *gen.* i. q. *vehementer accusare* 6, 29, 11 quia male administratae provinciae aliorumque *criminum* *urgebatur* [Ernesti, Halm *arguebatur*]. γ) i. q. *in jem. dringen* [Plygers, Halm 15, 51, 4 *Epicharis* . . *accendere* et *urgere coniuratos*; M, Nipp. *al. arguere*]. — seq. ut 3, 17, 14 *urgente* *Tiberio* *liberos* *Pisonis*, matrem uti *tuerentur*. b) de *reb.* IV, 41, 10 *Sariolenum* et recens *crimen* *urgebat*, quod . . 7, 6 multos *anteiret*, ni *memoria* *flagitiorum* *urgueretur*. 2, 84, 8 *populo* . . id quoque *dolorem tulit*, tamquam *auctus liberis* *Drusus* *domum Germanici* *magis* *urgeret*.

2) *alqd α* 2, 38, 12 numero atque aetate *liberum* suorum *urgere modestiam* *senatus* i. q. *vim facere verecundiae*: *Ruperti*. β) i. q. *mit nachdruck betreiben* III, 56, 7 *quantus* *urguendo trahendove bello* *modus* (*spielraum*) (sc. *esset*). IV, 28, 13 *Civilis obsidium* *legionum* *urgebat*. 12, 12, 11 ita *argueret coepta*. 13, 15, 26 *promittentibus* tam *praecipitem necem*, quam si *ferro* *urgere* tur [M *urgenter*]. — seq. *acc. c. inf.* 11, 26, 4 *abrupti dissimulationem* etiam *Silius* . . *urguebat* i. q. *bestand* *darauf*.

B) *abs.* a) de *pers.* 15, 58, 11 cum super *Neronis* *ac Tigellini* *percontationes* *Faenius* quoque *violenter* *urgueret* (sc. *criminibus*). — 6, 4, 10 *urgente* *Agrippa* *Sanquinius* . . *oravit* *senatum*. I, 22, 5 *intimi libertinorum* . . *aulam* *Neronis* . . (Othoni *ostentabant*), *urgentibus* etiam *mathematicis*. — seq. ut 2, 70, 5 *lenta* *videri* *veneficia*: *festinare* et *urgere* (*Pisonem*), ut provinciam, ut *legiones* *solus* *habeat* i. q. *habe* *es* *dringend*, zu bekommen. b) de *reb.* α) i. q. *animum occupare* 1, 29, 11 dum *superstitio* *urgeat*. 13, 15, 14 *Nero* . . *urgentibus* *Agrippinae* *minis* . . *occulta* *molitur*. β) i. q. *premere* 5, 3, 1 ex eo *praeurpta* iam et *urgens* *dominatio*. 12, 63, 11 (*Byzantii*) *primo* . . *opulenti* (*erant*); post *magni-*

*tudine onerum* *urgente* *finem* aut *modum* *orabant*. γ) i. q. *ingruere* 15, 10, 5 ubi . . *adversus* *urgentes casus* *firmatus* *erat*. G 33, 9 *urgentibus* *imperii* *fatis*. 4, 66, 11 quod *unum* *urgentium* *malorum* *suffugium* . . *erat*. 15, 55, 4 (*Milichus*) *urgens periculum* . . *docet*.

**urna.** a) i. q. *aschenkrug* 3, 1, 16 *feralem* u. *tenens*. b) i. q. *lostopf* IV, 6, 14 *Priscus eligi* *nominatim* . . *Marcellus urnam* *postulabat*. 7, 6 *sorte* et *urna* *mores* *non* *discerni*.

**uro.** a) α) A 2, 5 ut *monumenta* *clarissimorum ingeniorum* in *comitio* ac *foro* *uruntur*. 15, 44, 22 ut . . , ubi *defecisset* *dies*, in *usum* *nocturni luminis* *uruntur* (*Christiani*). [Halm 15, 44, 21.] β) *abs.* D 36, 3 *magna eloquentia*, sicut *flamma*, . . *urendo* *clarescit*. b) in *re milit.* i. q. *igni vastare* α) 4, 48, 3 *vastare*, *urere*, *trahere* *praedas*. β) II, 12, 10 tamquam *externa litora* et *urbes* *hostium* *urere*, *vastare*, *rapere*. 1, 60, 10 *Bructeros* *sua* *urentis* . . *Stertinius* . . *fudit*. 3, 73, 8 ne *Spartaco* *quidem* . . *inultam Italiam* *urenti* . . *datum* (*esse*), ut *pacto* in *fidem* *acciperetur*.

**urus.** 4, 72, 6 *terga* *urorum* [Nipp. *taurorum*] cf. *com. crit.*

**usitatus.** 11, 25, 20 *nova* in *rem* p. *merita* *non* u. *vocabulis* *honoranda* (*esse*). — A 1, 2 *clarorum virorum* *facta* *moresque* *posteris* *tradere*, *antiquitus* *usitatum*, ne *nostris* *quidem* *temporibus* . . *aetas* *omisit*.

**usquam.** a) in *enunt. neg.* α) II, 32, 11 *non frumentum* u. *exercitui* (*esse*). β) A 38, 11 ubi *incerta fugae* *vestigia* *neque* u. *conglorari* *hostes* *compertum* (*est*). I, 84, 14 *nec* *illas* . . *voces* *ullus* u. *exercitus* *audiat*. II, 26, 4 cum *dispersos* *nec* u. *validos* *pavor* *fugientium* *abriperet*. γ) II, 12, 11 *rapere* *eo* *atrocius*, quod *nihil* u. *provisum* *adversum* *metus*. IV, 1, 8 *nihil* u. *secretum* *aut* *clausum* *sinebant* (*victores*). I, 4, 1 *verso* *civitatis* *statu* *nihil* u. *prisci* *et* *integri* *moris*. 34, 15 *nihil* u. *turbidum* *aut* *discors*. 15, 37, 1 (*Nero*) quo *fidem* *adquirere* *nihil* u. *perinde* *laetum* *sibi*. δ) A 2, 9 *ne* *quid* u. *honestum* *occurreret*. ε) I, 37, 17 *quae* u. *provincia*, *quae* *castra* *sunt* *nisi* *cruenta*?

b) in *enunt. affirm. (enclitice)* II, 86, 22 *movere* . . *quidquid* u. *aegrum* *foret* *adgrediuntur*. 3, 27, 3 *accitis* *quae* u. *egregia* (*erant*) *compositae* (*sunt*) *duodecim* *tabulae*. 28, 12 *urbem* et *Italiam* et *quod* u. *civium* (*erat*) *corripuerant* (*custodes* *legum*). 11, 24, 6 *transferendo* *huc* (sc. in *civitatem* *R.*) *quod* u. *egregium* *fuerit*. 14, 20, 12 ut *quod* u. *corrumpi* et *corrumpere* *queat*, in *urbe* *visatur*.

**usque.** I) c. *praep.* A) *ad a* de *loco* G 34, 4 *utraque* *nationes* (*Frisiorum*) u. *ad Oceanum* *Rheno* *praetexuntur*. A 22, 2 *vastatis* u. *ad Tan-naum* (*aestuario* *nomen* *est*) *nationibus*. 2, 8, 5 *Oceanum* u. *ad Amisiam* *flumen* . . *pervehitur*. 41, 8 *quae* *nationes* u. *ad Albim* *colunt*. 4, 5, 9 *initio* *ab* *Suriae* u. *ad* *flumen* *Euphraten* *quantum* *ingenti* *terrarum* *sinu* *ambitur*. 15, 42, 8 *ab* *lacu* *Averno* *navigabilem* *fossam* u. *ad* *ostia* *Tiberina* *depressuros* *promiserant*. — II, 12, 2 *possessa* . . *maiore* *Italiae* *parte* *penitus* u. *ad* *initium* *maritimarum* *Alpium*. III, 71, 4 *erigunt* *aciem* *per* *adversum* *collem* u. *ad* *primas* *Capitolinae* *arcis*.



fores. 4,47,10 montem occupat angustum et aequali dorso *continuum* u. ad proximum *ca-stellum*.

b) de temp. α) G42,6 Marcomanis Quadisque u. ad *nostram memoriam* reges manserunt. 13,46,19 ubi (in Lusitania) u. ad *civilia arma* . . . egit. — I,84,28 (senatum) a regibus u. ad *principes continuum* et immortalem . . . posteris tradamus. III,72,22 Catuli nomen . . . u. ad *Vitellium* mansit. V,10,1 duravit patientia Iudaeis u. ad Florum procuratorem. D19,2 quatenus antiquorum admiratores hunc velut *terminum* antiquitatis constituere solent, \*ut qui u. ad *Cassium* \*. — G38,9 apud Suebos u. ad *canitiem* horrentem capillum \*retorquent. IV,21,8 fidem et arma u. ad *supremum spiritum* retenturos. 73,9 quos (maiores Treverorum ac Lingonum) discordiae u. ad *exitum* fatigabant. Potest etiam referri ad d cf. B. c. β) A14,5 is (Cogidumnus) ad *nostram u. memoriam* fidissimus mansit. III,82,16 Vitelliani ad *serum* u. *diem* . . . subeuntes arcebant. 4,38,10 (deos precor), ut mihi ad *finem* u. *vitae* quietam . . . mentem duint.

c) de modo 11,7,17 capiendis pecuniis \*statuit modum u. ad *dena sestertia*. 15,39,9 pretium frumenti minutum (est) u. ad *ternos nummos*. — 13,40,14 adsultare . . . Tiridates, non u. ad *ictum teli*, sed . . .

d) de gradu α) D8,9 (eloquentiae) numen . . . multa . . . exempla edidit, ad quam u. *fortunam* (hohe stellung) homines ingenii viribus *pervernerint*. β) II,23,7 legionem pugnandi ardore u. ad *seditionem progressam*. 14,42,7 concursu plebis . . . u. ad *seditionem ventum* est. 2,16 (Agrippina) u. ad *libita* Pallantis *procoluta*. 15,20,3 una vox eius u. ad *contumeliam* senatus *penetraverat*. — 14,1,17 credente nullo u. ad *caedem* eius (Agrippinae) duratura (i. q. obduratura) filii odia. IV,73,9 cf. b. — 14,26,8 u. ad *servilem patientiam demissus*. D41,2 non emendatae nec u. ad *votum* compositae civitatis argumentum est. I,49,14 u. ad *culpam* ignarus. — 14,15,5 non aetas . . . impedimento, quo minus Graeci Latine histrionis artem exercent u. ad *gestus modosque haud viriles*.

B) in a) de loco G35,5 donec (Chaucorum gens) in *Chattos* u. *sinuetur*. A28,15 in *nostram u. ripam* mutatione eminentium *adductos*. I,39,2 vocibus in *urbem* u. *resonantibus*.

b) de temp. α) I,45,7 Celsum . . . Galbae u. in *extremas res* amicum fidumque. III,56,14 acerrimum militem et u. in extrema obstinatum. β) D17,27 \*Asinius in *medium* u. Augusti *principatum*, \*Corvinus paene ad extremum *duravit*.

c) de gradu III,80,14 legatorum ius . . . civilis rabies u. in *exitum* temerasset i. q. eo u. ut legati interficerentur. 2,62,3 ut fracto iam Maroboduo u. in exitum insisteretur.

II) sine praep. a) 1,19,2 aggerabatur . . . caespes iamque pectori u. [M eiusque] *adcreverat*. b) 3,5,4 ipsum . . . Ticinum u. *progressum* . . . 16,19,2 Cumas u. progressus Petronius illic attinebatur. 2,30,7 opes, quis viam Appiam Brundisium u. pecunia operiret.

III) c. adv. a) eo α) de temp. 12,8,2 eo u. spem vitae produxerat. 1,32,8 eo u. flagitatus est,

donec . . . 4,18,11 beneficia eo u. laeta sunt, dum . . . cf. eo A. II. b.

β) de gradu 1) 2,70,6 sed non u. eo defectum (esse) Germanicum. 2) IV,42,10. 15,41,12 eo u. progredi, ut . . . 14,2,2. 2,55,23 eo u. pro-vehi, ut . . . 3,13,9 Pisonem vulgus militum . . . eo u. corrupisse, ut . . . 6,9,2 eo u. potuere, ut . . . 13,33,10 eo u. ambitus praevaluit, ut . . . 15,34,11 eo u. valuit (Vatinius), ut . . . Cf. eo A. II. a.

b) huc, de temp. \*D11,17 cf. hucusque.

c) illuc α) de loco G45,6 illuc u., si fama vera, tantum natura. III,18,3 ad quartum a Cremona lapidem fulsere legionum signa . . . illuc u. *pro-vecta*. β) de temp. 15,54,13 cf. illuc B.

d) quo, de temp. 1,13,14. 28,15 cf. quousque.

usura. G26,1 faenus agitare et in usuras (i. q. zinsen und zinseszinsen) extendere ignotum cf. faenus. 6,17,14 tulit opem Caesar . . . facta mutuandi copia sine usuris per triennium.

usurpo. A) a) i. q. *in gebrauch nehmen, ausnützen* α) iure IV,25,12 unum vinciri iubet, magis usurpandi *iuris*, quam quia . . . 15,19,13 factum . . . senatus consultum, ne simulata adoptio in ulla parte muneris publici iuvaret ac ne usurpandis quidem *hereditatibus* (vel potius ne hered. quidem usurp.) prodesset. 12,23,10 pomerium urbis auxit Caesar more prisco . . . ; nec tamen duces R. usurpaverant (sc. *morem*) nisi L. Sulla et divus Augustus. II,11,13 deforme *auxilium*, duo milia gladiatorum, sed per civilia arma etiam severis ducibus usurpatum. 14,55,4 Augustus Agrippae et Maecenati usurpare *otium* post labores concessit.

β) iniuria A7,10 statum urbis Mucianus regebat, iuvene admodum Domitiano et ex paterna fortuna tantum *licentiam* usurpante. I,4,10 patres laeti, \*usurpata statim \**libertate licentius* ut erga principem novum et absentem. 3,60,10 quaedam (civitates) *quod falso* usurpaverant sponte omisere. 1,7,15 neque abscedere a corpore (parentis) idque unum ex publicis muneribus usurpare (i. q. senatus iniussu sibi sumere). 4,15,11 si *vim* praetoris usurpasset . . . spreta in eo mandata sua (esse). 14,18,12 Nero . . . usurpata (sc. agros a proximo quoque possessore invasos) concedere rescripsit. II,58,14 spargebatur spreto procuratoris vocabulo Albinum *insigne* regis et Iubae nomen usurpare. IV,73,23 libertas et speciosa nomina praetextuntur: nec quisquam . . . dominationem sibi concupivit, ut non eadem ista *vocabula* usurparet.

b) vi minut. i. q. *bethätigen, ausführen* 6,28,17 hunc phoenicem . . . *nihil* usurpavisse ex his, quae vetus memoria firmavit. 11,3,9 usurpatis quibus insueverat *exercitationibus* (körperübungen) . . . venas exsolvit. 16,13 (Italicus) celebrari, coli, modo *comitatem et temperantiam* . . . saepius *violentiam* ac *libidines* . . . usurpans. 14,26,5 (Corbulo) *possessionem* Armeniae usurpabat cf. Andr. in ed. Nipp. 15,6,20 nihil caedis aut praedae (fuisse), usurpatis nomine tenus urbium *expugnationes* dictitans. 15,6 addidit rumor sub iugum missas legiones et alia ex rebus infaustis, quorum *simulacrum* ab Armeniis usurpatum est. 16,16 vix prae fletu usurpata *consalutatio* (militum est).

B) i. q. *in gebrauch haben, ausüben* 2,59,4



(Germanicus) *multa* in vulgus grata usurpavit: sine milite incedere, pedibus intectis . . . Scipionis aemulatione, quem eadem *factitavisse* . . . accepimus. G 31,1 aliis Germanorum populis usurpatum raro . . . apud Chattos in consensum vertit . . . crinem barbamque submittere. I, 18, 14 per ceteros maestitia ac silentium, tamquam usurpatam etiam in pace donativi *necessitatem* bello perdidissent. 12, 6, 16 *morem* accommodari . . . et fore hoc quoque in iis, *quae* mox usurpentur. V, 5, 10 transgressi in morem eorum (Iudaeorum) *idem* usurpant. — IV, 49, 30 ne solita quidem *munia* usurpabat. 86, 9 *modica* quoque et usurpata antea *munia* imperii omittebat. 6, 11, 7 quotiens ob ferias Latinas praeficitur qui consulare munus usurpet. 11, 13, 2 Claudius . . . *munia* censoria usurpans theatralem populi lasciviam severis edictis increpuit. — 6, 41, 12 urbes, quae Macedonibus sitae Graeca *vocabula* usurpant. 11, 25, 4 quia soli Gallorum fraternitatis *nomen* cum populo R. usurpant.

USUS. A) *propr.* a) i. q. *verwendung, gebrauch* α) D 41, 10 minimum usus minimumque profectus ars medentis habet in iis gentibus, quae firmissima valetudine . . . utuntur. — G 5, 19 numerus argenteorum *facilior* usui est promiscua . . . mercantibus. 13, 54, 4 agros . . . militum usui *sepositos* insedere. IV, 22, 4 subversa longae pacis opera . . . ne hostibus usui *forent*. 11, 14, 15 Claudius tres litteras adiecit, quae usui [Nipp. in usu] imperitante eo, post obliteratae, aspiciuntur etiam nunc . . . 15, 15, 3 (pons) iis u. fuit. 16, 19, 15 fregit anulum, ne mox u. esset ad facienda pericula. Cf. etiam b. — G 5, 10 possessione et usu (sc. argenti auri) haud perinde *adficiuntur*. I, 67, 13 cf. β. bb. 90, 13 cf. β. cc. 13, 57, 22 tegmina . . . profana et usu *polluta*. — D 31, 21 parato omni instrumento et ad omnem u. *reposito*. G 6, 4 frameas gerunt . . . ferro ita acri et ad u. *habili*, ut . . . I, 51, 9 viri, arma, equi ad u. et ad decus *supererant*. 2, 33, 13 in familia et argento quaeque ad u. *parentur* i. q. utensilibus. IV, 81, 23 statim *conversa* ad u. manus i. q. wurde wieder verwendbar. 3, 70, 4 maiestatis postulatam, quod effigiem principis *promiscum* ad u. argenti vertisset i. q. gebrauchswiese. — IV, 60, 4 (animalia) quae profana foedaque *in* usum necessitas vertit. G 29, 7 (Batavi) tantum in u. proeliorum *sepositi* . . . bellis reservantur. 2, 80, 16 tela . . . *agrestia* aut *subitum* \* in u. *properata*. Cf. c. — G 45, 18 (sucinum) ipsius (Aestis) *in* nullo u. (est). II, 86, 8 (Antonius) in nullo Othoniani belli u. fuit. V, 6, 9 umor in u. medentium est. 4, 6, 11 leges . . . *bono* in u. (erant). β) c. *gen. aa* *subi.* V, 6, 9 medentium; 13, 54, 4 militum; II, 86, 8 belli; G 29, 7 proeliorum cf. a. bb) *obi.* I, 67, 13 locus amoeno salubrium *aquarum* usu frequens. 3, 70, 4 argenti cf. a. G 16, 7 ne *caementorum* quidem apud illos aut *tegularum* usus (est). 45, 12 rarus *ferri*, frequens *fastium* u. 13, 38, 9 equiti *sagittarum* usu exercito. G 46, 10 (Venedi) *pedum* u. ac pernicitate gaudent. — D 12, 10 lucrosae huius . . . *eloquentiae* usus recens. III, 54, 21 magno documento opus est nec alius iam tibi aut *vitae* aut *mortis* meae usus. 1, 70, 19 illic etiam honestae mortis usus, his inglorium exitium. — IV, 74, 8 lauda-

torum *principum* usus ex aequo quamvis procul agentibus (est) i. q. *genuss.* cc) I, 90, 13 *genus* orandi . . . *crebro* *fori* u. celebre i. q. auf dem forum.

b) α) *sing.* i. q. *verwendbarkeit, nutzen* 14, 31, 22 dum amoenitati prius quam usui *consulitur*. 12, 65, 7 ita de se meritum Caesarem, ut vitam usui eius *inpenderet*. 6, 16, 4 quia *privato* u. *bonum* publicum postponitur. 12, 53, 8 quod . . . veteritiam nobilitatem u. *publico* postponeret. I, 79, 14 tum unido die . . . neque conti neque gladii . . . *usui* (erant). III, 20, 23 lixas calonesque . . . mittit, copias ceteraque usui adlaturos i. q. cetera quae u. forent. IV, 17, 1 clara ea victoria in praesens, in posterum usui. 3, 54, 33 (offensiones) inanes et irritas neque mihi aut vobis u. futuras iure deprecor. 12, 11, 10 ferenda (esse) regum ingenia, neque u. crebras mutationes. III, 5, 1 ut transmittere in Italiam \*bellum *inpune* et u. foret. 3, 31, 22 quod haud perinde publice usui *habitu* quam *exitiosum* multis. — 6, 42, 8 (Artabanus) plebem primoribus tradidit *ex* suo u. 12, 48, 8 poteretur Radamistus male partis, dum invisus, infamis, quando id magis ex u., quam si cum gloria adeptus foret. — A 42, 22 eo laudis excedere, quo plerique . . . *in* \*nullum rei p. usum ambitiosa morte inclaruerunt. — 4, 32, 11 non sine u. fuerit introspicere . . . β) *plur.* i. q. *nützliche dienste* 1, 20, 2 manipuli . . . Nauportum missi ob itinera et pontes *et alios* usus. A 24, 7 si quidem Hibernia . . . valentissimam imperii partem (sc. Gallias Hispaniasque) *magnis* in vicem u. miscuerit. 15, 33, 11 qui Caesarem per honorem aut *varios* u. sectantur.

c) i. q. *bedürfnis* α) *sing.* 11, 7, 3 usui et *rebus* (reale notdurft) subsidium praeparari, ne quis inopia advocatorum potentibus obnoxius sit cf. Nipp. 15, 6, 17 cetera *ex rerum* u. sociarent partiturturve. 4, 5, 22 (vires cohortium) persequi incertum fuit, cum ex u. *temporis* huc illuc mearent. I, 77, 5 *ex praesenti* u.; 11, 8, 13 ex u. praesenti; 1, 32, 13 si qua alia praesens u. indixerat cf. praesens p. 1168<sup>b</sup>. 4, 16, 12 sicut Augustus quaedam ex horrida illa antiquitate *ad praesentem* u. *flexisset*. I, 89, 3 *conversa* in militum usum omni pecunia. 15, 44, 22 pereuntibus addita ludibria, ut . . . in \*u. nocturni luminis urentur. β) *plur.* D 22, 20 non ea solum instrui supellectile quae *necessariis* u. sufficiat. 4, 72, 4 tributum iis Drusus iusserat . . . ut in usum *militares* coria boum penderent. 30, 5 dandos (esse) *vitae* usus, cui vita concederetur. 27, 7 tres biremes adpudere ad usum *commeantium* illo mari.

B) *transl.* a) i. q. *umgang, verkehr* D 5, 5 quis nescit neminem mihi *coniunctiorem* esse et usu *amicitiae* et assiduitate contubernii quam . . . 2, 28, 4 cui (Flacco) *propior* cum Tiberio usus erat. 4, 68, 10 Latiaris qui *medico* u. Sabinum *contingebat*. — 15, 51, 15 Nero *multo* apud Puteolos . . . *maris* u. laetabatur. — G 5, 13 proximi ob usum *commerciorum* aurum et argentum in pretio habent.

b) i. q. *erfahrung, praxis* D 22, 9 usu et *experimentis* didicerat quod optimum dicendi genus esset. 33, 11 neque enim solum *arte* et *scientia*, sed longe magis *facultate* et \*usu [add. Tyrwhitt] eloquentiam contineri. 33, 20 nisi ut scientiae



meditatio, meditationi facultas, facultati usus [codd. vis] eloquentiae [recte incl. Sauppe] accedat. A5,13 quae cuncta . . . artem et usum et stimulos addidere iuveni. V, 12,7 a Pompeio expugnatis metus atque usus pleraque monstrare. 13,47,5 (libertus) usu et senecta . . . domum principum *edoctus*. 4,50,6 *longo* u. vim atque clementiam Romanam *edoctus*. D34,9 *magnus* ex hoc u., multum constantiae . . . iuvenibus statim contingebat. II,76,32 firmatus usu miles. 15,20,8 usu probatum est. — I,90,4 donum in *speciem* magnificum, sed. . . usu \*sterile. 13,35,23 qui signa reliquerat, statim capite poenas luebat. idque usu salubre et misericordia melius apparuit. — c. *gen. subi.* V, 23,10 Cerialis . . . derexit classem numero inparem, usu *remigum* . . . potiorem. — c. *gen. obi.* A18,22 (auxiliares) quibus nota vada et patrius *nandi* usus. V, 6,18 (lacus) bitumen egerit, cuius *legendi* usum, ut ceteras artes, *experientia* docuit. 14,3,8 ministros temptare arduum videbatur mulieris usu *scelerum* adversus insidias intentae. [A11,8 codd.]

ut. *Forma.* uti legitur A\*3,13. 6,17. 25,15. 40,17. IV,47,1. 53,13. 68,5. V,11,1. 1,3,18. 2,83,17. 3,17,15. 62,3. [11,24,5 Nipp.] 15,43,10. 60,11 numquam ante vocalem. *Collocatio.* *Postponitur* A\*43,7. III,83,11. 2,6,7. 3,17,15. 4,55,19. 6,2,4. 39,5. Cf. 48,20. 12,49,12. \*15,14,4. *Repetitur* G16,3. 43,17. III,66,18. 1,61,10. 3,6,8. — D\*22,21. 32,8. 32,13 et 15. G\*26,7. 2,31,2. 70,5. \*6,31,19. — I,83,8. II,51,2.

*Significatio.* I) *adv. modi A) propr. 1) relat. a) c. correlat. c)* A40,15 (Agricola) noctu in Palatium, *ita* ut praeceptum erat, venit. — G30,2 ultra hos Chatti: initium sedis ab Hercynio saltu incohant, non ita effusus ac palustribus locis, ut ceterae civitates, in quas Germania patescit.

β) *ut — ita aa)* i. q. *wie* — so A1,6. 46,12. I,84,29. 90,10. II,95,6. IV,2,6. 1,8,22. 28,20. 68,14. 79,12. 2,25,1. \*33,15. 3,25,6. 50,13. 4,20,13. 6,6,8. 12,39,9. 13,13,14 (Agrippina) fatebatur intempestivam severitatem et suarum opum . . . copias tradebat, ut nimia nuper coercendo filio, *ita* *rursum* intemperanter demissa. 14,10,11. 15,21,15. 23,10. 23,14. 36,13. 65,7. 16,18,3. 22,10. — *ut quisque — ita* i. q. je nachdem — so I,11,10. III,66,3. 6,8,9. Cf. *ita* p. 711 et 712.

bb) *vi adversat.* i. q. *zwar — aber* A6,17 *uti*. 22,16. 32,4. \*33,18. I,4,6. 6,14. 7,6. 17,8. 50,20. \*52,7. 79,16. 85,5. II,12,7. III,29,5. 43,13. 59,1. IV,4,16 (Helvidius) prompsit sententiam ut honorificam in bonum [Halm novum] principem \*\* [Lipsius suppl. *ita* adulationis expertem; Her. *ita* pro re p. decoram; Andr. *ita* ipsi decoram; Meiser *ita* libertate insignem]. 78,14. 80,6. V, 22,8. 1,12,2. 42,15. 80,7. 2,48,10. 3,24,4. 29,13. 43,12. 4,33,11. 66,1. 71,5. 11,7,15. 19,11. 26,10. 14,19,5. 23,6. 24,1. 32,7. 45,1. 15,67,13. 16,7,1. — II,37,8 ut concesserim — *ita*. 50,5 ut — crediderim, *ita*. 4,37,14 ut — *veniam* habuerit, *ita*. Cf. *ita* II. A. c. α.

γ) *ut — sic aa)* i. q. *wie* — so D10,21 ut, si in Graecia natus esses . . . non pateret inmanes illos . . . lacertos levitate iaculi aut iactu disci vanescere, *sic* nunc te ab auditoriis et theatris

in forum . . . voco. A3,7 ut corpora nostra lente auferuntur, cito extinguuntur, sic ingenia studiaque oppresseris facilius quam revocaveris. 4,33,4 ut olim plebe valida . . . noscenda (erat) vulgi natura . . . sic converso statu . . . haec (saeva iussa, continuas accusationes) conquiri tradique in rem fuerit.

bb) *vi adversat.* 2,14,14 corpus ut visu torvum et ad brevem impetum validum, sic nulla vulnerum patientia (esse). 4,61,5 utque aliorum meditatio et labor in posterum valescit, sic Haterii canorum illud et profluens cum ipso simul extinctum est. 12,37,5 praesens sors mea ut mihi informis, sic tibi magnifica est i. q. wenn schon — so doch andererseits. 15,16,8 quae ut augendae infamiae composita (sunt), sic reliqua non in obscuro habentur . . .

b) *sine correlat. c) c. verb. finit. aa)* i. q. *wie aa)* i. q. *ut — ita, ita ut* [G2,18 quoniam qui primi . . . Gallos expulerint, ut [b; BC ac] nunc Tungri, tunc Germani vocati sint: Nipp.]. III, 11,5 ut olim virtutis modestiaeque, tunc procacitatis et petulantiae certamen erat. 20,6 ut pro virili portione armis ac manu iuverit, [Acid. inserit *ita*] (se) ratione et consilio . . . profuturum. — IV,35,11 manentibus, ut fuerant, castris. 3,70,9 intellexit haec Tiberius, ut erant magis quam ut dicebantur. IV,53,19 iniectae fundamentis argenti aurique stipes et metallorum primitiae, nullis fornacibus victae, sed ut *gignuntur*. 4,54,7 poma, ut erant *adposita*, laudans nurui sua manu tradidit i. q. a nullo ante tacta aut mutata. — III,86,17 Domitianum . . . miles frequens utque erat in armis in paternum penates deduxit. 1,41,14 isque ut erat recens dolore et ira, apud circumfusos *ita* coepit. 13,16,12 ille ut erat reclinis et nescio similis . . . ait. — D23,19 vos vero . . . ut *potestis, ut facitis*, illustrate saeculum nostrum pulcherrimo genere dicendi. 3,44,12 (Tiberius) neque loco neque vultu mutato, sed, ut *solitum* (sc. ei erat), . . . egit. 15, 20,2 Timarchus reus agitur, ceteris criminibus, ut solent praevalidi provincialium . . . : una vox eius usque ad contumeliam senatus penetraverat. 3,26,12 nobis Romulus, ut *libitum*, imperitaverat. 16,19,4 incisae venas, ut *libitum*, obligatas aperire *rursum*. 12,18,9 utere, ut *voles*, prole magni Achaemenis. 14,49,12 staturerent, ut vellent. V,21,10 ne tum quidem classis pugnae adfuit, ut [ed. princ.; M, Andr. et] *iussum* erat. 2,40,11 exsequuntur ut *iussum* erat. 3,53,10 illi officio functi sunt, ut ceteros quoque magistratus sua munia *implere* velim. — III,82,8 tripertito agmine pars, ut adstiterat, Flaminia via, pars iuxta ripam Tiberis incessit. 1,63,11 (Germanicus) legiones classe, ut advexerat, reportat. — 54,2 idem annus novas caerimonias accepit addito sodalium Augustalium sacerdotio, ut quondam Titus Tadius . . . sodales Titios instituerat. 12,56,3 sub idem tempus . . . lacu in ipso navale proelium adornatum, ut quondam Augustus structo trans Tiberim stagno . . . ediderat. A15,16 recessuros (Romanos), ut divus Iulius recessisset. 3,6,8 referendum iam (esse) animum ad firmitudinem, ut quondam Iulius amissa unica filia, ut Augustus ereptis nepotibus abstruserint tristitiam. 12,48,5 semina etiam



odiorum iacienda (esse), ut saepe principes R. eandem Armeniam . . turbandis barbarorum animis praebuerint.

ββ) i. q. *wie z. b.* 6,30,2 accusatores, si facultas incideret, poenis adiciebantur, ut Servilius Corneliusque . . in insulas interdicto igni atque aqua demoti sunt cf. 15,30,2 β. 2.

γγ) in *enunt. interpositis* D 8,10 ut supra dixi. 26,22. 3,7,6. 16,14,3 ut dixi. D 19,6 ut paulo ante dicebam. 35,6 sed, ut dicere institueram, . . IV,68,5. V,11,1 uti diximus. 1,33,1 ut diximus. D 37,31 ut subinde *admonco*. 3,18,5 ut saepe *memoravi*. 12,40,10 ut supra *memoravi*. 2,53,8. 3,48,11. 13,33,3. 14,29,3. 62,6. 16,21,5 ut *memoravi*. I,64,8. II,4,15. 17,1. III,76,4. IV,70,26 ut supra *memoravimus*. I,10,15 ut suo loco *memorabimus*. 2,57,6. 4,21,2. 31,19. 6,4. 3,12,10,1. 15,6,10 ut *rettuli*. IV,15,6 ut supra *rettulimus*. 2,46,23 ut *rettulimus*. — D 12,11 ut tu *dicebas*. — 35,5 ut *ait* Cicero. 13,18 ut Virgilius *ait*. 16,1,9 ut *coniectura* \**demonstrabat* (Bassus). 2,65,8 ut *dictitabat*. 3,41,9. 15,8,3 ut *feribat*. III,51,10 ut *Sisenna memorat*. I,37,18 ut ipse *praedicat*. D 16,28 ut Cicero in *Hortensio scribit*. 17,7 ut Tiro *libertus eius scripsit* [Andr. scribit]. III,28,1 ut *Messalla tradit*. — D 9,32 utque ipsi (poetae) *dicunt*. A 45,14 ut \**perhibent* qui *interfuerunt* novissimis sermonibus tuis, constans . . *fatum excepisti*. II,8,5. 15,53,11 ut alii *tradidere*. 2,29,5 ut *tradidere* quidam. 15,54,15 ut plerique *tradidere*. 14,43,17 ut quidam *ingere* non erubescunt. — II,49,10 utque *adfirmatur*. A 25,11 ut ex captivis *audiebatur*. 2,25,11 ut ex captivis *cognitum* est. 4,8,3 ut octo post annos *cognitum* est. III,65,12 ut *fama fuit*. — D 25,3. 32,28. 37,8 ut *opinor*. 17,2. 21,5 ut *puto*. — 6,13,9 ut *crediderat*. 3,61,1 *memorantes* non, ut vulgus *crederet*, *Dianam* atque *Apollinem Delo genitos*. I,14,8 ut quidam *crediderunt*. V,22,15 ut plerique *credidere*. 4,71,11. 15,51,9 ut *rebatur*. 14,14,13 ut *rebantur*. 15,34,1 illic, plerique ut \**arbitrabantur*, *triste*, ut ipse, *providum potius* . . *evenit*. 11,24,22 ut plerique *falluntur*. — A 46,1 ut *sapientibus placet*. 16,34,4 ut *coniectare erat*. I,35,5 ut *res docuit*. — G 44,10 ut *res poscit*. II,77,10 ut *melius* est. 6,29,20 *Scaurus*, ut *dignum* veteribus *Aemiliis* (erat), *damnationem* anteit. D 14,11 *laeta*, utque *poetas defendi decebat*, *audentior* . . *oratio*. III,66,18 *quin*, ut *censuram patris*, ut *tres consulatus*, ut *tot egregiae domus honores deceret*, . . in *audaciam accingeretur*. II,6,2. 1,24,11. 3,1,14. 6,12,8 ut *adsolet*. 13,44,13 ut *adsolet* in *amore* et *ira*. 14,49,5 ut *pavida ingenia* solent. 2,39,12 *occulis* primum *sermonibus*, ut *vetita* solent. 6,17,18 *acribus*, ut *ferme talia* (sc. solent), *initis*. D 11,1 *quae cum dixisset* *Aper acrius*, ut *solebat*, et *intento ore*. 4,9,7 ut *ferme amat* posterior *adulatio*. I,31,2 ut *turbidis rebus evenit*. 39,6 utque *evenit* in *consiliis infelicibus*. 81,5 utque *evenit* *inclinatis ad suspicionem animis*. A 25,15 *uti mos est* de *ignotis*. I,80,12. III,15,16. \*56,4 ut *mos est*. 3,74,13 ut *mos fuerat*. I,7,18. \*69,7 ut *est mos*. 1,6,13 ut *mos militiae*. 3,44,3 ut *mos famae*. 1,39,6 utque *mos vulgo*. 2,54,16 ut *mos ora-*

*culis*. 4,49,11 ut *mos barbaris*. 16,6,5 ut *Romanus mos*. I,15,3 ut *moris est*. A 33,1 ut *barbaris moris*. 39,2 ut *Domitiano moris erat*. Cf. *mos p. 867*. D 40,5 ut *est natura invidiae*. IV,6,9 ut *sunt hominum ingenia*. 83,18 ut *sunt ingenia regum*.

bb) *vi proport.* i. q. *prout* 2,16,3 *is* (campus) . . ut *ripae fluminis cedunt* aut *prominentia montium resistunt*, *inaequaliter sinuatur*. G 11,10 ut *turbae placuit*, *considunt armati* cf. B. 2. a. a. 16,3 *colunt discreti ac diversi*, ut *fons*, ut *campus*, ut *nemus placuit*. IV,41,2 *senatus . . ius iurandum concepit*, quo *certatim omnes magistratus, ceteri*, ut *sententiam rogabantur*, *deos testes advocabant*. II,46,14 *quas inter voces ut flexerat vultum* aut *induraverat Otho*, *clamor* et *gemitus*. III,21,13 *militis mixti* (erant) *per tenebras*, ut *fors tulerat*. 1,61,10 *medio campi albertia ossa* (erant), ut *fugerant*, ut *resistebant*, *disiecta vel aggerata*. II,20,14 *Caecina . . gnarus*, ut *initia belli provenissent*, *famam* in *ceteros fore*. — IV,22,13 *depromptae silvis lucisque ferarum imagines*, ut *cuique genti inire proelium mos est*, . . *obstupefecerant obsessos* i. q. *die verschiedenen tierbilder, mit denen* . . I,87,18 *autoritatem Paulini, vigorem Celsi, maturitatem Galli*, ut *cuique erat*, *criminando* . . *modestos anteibat* i. q. *je die eigenschaft des einzelnen*. 57,10 *ardorem exercituum Agrippinenses, Treveri, Lingones aequabant*, . . *arma pecuniam offerentes*, ut *quisque corpore opibus ingenio validus* (erat). II,5,16 *tribuni . . et vulgus militum industria licentia, per virtutes per voluptates*, ut *cuique ingenium* (erat), *adsciscabantur*. 23,18 *certatim*, ut *quisque animo ignavus, procax ore* (erat), *Gallum et Paulinum . . criminibus incessabant*. 41,19 ut *cuique audacia vel formido* (erat), . . *prorumpebant aut relabebantur*. 48,1 ut *cuique aetas aut dignitas* (erat), *appellatos* . . III,17,13 *ceteri*, ut *cuique ingenium* (erat), *spoliare, capere*. 22,16 *permixta* (erant)  *vexilla*, ut *quisque globus capta ex hostibus huc vel illuc raptabat*. IV,28,2 *ille*, ut *cuique proximum* (erat), *vastari Ubios Treverosque* . . *iubet*. 1,30,1 *tum*, ut *quisque praecipuus turbatur* (erat), *conquisiti* (sunt). 59,2 *fama dediti* . . *Segestis vulgata*, ut *quibusque bellum invitis aut cupientibus erat*, *spe vel dolore accipitur*. 3,55,7 ut *quisque opibus domo paratu speciosus* (erat), . . *inlustrior habebatur*. 5,7,1 *singulos*, ut *cuique adsistere, adloqui animus erat*, *retinens aut dimittens partem diei absumpsit*. 11,18,8 *tiremes alveo Rheni, ceteras navium*, ut *quaeque habiles* (erant), *per aestuaria* . . *adegit*. 12,39,5 *crebra hinc proelia* (erant) . . , ut *cuique sors aut virtus* (erat), *temere proviso, ob iram ob praedam*. 14,26,14 *pars Armeniae, ut cuique finitima* (erat), *Pharasmani Polemonique et Aristobulo . . parere iussae sunt*. 15,73,8 in *senatu cunctis*, ut *cuique plurimum maeroris* (erat), in *adulationem demissis*. I,41,7 *extremam eius vocem*, ut *cuique odium aut admiratio fuit*, *varie prodidere*. 12,52,8 *morte fortuita an per venenum extinctus esset*, ut *quisque credidit, vulgavere*. A 36,20 *saepae . . exterriti sine rectoribus equi, ut quemque formido tulerat, transversos aut obvios incur-*



bant. I, 19, 16 legati . . nominati, excusati, substituti (sunt), ambitu remanendi aut eundi, ut quemque metus vel spes inpulerat. 26, 9 ne per tenebras, ut quisque . . militibus oblatus esset, ignorantibus plerisque (Othonem), pro Othone destinaretur i. q. der nächste beste, der. III, 14, 1 haec singuli, haec universi, ut quemque dolor inpulerat, vociferantes . . vincla Caecinae iniciunt. IV, 59, 10 interfectorem Voculae altis ordinibus, ceteros, ut quisque flagitium navaverat, praemiis attollit. 3, 2, 14 viam complevere, disiecti et ut cuique libitum (erat) flentes. 12, 1, 10 ipse huc modo, modo illuc, ut quemque suadentium audierat, promptus, discordantes in consilium vocat. 15, 53, 9 iacentem . . tribuni . . et ceterorum, ut quisque audentiae habuisset, adcurrerent trucidentque. — III, 31, 3 ut quis ordine anteibat [M anteibant], cedere fortunae. 1, 69, 5 (Agrippina) militibus, ut quis inops aut saucius (erat), vestem et fomenta dilargita est. 2, 73, 16 ut quis misericordia in Germanicum . . aut favore in Pisonem pronior (erat), diversi interpretabantur. 83, 1 honores, ut quis amore in Germanicum aut ingenio validus (erat), reperti decretique. 4, 23, 11 e provincia, ut quis fortuna inops, moribus turbidus (erat), promptius ruebant. 36, 12 ut quis (erat) dextrior accusator, velut sacrosanctus erat i. q. je — desto mehr. 6, 7, 18 quaque de re locuti incusabantur, ut quis praevinire et reum destinare properat. 24, 8 epistulae servorum nomina praeferebant, ut quis egredientem cubiculo Drusum pulsaverat, exterruerat i. q. nach massgabe der misshandlungen eines jeden. — c. coniunct. iterat. II, 89, 7 quattuor et triginta cohortes, ut nomina gentium aut species armorum forent, discretas. I, 85, 12 plurimum trepidationis in publico (erat), \*ut quemque nuntium fama attulisset, animum vultumque conversis.

cc) vi causalis i. q. wie denn III, 32, 8 tertiadecimanos . . , ut sunt procaecia urbanae plebis ingenia, petulantibus iurgiis inluserant. 1, 28, 8 postquam . . creditum conditam (lunam esse) tenebris, ut sunt mobiles ad superstitionem percussae semel mentes, sibi aeternum laborem portendi . . lamentantur. 4, 68, 16 postquam Sabinus, ut sunt molles in calamitate mortalium animi, effudit lacrimas, . . III, 58, 20 ceterum, ut omnia inconsulti impetus coepta iniitiis valida spatio languescunt, dilabi paulatim senatores equitesque. IV, 70, 12 Brigantius . . , ut ferme acerrima proximorum odia sunt, invisus avunculo infensusque. 12, 36, 1 ipse, ut ferme intuta sunt adversa, . . vincetus ac victoribus traditus est. [Her. I, 69, 7 mox, ut est vulgus mutabile subitis, . . inpetravere cf. Wölfl. philol. 27, 136.] II, 29, 15 versi in laetitiam, ut est vulgus utroque inmodicum, . . circumdatum aquilis signisque in tribunal ferunt. IV, 37, 3 ipsi, ut est vulgus sine rectore praeceptis pavidum socors, . . in fugam vertuntur. 14, 14, 11 mox . . populus R. laudibus extollere (Neronis spectacula), ut est vulgus cupiens voluptatum et, si eodem princeps trahat, laetum. 15, 64, 4 nam, ut est vulgus ad deteriora promptum, non defuere qui crederent . . 46, 4 iam Spartacum . . rumoribus

ferente populo, ut est novarum rerum cupiens pavidusque. III, 48, 9 fluxa, ut est barbaris, fide . . perfugas tradidit. 13, 3, 8 oratio a Seneca composita multum cultus (praeferebat), ut fuit illi viro ingenium amoenum et temporis eius auribus adcommodatum. 11, 8, 8 ille, ut erat magnis ausis promptus, biduo tria milia stadiorum invadit. 15, 42, 13 Nero, ut erat incredibilium cupitor, effodere proxima Averno iuga conisus est. 16, 29, 1 cum . . Marcellus, ut \*erat torvus ac minax, voce vultu oculis ardesceret.

dd) i. q. tamquam, velut c. con. obl. 3, 9, 4 Piso . . adsequitur legionem, quae e Pannonia in urbem . . ducebatur: eaque res agitata (est) rumoribus, ut in agmine atque itinere crebro se militibus ostentavisset. Potest etiam referri ad 2. a.

β) sine verbo finito 1) i. q. quomodo aa) D40, 5 cum plurimi disertorum . . ad incessendos principes viros . . populi quoque ut [Haase; codd. et] histriones auribus uterentur. IV, 65, 22 delectus e propinquis consulta responsaque (Velaedae) ut internuntius numinis portabat. 11, 31, 10 feminae pellibus accinctae adsultabant ut sacrificantes vel insanientes Bacchae. G 11, 6 nec dierum numerum, ut nos, sed noctium computant. 38, 1 quorum (Sueborum) non una, ut Chattorum Tencterorumve gens. 46, 4 Peucini . . sermone culta, sede ac domiciliis ut Germani agunt. A 29, 2 quem casum neque ut plerique fortium virorum ambitiose, neque . . muliebriter tulit. 16, 18, 4 (Petronius) habebatur non ganeo et profligator, ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. III, 3, 7 non, ut plerique, incerta disseruit. IV, 5, 6 Helvidius . . ingenium illustre altioribus studiis . . dedit, non, ut plerique, \*ut nomine magnifico segne otium velaret, sed quo . . 4, 68, 13 laudare constantiam, quod non, ut ceteri, florentis domus adflicta deseruisset. G 10, 1 auspicia sortesque ut qui maxime observant i. q. ut ii (sc. observant) qui m. o. III, 77, 24 nec virtutibus (Vitellius), ut boni, sed quo modo pessimus quisque, vitiis valebat. 9, 22 Flavianarum partium duces . . in Vitellium ut inimici \*rescripsere [M praesumpserunt] cf. praesumo. 1, 31, 18 non unus haec dicebat, ut Pannonicas inter legiones Percennius. 12, 7, 10 cuncta feminae (Agrippinae) oboediebant, non per lasciviam, ut Messalina, rebus Romanis inludenti. 14, 57, 8 non se, ut Burrum, diversas spes . . spectare. III, 20, 18 ut vulgus improvidum inriti stabimus, altitudinem turrium et aliena munita mirantes? 4, 39, 8 excubias ac labores, ut unum e militibus, . . malle cf. 14, 35, 4 infra 4. aa. cc. III, 36, 5 Vitellius . . umbraculis horum abditus, ut ignava animalia, quibus si cibum suggeras, iacent torpentque, praeterita instantia futura pari oblivione dimiserat. — 13, 57, 20 (ignes terra editos) ictu fustium alisque verberibus ut feras absterrebant. G 25, 7 occidere solent (servum) . . impetu et ira, ut inimicum, nisi quod impune est. 25, 4 frumenti modum dominus aut pecoris aut vestis (servo), ut colono, iniungit. I, 16, 25 neque enim hic, ut gentibus, quae regnantur, certa minorum domus et ceteri servi (sunt), sed . . IV, 64, 17 liceat nobis vobisque utramque ripam colere,



ut olim *maioribus* nostris. — II, 66, 19 quod damnum (ambusta colonia), ut pleraque belli *mala*, maioribus aliarum urbium cladibus obliteratum (est). V, 6, 26 tradunt undantes bitumine moles . . securibus cuneisque, ut *trabes* aut *saxa*, disceindi. 1, 73, 14 nec contra religiones fieri, quod effigies eius (Augusti), ut alia numinum *simulacra*, venditionibus hortorum et domuum accedant. 14, 20, 3 quinquennale ludicrum Romae institutum est . . varia fama, ut cuncta ferme *nova*. 54, 3 quae quidem (invidia), ut omnia *mortalia*, infra tuam magnitudinem iacet. 15, 67, 10 ipsa rettuli verba, quia non, ut Senecae (sc. *verba*), vulgata erant. — G 32, 8 excipit filius, non ut *cetera*, maximus natu. V, 6, 18 cuius (bituminis) legendi usum, ut ceteras *artes*, experientia docuit. 3, 60, 8 nec ullum satis validum imperium erat coercendis seditionibus populi, flagitia hominum, ut *caerimoniae* deum, protegētis. — In *similitudine contracta* II, 28, 11 sin victoriae columen in Italia verteretur, non abruptendos ut *corpori* validissimos artus.

bb) 4, 17, 15 Seianus incusabat ductum civitatem ut civili *bello*. II, 40, 1 non ut *ad* pugnam sed ad bellandum profecti confluentes Padi et Aduae . . petebant. III, 63, 4 Flavianus exercitus, ut ad proelium intentus ornatusque, . . adstiterat. 12, 36, 9 vocatus (est) ut ad insigne spectaculum populus. G 44, 13 nec arma, ut *apud* ceteros Germanos, in promiscuo (sunt). 2, 45, 7 deringuntur acies, pari utrimque spe, nec, ut olim apud Germanos, vagis incursibus. 13, 57, 7 illo in anne illisque silvis salem provenire, non ut alias apud gentes eluvie maris arescente unda, sed . . 2, 54, 11 non femina illic, ut apud Delphos, sed . . sacerdos numerum modo consultantium . . audit. I, 90, 17 ut *in* familiis, privata cuique stimulatio (erat) (waren bei jedem persönliche triebfedern wirksam; Her.). 13, 35, 21 nec enim, ut in aliis exercitiis (sc. duces faciunt), primum alterumque delictum venia prosequabatur, sed . . statim capite poenas luebat. G 44, 10 solutum, ut in quibusdam fluminum, et mutabile . . (est) remigium. III, 83, 1 aderat pugnantibus spectator populus, utque in ludicro certamine, hos, rursus illos . . plausu fovebat. V, 15, 5 neque ut in pedestri acie comminus certabatur, sed *tamquam* navali pugna . . in mutuum perniciem implicabantur. 16, 16, 9 quam (iram numinum) non, ut in cladibus exercituum aut captivitate urbium, semel edito (mit summarischer angabe) transire licet. 15, 43, 1 urbis quae domui supererant non, ut *post* Gallica incendia, nulla distinctione nec passim erecta, sed . . — 1, 3, 16 filius . . omnis per exercitus ostentatur, non obscuris, ut *antea*, matris artibus. A 37, 22 in fugam versi, non agminibus, ut *prius*, . . rari . . avia petiere. III, 11, 3 legiones . . non, ut prius, labore et opere fessae, sed medio diei exarserant. 46, 12 adfuit, ut *saepe alias*, fortuna populi R. I, 51, 13 nec socios, ut *olim*, sed hostes et victos vocabant. IV, 14, 13. 3, 34, 5. 4, 16, 5. 6, 39, 4. 14, 27, 9. 15, 17, 12 ut olim cf. olim p. 1017 s. 3, 60, 15 senatus maiorum beneficia . . introspexit, libero, ut *quondam*, quid firmaret mutaretve.

2) i. q. *wie z. b.* 15, 30, 2 (Corbulo) rogitante

rege causas, quotiens novum aliquid adverterat, ut initia vigiliarum per centurionem nuntiari, convivium bucina dimitti, . . admiratione priscae moris adfecit (regem).

3) *elliptice* i. q. *ut par est, ut fieri solet aa* vi *causali* G 38, 13 neque enim ut ament amenturve, in altitudinem quandam et terrorem adituri bella compti ut hostium oculis ornantur [Lachmann comptius hostium; Halm compti h.; Ioh. Müller comptius ut h.] i. q. weil berechnet für. III, 33, 13 utque exercitu vario linguis moribus . . diversae cupidines (erant) et aliud cuique fas nec quicquam inlicitum. 2, 2, 5 acceperere barbari laetantes, ut ferme *ad* nova imperia. I, 4, 11 usurpata statim libertate licentius ut *erga* principem novum et absentem. Wölfflin (philol. 27, 129) explicat erga Galbam ut e. pr. n. III, 59, 5 Marsi . . ut *in* novo obsequio, ad cuncta belli munia acres erant. I, 55, 16 nullo legatorum tribunorumve pro Galba nitente, quibusdam, ut in tumultu (sc. fieri poterat), notabilius turbantibus cf. Ioh. Müller, beiträge I, 32 n. IV, 33, 6 id solum, ut in tumultu, monuit. 1, 65, 13 ut haesere caeno fossisque impedimenta, . . utque tali in tempore, . . lentae adversum imperia aures (erant), inrumpere Germanos iubet. II, 34, 1 crebris, ut in civili bello, transfugiis. III, 71, 15 aedificia, quae, ut in multa pace, in altum edita solum Capitolii aequabant. A 18, 19 sed, ut in subitis consiliis, naves deerant. I, 34, 6 mox, ut in magnis mendaciis, interfuisse se quidam et vidisse adfirmabant. G 2, 14 quidam, ut in licentia vetustatis, pluris deo ortos . . adfirmant. A 11, 2 Britanniam qui mortales initio coluerint . . ut *inter* barbaros, parum comperitum. G 22, 6 crebrae, ut inter vinolentos, rixae. 13, 26, 6 ille an auctor constitutionis fieret, \* \* ut inter paucos et sententiae \* diversos [Nipp.-Andr.; Halm consultavit inter]. 2, 82, 2 cuncta, ut *ex* longinquo, aucta in deterius adferebantur.

bb) vi *restringendi* D 1, 11 disertissimorum, ut nostris temporibus, hominum sermo. [C.F.W. Müller 4, 20, 9 Lepidum \*ut temporibus illis gravem et sapientem virum fuisse.] G 30, 6 multum, ut inter Germanos, rationis ac sollertiae (est). [Lips. 11, 17, 9 magno \*ut inter barbaros proelio victor rex.] 4, 62, 15 et illi quidem, quos principium stragis in mortem adfixerat, ut tali sorte, cruciatum effugere i. q. waren, soweit man bei solchem geschick hiervon reden kann, noch gut daran.

4) *explicit praedicatum aa* *speciem indicat veritati congruentem aut similem ac* i. q. in *der eigenschaft, in der weise* A 8, 10 (Agricola) ad auctorem ac ducem ut *minister* fortunam referebat. I, 88, 7 magnam consularium partem Otho . . secum expediri iubet, in quis \*et L. Vitellium, eodem quo ceteros cultu, nec ut imperatoris fratrem nec ut hostis. II, 91, 8 (Vitellius) omnem infimae plebis rumorem in theatro ut spectator, in circo ut fautor adfectavit. IV, 3, 18 (Vespasianus) ut princeps loquebatur. 1, 7, 16 (Tiberius) defuncto Augusto signum praetoriis cohortibus ut imperator dederat. 13, 18, 12 (Nero) excubias militares, quae ut coniugi imperatoris olim, tum ut matri servabantur, . . degredi iubet.



15, 37, 4 (epulas) a Tigellino paratas ut exemplum referam, ne saepius eadem prodigientia narranda sit. — G 39, 7 nemo nisi vinculo ligatus (lucum) ingreditur, ut *minor* et potestatem numinis prae se ferens i. q. sich geberdend als. 2, 63, 3 (Maroboduus) scripsit Tiberio non ut profugus aut supplex, sed ex memoria prioris fortunae. — G 11, 8 non simul nec ut *iussi* (i. e. ad tempus) conveniunt, sed et alter et tertius dies cunctatione coeuntium absumitur i. q. wie entbotene. Zernial suppl. sunt. 14, 35, 3 Boudicca . . testabatur . . non ut tantis maioribus ortam regnum et opes, verum ut unam e vulgo libertatem amissam . . ulcisci. — II, 48, 7 pecunias distribuit parce nec ut [M ne cui] *periturus*. 58, 10 decumam legionem propinquare litori ut transmissurus iussit. 80, 4 egressum cubiculo Vespasianum pauci milites, solito adstantes ordine ut legatum salutaturi, imperatorem salutavere. III, 68, 17 (Vitellius) ut in aede Concordiae positurus insignia imperii domumque fratris petiturus discessit. 1, 47, 11 (Tiberius) ut iam iturus legit comites. — 14, 8, 7 adfluere ingens multitudo . . , atque ubi incolumem esse (Agrippinam) pernotuit, ut ad gratandum sese expedire i. q. ut grataturi. [Urlichs sine causa del. ut.]

ββ) *excusat parum proprie dicta* i. q. *gleichsam* A 28, 7 cohors Usiporum . . tris liburnicas . . ascendere; et . . nondum vulgato rumore ut miraculum praevehebantur. I, 2, 17 sacerdotia et consulatus ut spolia adepti. 46, 9 gregarius miles (pretia vacationum) ut tributum annuum pendebat. II, 94, 14 liberti principum conferre pro numero mancipiorum ut tributum iussi (sunt). I, 58, 12 interim ut piaculum obicitur centurio Crispinus. 70, 10 (Siliani) transiere in partes (Vitellii) et ut donum *aliquod* novo principi . . municipia . . adiungere. 77, 6 consul . . in Kal. Martias ipse (Otho); proximos menses Verginio destinavit ut *aliquod* exercitui Germanico delententum. II, 88, 5 militibus Vitellius paratos cibos ut gladiatoriam saginam dividebat. 6, 42, 4 (Seleucia) trecenti opibus aut sapientia delecti (sunt) ut senatus. G 45, 28 (sucinum) *in modum* taedae accenditur . . ; mox ut in picem resinamve lentescit i. q. in etwas pechartiges. — II, 14, 14 acie ita instructa, ut pars classicorum . . in colles mari propinquos exurgeret . . , in ipso mari ut adnexa classis . . minaci fronte praetenderetur i. q. wie im anschluss daran. III, 55, 1 Vitellius ut e somno excitus . . iubet. 6, 35, 7 cum . . aliquando ut conserta acie corporibus et pulsu armorum pellerent pellerentur i. q. wie in zusammengeketteter schlachtreihe.

γγ) *vi causali a*) A 16, 11 tenentibus arma plebisque, quos . . ex legato timor agitabat, ne . . ut suae cuiusque iniuriarum ultor durius consuleret. G 45, 16 nec quae natura quaeve ratio gignat (sc. sucinum, Aestis) ut barbaris quaesitum compertumve (est). I, 46, 26 in Icelum ut in libertum palam animadversum (est). 63, 1 et Treveros quidem ut socios securi adiere. IV, 83, 13 Timotheum Atheniensem . . , quem ut antistitem caerimoniarum Eleusine exciverat, . . interrogat. 12, 25, 3 qui (Pallas) obstrictus Agrip-

piniae ut conciliator nuptiarum et mox stupro eius inligatus stimulabat Claudium. — D 19, 9 facile perferebat prior ille populus ut *imperitus* et *rudis* impeditissimarum orationum spatia. A 26, 2 universi nonam legionem ut maxime invalidam nocte adgressi . . irrupere. 2, 43, 23 Tiberius ut proprium et sui sanguinis Drusum fovebat. II, 99, 15 odiorum invidiaeque erga Valentem admonebatur, ut inpar apud Vitellium gratiam viresque apud novum principem pararet. 6, 48, 7 Arruntius . . respondit: sibi satis aetatis neque aliud paenitendum, quam quod . . anxiam senectam toleravisset, . . semper alicui potentium invisus, non culpa, sed ut flagitiorum impatiens. 48, 13 an . . Gaium . . meliora capessiturum (esse) Macrone duce, qui ut deterior ad opprimendum Seianum delectus plura per scelera rem p. conflictavisset? 12, 62, 4 cui (regi Macedonum) ut degeneri Pseudophilippi vocabulum inpositum (est). — D 22, 23 quaedam procul arceantur ut iam *oblitterata* et *olentia*. 25, 35 cum fatear quaedam eloquentiae eorum (sc. antiquiorum) ut nascenti adhuc nec satis adultae defuisse. A 25, 16 Caledoniam incolentes populi . . metum ut provocantes addiderant. II, 68, 24 oderant ut fastiditi. 96, 4 neque Apolinus cuncta, ut trepidans re subita, perscripserat. 4, 33, 23 etiam gloria ac virtus infensus habet, ut nimis ex propinquo diversa arguens. 12, 25, 3 cf. supra. *b) ut qui* [D 35, 9 in loco nihil reverentiae, ut in quem nemo nisi aequae imperitus intrat: Iohn; Acidal. est vel scilicet; codd. sed in quem]. G 22, 2 statim e somno . . lavantur, saepius calida, ut apud quos plurimum hiems occupat. 17, 6 gerunt et ferarum pelles, proximi ripae neglegenter, posteriores exquisitius, ut quibus nullus per commercia cultus (sc. est). A 11, 14. I, 29, 14. 37, 8. 51, 3. II, 12, 17. 78, 3. III, 25, 4. 2, 10, 12. 4, 62, 6 ut qui c. con. cf. p. 1302\*.

bb) *speciem indicat veritati oppositam a*) ut si D 10, 9 si quis (poetam) requirit, ut semel vidit, . . contentus est, ut si picturam aliquam vel statuum *vidisset*. — I, 32, 3 dissono clamore caedem Othonis . . poscentium, ut si in circo aut theatro ludicrum aliquod *postularent*. 62, 9 ardor et vis militum ultro ducis munia implebat, ut si adesset imperator et strenuis vel ignavis spem metumve adderet. 2, 20, 7 quis impugnandus (erat) agger, ut si murum succederent, gravibus superne ictibus conflictabantur. 3, 46, 14 miles correptis securibus . . , ut si murum perrumperet, caedere tegmina et corpora. β) II, 89, 3 Vitellius . . quominus ut *captam* urbem ingrederetur, amicorum consilio deterritus, sumpta praetexta . . incessit. III, 49, 5 (Antonius) ut *captam* Italiam persultare, ut suas legiones colere. V, 6, 16 inertes undae (sc. maris quod dicitur mortui) *superiacta* ut *solido* (sc. superiacta) ferunt. 4, 46, 12 sin ut victis servitium indiceretur, esse sibi ferrum. 3, 10 hanc (Liviam Seianus) ut amore incensus adulterio pellexit. — II, 73, 6 ipse (Vitellius) exercitusque, ut nullo aemulo, saevitia . . in externos mores proruperant. 2, 18, 4 repertis inter spolia catenis, quas in Romanos ut non dubio eventu portaverant. — I, 88, 14 nec deerant . . qui . . luxuriosos apparatus convivio-



rum et irritamenta libidinum ut [b in rasura] \*instrumentum belli mercarentur. II,16,19 capita ut hostium ipsi interfectores ad Othonem tulere. III,10,5 visi procul sociorum equites vanam formidinem ut hostes fecere. II,87,15 nec coloniae modo aut municipia . . , sed ipsi cultores arvaque . . ut hostile solum vastabantur. 13,54,7 (Frisii) semina arvis intulerant utque patrium solum exercebant. 4,43,22 Moschus exul in Massilienses receptus bona sua rei p. eorum ut patriae reliquerat. III,23,13 falso, ut in corpora, ictu tela hostium citra cadebant. II,57,1 Vitellius . . ut ad integrum bellum reliquas Germanici exercitus vires traheret. I,77,3 Otho ut in multa pace munia imperii obibat. 3,74,14 (Blaesus) ut in limine belli dispositis castellis . . Tacfarinatem proturbabat i. q. als finge die sommercampagne erst an. — I,14,10 (Laco Pisonem) callide ut ignotum fovebat. 37,26 nunc (Galba) et subiectos nos habuit *tamquam* suos et viles ut alienos. 1,8 veritas pluribus modis infracta (est), primum inscitia rei p. ut alienae, mox . . IV,32,21 ille ut inritus legationis redit, cetera dissimulans. 85,8 Mucianus quod diu occultaverat ut recens exprompsit. 6,40,13 Blaesis sacerdotia . . distulerat, tunc ut vacua contulit in alios.

cc) *speciem indicat in aliena opinione vel enuntiatione positam* i. q. *ōs c. part. ca) ipsi praedicato inest vis subiectiva* 6,9,7 (Vistilius) composuerat quaedam in Gaium Caesarem ut impudicum. IV,12,3 caesus exercitus, capta hiberna, descivisse Gallias non ut mala loquebantur. 4,34,17 Cassium, . . Brutum nusquam latrones et parricidas . . (sc. appellat), saepe ut insignis viros nominat. G46,24 quod ego ut incomptum in medio relinquam. 4,21,10 quod ut atrocis vero *tramissum* (est). 55,8 Hypaepeni . . tramissi (sunt) ut parum validi. III,62,6 Flavianus exercitus . . exitium Valentis ut finem belli *accepit*. I,27,4 audiente Othone . . idque ut laetum . . et suis cogitationibus prosuperum *interpretante*. [Nipp. II,65,8; sed cf. 13,47,3.] 4,38,16 quod (sc. aspernari sui cultum) alii modestiam, multi, *quia* diffideret, quidam ut degeneris animi interpretabantur. 15,6,1 haec plures ut formidine regis . . patrata ac magnifica *extollebant*. I,44,10 (quod occidissent Pisonem) ut pulchrum et memorabile facinus *iactabant*. D9,25 *laudavimus* nuper ut miram et eximiam Vespasiani liberalitatem, quod . . G43,17 (deos quibus nomen Aleis) ut fratres . . , ut iuvenes *venerantur*. I,22,4 intimi libertorum . . aulam Neronis et luxus . . avido talium (Othoni), si auferet, ut sua *ostentantes*, quiescenti ut aliena *exprobrabant*. II,21,20 illi ut segnem et desiderem et circo ac theatris corruptum militem, hi peregrinum et externum *increpabant*. IV,80,12 alios ut inbelles, Caecinam ut captivum et dediticium increpat. 15,67,16 (tribunus) scrobem effodi iussit, quam visam Flavius ut humilem et angustam increpans . . inquit. 5,11,2 Trio . . ut segnem Regulum . . oblique *perstrinxerat*. 11,25,21 ipse (Claudius) *cohibuit* consulem ut nimium adsentantem. III,25,16 precabatur *piatos* patris manes, neve se ut parricidam *aver-*

*sarentur*. G27,5 monumentorum arduum et operosum honorem ut gravem defunctis *aspernantur*. I,89,17 aspernatus est omnem cunctationem ut Neroni quoque exitiosam. II,52,3 milites ut falsum rumore aspernantes. 2,1,4 regem . . ut externum aspernabantur. 13,56,6 Boiovalo . . daturum agros. quod ille ut proditionis pretium aspernatus addidit . . I,18,4 observatum id antiquitus . . non terruit Galbam . . , *contemptorem* talium (sc. signorum de caelo) ut fortuitorum. 1,53,5 (Iulia) fuerat in matrimonio Tiberii . . spreveratque ut inparem. 15,33,4 quos (Iuvenales ludos) ut parum celebres et tantae voci angustos spernebat (Nero). 6,31,6 (Artabanus) senectutem Tiberii ut inermem *despicens*. II,30,9 ne ut victi et ignavi *despectarentur*. 2,43,17 (Piso) vix Tiberio concedere, liberos eius ut multum infra despectare. II,30,14 Caecina ut foedum ac maculosum, ille (Valens) ut tumidum ac vanum *irridebant*. 74,10 ceteros ut in pares inridebant. III,82,6 omnem prolationem ut inimicam victoriae *susceptabant*. IV,58,3 mortem . . ut finem miseriarum *expecto*. I,13,22 *prona* in eum (Othonem) aula Neronis ut similem. II,11,7 addiderat gloriam Nero *eligendo* (sc. quartadecumanos) ut potissimos. 6,40,3 neque quod Aruseius \*\*\* morte affecti forent, . . ut atrox *advertetur*, sed . . I,44,6 Pisonis ut inimici et aemuli caede *lactari* ius fasque credebat. II,71,13 Costa omittitur, *ingratus* principi ut adversus Neronem ausus et Verginii exstimulator, sed alias protulit *causas*. 3,64,6 (Iulia) Tiberi nomen suo postscripserat, idque ille credebat ut inferius maiestate principis gravi . . *offensione abdidisse*. 11,8,12 in quos, ut patris sui quoque defectores, *ira . . accensus*. IV,13,8 Civilis . . , ne ut hosti *obviam iretur*, si a populo R. palam descivisset, Vespasiani amicitiam . . praetendit. A14,13 Monam insulam ut vires rebellibus ministrantem *adgressus*. 16,4 (Britanni) ipsam coloniam *invasere* ut sedem servitibus. II,53,2 Caecina Eprum ut ambigua disserentem invasit. 66,10 dum opificem quendam Batavus ut fraudatorem *insectatur*, legionarius ut hospitem *tuetur*. IV,80,9 ceteri ut infestum tumidumque (Antonium) *insectabantur*. 2,69,15 missi a Pisonem *incusabantur* ut valitudinis adversa rimantes. 3,32,5 Pompeius . . Lepidum . . ut socordem, inopem et maioribus suis dedecorum eoque etiam Asiae sorte depellendum *incusavit*. 14,65,5 Romanus secretis criminationibus *incusaverat* Senecam ut C. Pisonis socium. II,68,18 Verginii servus . . ut percussor Vitellii *insimulatur*. 12,41,15 quod ut discordiae initium Agrippina multo questu ad maritum *defert*. I,53,6 (Galba Caecinam) ut peculatorem *flagitari* iussit. 12,52,3 *adnectebatur* crimini Vibia . . ut casus prioris . . inpatiens. 6,47,8 coneciebantur ut conscii et adulteri eius Domitius, Marsus, Arruntius. 5,11,5 (Regulus Trionem) ut noxium coniurationis ad disquisitionem *traherat*. 16,8,8 trahabantur ut conscii Voleatius ac Marcellus. 3,38,7 Caesar Antistium . . ad dicendam maiestatis causam *traxit* ut turbidum et Rhescuporidis consiliis permixtum. I,68,15 in Alpinum . . ut concitorem belli Caecina *animadvertit* cf. 46,26.



ββ) G 43,5 (Osis) partem tributorum Sarmatae, partem Quadi ut alienigenis imponunt. I,6,5 ille (Cingonius) ut Nymphidi socius, hic (Petronius) ut dux Neronis inauditi atque indefensi . . perierant. 13,15 Poppaeam, principale scortum, (apud Othonem) ut apud conscium libidinum deposuerat (Nero) cf. Wölfflin, philol. 27,129. 34,2 praemissus in castra Piso, ut iuvenis magno nomine, recenti favore et infensus Vinio, seu quia erat seu quia irati ita volebant. II,66,15 quos (Batavos) Vitellius agmini suo iungi ut fidos . . iubet. V,3,4 regem Bocchorim . . id genus hominum (Iudaeos) ut invisum deis alias in terras avehere iussum (esse). III,60,8 ne suas quidem legiones opperiebantur, ut praedia quam periculorum socias. 84,2 plurimum molis in obpugnatione castrorum fuit, quae acerrimus quisque ut [apud Halm, Wolff intercudit ut] novissimam spem retinebant. IV,84,24 deum ipsum multi Aesculapium, quod medeatur aegris corporibus, quidam Osirin . . plerique Iovem ut rerum omnium potentem . . coniectant. 86,7 Cerialis . . (Domitianum) elusit ut vana pueriliter cupientem. 1,62,3 nullo noscente alienas reliquias an suorum humo tegeret, omnes ut coniunctos, ut consanguineos . . condebant. 4,43,18 (Tiberius) suscepit curam (sc. aedis Veneris in Eryce restaurandae) libens ut consanguineus. 55,17 Sardiani decretum Etruriae recitavere ut consanguinei i. q. angeblich als. 59,10 Seianus . . quamquam exitiosa suaderet, ut non sui anxius, cum fide audiebatur. — *brachylog.* I,25,9 suspensos ceterorum animos diversis artibus stimulant, primores militum per beneficia Nymphidi ut suspectos i. q. en leur faisant croire qu'ils étaient suspects; Gantrelle. 75,1 ita promissis simul ac minis temptabantur, ut bello impares, in pace nihil amissuri i. q. indem man ihnen vorstellte, dass.

2) *interrogat. orat. obliq. a) c. verb. dicendi*, fere i. q. *acc. c. inf.* I,37,6 *auditisne*, ut poena mea et supplicium vestrum simul postulentur? III,24,10 haec, ut quosque accesserat; plura ad tertianos, veterum recentiumque *admonens*, ut sub Antonio Parthos, sub Corbulone Armenios, nuper Sarmatas pepulissent. 1,61,18 cladis superstites . . *referebant* hic cecidisse legatos, illic raptas aquilas; . . quot patibula captivis, quae scrobes, utque signis et aquilis per superbiam inluserit (Arminius). 2,4,13 quod ludibrium ut effugere agitaverit Vonones, in loco *reddemus*. 11,3,2 Vitellius, *commemorata* vetustate amicitiae utque Antoniam principis matrem pariter observavissent, . . liberum mortis arbitrium ei (Asiatico) permisit. Cf. etiam 3,9,4 p. 1713<sup>b</sup> *dd.* b) *c. verb. mirandi* I,79,10 *mirum* (est) dictu, ut sit omnis Sarmatarum virtus velut extra ipsos cf. Plin. ep. I,6,2. VII,9,13. Minus recte alii referunt ad 'dictu'.

B) *pro coniunctione tempor.* 1) i. q. *sobald als a) c. ind. perf.; in apodosi seq. a) perf. ind.* D3,1 ut intravimus cubiculum Materni, sedentem . . deprehendimus. A36,14 equitum turmae, ut [add. Döderlein; Wex ubi; Nipp. nam; Ulrichs enim post fugere] fugere covinnarii, peditem se proelio miscuere. II,29,13 ut vero . . incolumis Valens processit, gaudium miseratio

favor (fuit). IV,46,16 ut vero huc illuc distrahi coepere (Vitelliani), metus per omnes et praecipua Germanici militis formido (fuit). 4,63,1 ut coepere dimoveri obruta, concursus ad exanimos complectentium, osculantium (fuit). II,55,2 ut cecidisse Othonem et . . quod erat in urbe militum sacramento Vitellii adactum certi auctores . . adtulerunt, Vitellio plausere. 80,8 ut *primum* (Vespasianus imperator salutatus) tantae altitudinis obfusam oculis caliginem disiecit, . . laeta omnia et affluentia excepit. III,26,1 ut Cremonam venire, novum immensumque opus occurrit. 2,80,16 ut venire in manus, non ultra dubitatum quam dum . . III,57,13 ut conlata utrimque castra, . . Tarracinam occupavere. 1,3,10 ut Agrippa vita concessit, Lucium Caesarem . . , Gaium . . mors . . abstulit. 3,15,4 (Planina) ut secretis Augustae precibus veniam obtinuit, paulatim segregari a marito . . coepit. 49,7 ut delator extitit, . . sola Vitellia nihil se audivisse adseveravit. 6,26,14 ut odium et gratia desiere, ius valuit.

β) *praes. hist.* III,19,2 utque cumulos super . . incessere, . . pergere Cremonam . . deposcunt. 43,9 quae ut [Gronov.; M. ui; dett. ubi] paratu firma . . increbrueret, Valens . . ad naves regressitur. 60,1 duces partium ut Carsulas venire, paucos ad requiem dies sumunt. IV,71,25 ut ventum in manus, deturbati ruinae modo praecipitantur. 84,1 ut Sinopen venire, munera preces mandata regis . . adlegant. 6,3 (Helvidius) in exilium pulsus, ut Galbae principatu rediit, Eprium . . accusare adgreditur. 18,17 ut virorum cantu, feminarum ululatu sonuit acies, nequaquam par . . redditur clamor. 1,35,1 ut seditionem attigit, . . nudant universi corpora. 2,28,1 ut satis testium . . repperit, aditum ad principem postulat. 42,10 ut . . imperium adeptus est, elicit Archelaum.

γ) *impf.* I,86,15 \*utque *primum* vacuus a periculo animus fuit, id ipsum, quod . . iter belli esset obstructum, . . in prodigium et omen . . vertebatur. II,78,11 ut haec adeptus est, portendi sibi imperium credebat. 6,4,1 ut vero Latiarem ingressus est, accusator ac reus iuxta invisi gratissimum spectaculum praebant.

δ) *inf. hist.* A36,9 igitur ut Batavi miscere ictus . . coepere, ceterae cohortes . . proximos quosque caedere. II,6,11 mox, ut Othonem ac Vitellium . . res R. raptum ire vulgatum est, . . fremere miles et vires suas circumspicere. IV,49,17 centurio . . ut portum Karthaginis attigit, . . laeta Pisoni omina . . continuare, obvios . . , ut eadem adstreperent, hortari. 4,2,7 ut perfecta sunt castra, inrepere paulatim militares animos . . ; simul centuriones . . ipse deligere. 6,26,3 quod ut [Wölfflin ubi] Tiberio cognitum, adsidere, causas requirere, addere preces, fateri postremo . .

b) *c. perf. et impf.* 1,65,12 sed ut *haesere* caeno fossisque impedimenta, turbati circum milites, incertus signorum ordo utque tali in tempore . . lentae adversum imperia aures (*erant*), inrumperere Germanos iubet.

c) *c. inf. hist. et impf.* III,31,18 mox ut *praebere* ora contumeliis et . . cuncta victi *patiebantur*, subit recordatio . .



2) vi *iterativa* i. q. *so oft als, so bald allemal a) c. perf.* D10,8 atque adeo si quis (poëtam) requirit, ut semel vidit, transit et contentus est. [Gronov., Halm G11,10 ut \*turba placuit, considunt armati cf. A.1.b.c.bb.] II,3,9 hostiae (sunt), ut *quisque* vovit, sed mares deliguntur. V,6,7 ut *quisque* ramus intumuit, si vim ferri adhibeas, pavent venae. — G31,2 alii Germanorum populis usurpatum raro . . . apud Chattos in consensum vertit, ut *primum* adoleverint, crinem barbamque submittere nec nisi hoste caeso exuere . . . oris habitum. *β) c. praes.* 11,7,5 omitti curas familiares, ut *quis* se alienis negotiis intendat. Nipp. expl. damit man.

b) *α) c. indic. aa) impf.* I,81,12 rari domos, plurimi amicorum tecta et ut *cuique* humillimus ciens (erat), incertis latebras petivere. V,16,6 exhortatio ducum non more contionis apud universos (erat), sed ut quosque suorum advehbantur. 2,82,16 ut *quisque* obvius (erat), quamvis leviter audita in alios . . . transferunt. 11,32,5 indita sunt vincla, ut *quis* reperiebatur in publico aut per latebras.

bb) *plsquampl.* G28,4 quantum amnis obstabat, quominus, ut *quaeque* gens evaluerat, occuparet permutaretque sedes? I,29,4 simul ex tota urbe (sc. nuntiabant), ut *quisque* obvius fuerat, alii formidine argentes, quidam minora vero. III,24,8 haec (sc. dicebat), ut quosque accesserat. 14,35,1 Boudicca . . . ut quamque nationem accesserat, . . . testabatur. 2,45,11 Arminius . . . ut quosque advectus erat, . . . ostentabat. IV,29,2 epulantes, ut *quisque* vino incaluerat, ad pugnam temeritate inani ferebantur. I,36,8 sed ut quemque adfluentium militum adspexerat, prensare manibus, complecti armis. 3,1,5 adventu eius (Agrippinae) audito intus *quisque* amicorum et plerique militares, ut *quique* (fere i. q. quicumque) sub Germanico stipendia fecerat, . . . ruere ad oppidum Brundisium. 14,8,2 vulgato Agrippinae periculo . . . ut *quisque* acceperat, decurrere ad litus. III,10,22 opposuit sinum Antonius stricto ferro . . . ut quemque notum . . . adspexerat, ad ferendam opem nomine ciens. IV,1,4 plenae caedibus viae (erant) . . . passim trucidatis, ut quemque fors obtulerat. — 2,24,17 ut *quis* ex longinquo venerat, miracula narrabant.

*β) c. coniunct. iterat.* 1,27,1 postremo deserunt tribunal, ut *quis* militum amicorumve Caesaris occurreret, manus intentantes. II,27,12 cohortes Batavorum . . . superbe agebant, ut *cuiusque* [M cuius] legionis tentoria accessissent, . . . omnem belli fortunam in ipsorum manu sitam iactantes.

3) i. q. *ex quo* 14,53,5 quartus decimus annus est, Caesar, *ex quo* spei tuae admotus sum, octavus, ut imperium obtines. — [Halm 13,34,17.]

II) *coniunctio A) vi consecutiva* 1) *a) pendet ex correlat. aa) pron. α) is αα)* D23,26 *ita* . . . is . . . sic . . . ut . . . 14,36,13 *is* . . . *ita* . . . ut . . . cf. p. 709\*. D37,40 quorum (hominum) ea natura est, ut *secura* velint \* . . . 39,25 eius modi libri extant, ut ipsi quoque qui egerunt non aliis magis orationibus censeantur. I,28,6. 62,17. 63,8. II,79,5. IV,23,3. 1,6,21. 4,40,16. 45,13. 58,6. 11,31,6. 12,18,4. 15,16,14. 64,9 cf. is B. d

p. 709. *ββ) sine consec. temp.* II,26,10 ceterum ea ubique formido fuit . . . ut deleri . . . Caecina potuisse . . . percerebruerit. 13,16,16 Agrippinae is pavor, ea consternatio mentis . . . emicuit, ut perinde ignaram fuisse \* atque Octaviam . . . constiterit.

*β) hic* D9,15. 26,33 cf. p. 524<sup>b</sup>. [19,2 Iohn.] *γ) tantus αα)* D12,2. G24,7. I,36,2. II,37,12. III,56,2. 63,15. 66,6. IV,43,1. 1,23,4. 32,18. 66,3. 3,23,5. 54,27. 4,31,13. 34,13. 45,11. 11,7,2. 15,9,10. 55,19 cf. tantus. D37,30 non quia *tanti* fuit rei p. malos ferre cives, ut uberem ad dicendum materiam oratores haberent, sed . . . cf. Iohn. 40,26 nec *tanti* rei p. Gracchorum eloquentia fuit, ut pateretur et leges, nec . . . *ββ)* 14,53,6 tantum honorum . . . in me cumulasti, ut *nil* felicitati meae desit. — A20,11 multae civitates . . . praesidiis castellisque circumdatae (sunt), tanta ratione curaque, ut *nulla* ante Britanniae nova pars \* pariter illaccessita transierit. III,51,2 auctores habeo, tantam victoribus . . . inreverentiam fuisse, ut gregarius eques . . . praemium a ducibus petierit. IV,52,15 tanto discrimine urbs nutabat, ut decem haud amplius dierum frumentum in horreis fuerit. V,20,1 tantumque belli superfluit, ut praesidia . . . Civis quadripertito invaserit. 2,55,14 (Germanicus) tanta mansuetudine agebat, ut . . . miserit triremis. 84,4 quod . . . tanto gaudio principem adfecit, ut non temperaverit quin . . . 3,21,5 tantumque severitate profectum (est), ut vexillum veteranorum . . . Tacfarinatis copias . . . fuderint. 11,24,20 Romulus tantum sapientia valuit, ut plerosque populos eodem die hostes, dein cives habuerit. 13,39,20 tantus inde ardor certantis exercitus fuit, ut . . . nudati propugnatoribus muri, obices portarum subversi, capta escensu munimenta omnesque puberes trucidati sint.

bb) *adv. α) adeo αα)* D21,19 nec quemquam a. antiquarium puto, ut Caelium . . . laudet. 32,13 quod a. negligitur . . . ut . . . pudenda vitia deprehendantur; ut ignorent leges, *non* teneant senatus consulta, ius civitatis ultro derideant, sapientiae vero studium . . . penitus reformident. 33,2 mihi . . . susceptum a te munus a. peregrisse *nondum* videris, ut inchoasse tantum . . . videaris. G8,4 quam (captivitatem) longe impatientius feminarum suarum nomine timent, a. ut efficacius obligentur animi civitatum, quibus . . . 45,4 solis fulgor in ortum edurat a. clarus, ut sidera hebetet. I,3,1 non tamen a. virtutum sterile saeculum (est), ut *non* et bona exempla prodiderit. IV,57,6 non a. turbatam (esse) civilibus armis rem R., ut Treveris etiam Lingonibusque despectui sit. 65,12 nec vos a. iniquos existimamus, ut . . . velitis. 76,12 et neminem a. in arma pronum (esse), ut *non* idem pretium quietis quam periculi malit. 4,10,3 non omiserim . . . rumorem, validum a., ut *nondum* exolescat. 14,3,17 quem a. iniquum (esse), ut sceleri adsignet, quod venti . . . deliquerint? — A40,20 (Agricola) tranquillitatem atque otium penitus hausit, cultu medicus, . . . uno aut altero amicorum comitatus, a. ut [Halm errore uti] plerique . . . quaerent famam, pauci interpretarentur. II,39,8 promoveri . . . castra placuit, a. imperite, ut . . . penuria aquae fatigaretur.



45,14 nec quisquam a. mali expers (erat), ut non aliquam mortem maereret. IV, 1,14 ubique . . fortuna captae urbis (erat), a. ut Othoniani Vitellianique militis . . petulantia desideraretur. 1,30,5 auxerat militum curas praematura hiems imbribus continuis adeoque saevis, ut non egredi tentoria . . possent. 74,16 ad quod exarsit a., ut . . proclamaret . . 2,34,20 Urgulaniae potentia a. nimia civitati erat, ut testis . . venire dedignaretur. 82,9 hos vulgi sermones audita mors a. incendit, ut . . desererentur fora, clauderentur domus. 3,65,5 tempora illa a. infecta et adulatione sordida fuere, ut non modo primores civitatis . . , sed omnes consulares . . certatim exurgerent foedaque et nimia censerent. 4,1,12 (Seianus) Tiberium variis artibus devinxit, a. ut obscurum adversum alios sibi uni incautum intectumque efficeret. 42,9 audivit Tiberius probra . . adeoque percussus est, ut se . . purgatum clamaret precibusque proximorum . . aegre componeret animum. 5,9,4 portantur in carcerem, filius imminentium intellegens, puella a. nescia, ut crebro interrogaret, quod ob delictum . . traheretur. 6,1,8 quibus (libidinibus) a. indomitis exarserat, ut . . pubem ingenuam stupris pollueret. 11,2,12 ipsa (Messalina) ad perniciem Poppaeae festinat . . a. ignaro Caesare, ut . . percontaretur . . 19,15 Claudius a. novam in Germanias vim prohibuit, ut referri praesidia eis Rhenum iuberet i. q. dass vielmehr. 23,6 studiis diversis apud principem certabatur adseverantium non a. aegram Italiam, ut senatum suppeditare urbi suae nequireret. 13,25,5 Nero itinera urbis . . pererrabat, comitantibus qui . . obvis vulnera inferrent, adversus ignaros a., ut ipse quoque exciperet ictus et ore praeferret. 35,12 retentusque omnis exercitus sub pellibus, quamvis hieme saeva a., ut . . nisi effossa humus tentoriis locum non praeberet. 14,11,11 quod fortuitum fuisse, quis a. hebes inveniretur, ut crederet? 31,4 quod contra vertit, a. ut regnum per centuriones, domus per servos . . vastarentur. 34,10 Britannorum copiae . . exultabant, . . animo a. feroci, ut coniuges quoque testes victoriae secum traherent plaustrisque inponerent. 15,60,2 necem Laterani . . Nero adiungit, a. propere, ut non complecti liberos, non illud breve mortis arbitrium permitteret. 16,14,21 inter damnatos magis quam inter reos Anteius Ostoriusque habebantur, a. ut testamentum Anteius nemo obsignaret, nisi Tigellinus auctor exitisset.  $\beta\beta$ ) D38,13 causae centumvirales . . a. splendore aliorum indiciorum obruebantur, ut neque Ciceronis neque Caesaris . . , non denique ullius magni oratoris liber . . legatur. 14,53,17 at tu gratiam inmensam . . circumdedisti, a. ut plerumque intra me ipse volvam . . — I,24,9 publicam largitionem Otho secretioribus apud singulos praemiis intendebat, a. animosus corruptor, ut Proculo . . agrum . . dono dederit. 55,7 primani quintanique turbidi a. (erant), ut quidam saxa . . iecerint. 66,18 per fines Allobrogum . . ductus (est) exercitus, . . foedis pactionibus adversus . . magistratus civitatum, a. minaciter, ut Luco (municipium . . est) faces admoverit, donec pecunia mitigaretur. II,74,2 miles ipsi (Vespasiano) a.

paratus (erat), ut praeceuntem sacramentum . . per silentium audierint. IV,33,5 adeoque improvisi castra involavere, ut non adloqui, non pandere aciem Vocula potuerit. 1,3,18 Augustum devinxerat a., ut nepotem unicum . . in insulam Planasiam \*proiecerit. 56,10 Chattis a. improvisus advenit, ut quod imbecillum . . (erat) statim captum aut trucidatum sit. 2,30,6 Vibius . . protulit libellos vaecordes a., ut consultaverit Libo (sc. magos), an . . cf. vecors. 81,4 Piso . . seditionem coeptabat, adeoque commoverat, ut signifer . . signum ad eum transtulerit. 4,15,7 patres . . , apud quos etiam tum cuncta tractabantur, a. ut procurator Asiae Capito accusante provincia causam dixerit. 51,13 repercussae . . voces a. cuncta miscuerant, ut quaedam munimenta Romani . . omiserint. 5,1,8 Caesar (Iuliam) . . aufert marito . . a. properus, ut . . penatibus suis gravidam induxerit. 11,5,5 nec quicquam . . tam venale fuit quam advocatorum perfidia, a. ut Samius . . quadringentis nummorum milibus Suillio datis . . ferro in domo eius incuberit. 12,67,1 adeoque cuncta mox pernotuere, ut temporum illorum scriptores prodiderint . . 13,1,4 non quia (Silanus) ingenii violentia exitium inritaverat, segnis et dominationibus aliis fastiditus, a. ut Gaius Caesar pecudem auream eum appellare solitus sit. 17,3 sepultus est a. turbidis imbribus, ut vulgus iram deum portendi crediderit. 41,22 aliaque in eandem formam decernuntur, a. modum egressa, ut C. Cassius . . disseruerit. 14,12,12 quae a. sine cura deum eveniebant, ut . . Nero imperium et scelera continuaverit. 47,3 mortem obiit Regulus, auctoritate . . clarus a., ut Nero . . responderit habere subsidium rem p. — 15,16,2 obsessis a. suppeditavisse rem frumentariam constitit, ut horreis ignem *inicerent*, contraque *prodiderit* Corbulo Parthos . . relicturos (fuisse) oppugnationem. — I,26,4 adeoque parata apud malos seditio . . fuit, ut . . redeuntem a cena Othonem rapturi fuerint, ni . . timuissent. III,69,26 noctem a. quietam egit, ut digredi sine noxa potuerit.

$\beta$ ) *eo aa*) I,16,3 nunc eo necessitatis iam pridem ventum est, ut *nec mea senectus conferre plus populo R. possit* quam bonum successorem, nec . . 4,14,14 Oscum quondam ludicrum . . eo flagitiorum et virium venisse, ut [om. 1 m.] . . coërcendum sit. 14,35,7 eo propectas Romanorum cupidines, ut non corpora, ne senectam quidem . . inpollutam relinquunt. 61,11 non eo loci res suas \*ait, ut de matrimonio certet. — A 28,11 eo . . inopiae venere, ut infirmissimos suorum . . *vescerentur*. I,24,4 eo paulatim progressus est, ut . . cohorti excubias agenti viritim centenos nummos divideret. III,17,5 eo postremo ardoris propectus est, ut vexillarium fugientem hasta transverberaret. IV,42,11 occurrit truci oratione Montanus, eo usque progressus, ut . . datam interfectori Pisonis pecuniam a Regulo . . obiectaret. 2,55,23 eo usque corruptionis propectus est, ut . . parens legionum haberetur. 3,13,10 obiectere . . Pisonem vulgus militum . . eo u. conrupisse, ut parens legionum . . appellaretur. 59,2 eo decursus est, ut pontificis maximi sententiam



opperirentur. 4, 10, 8 deinde (Seianum) . . eo audaciae propectum (esse), ut verteret et . . merneret Tiberium . . 6, 9, 2 constantia orationis et quia . . eo usque potuere, ut accusatores . . multarentur. 11, 26, 5 quippe non eo ventum (esse), ut senectam principis opperirentur. 13, 26, 8 quibusdam . . inreverentiam eo prorupisse frementibus, ut [om. codd.] . . consultarent ac verberibus manus ultro intenderent. 33, 10 pro Marcello . . eo usque ambitus praevaluit, ut quidam accusatorum eius exilio multarentur. 14, 2, 2 tradit Cluvius . . Agrippinam . . eo usque propectam, ut . . offerret se saepius temulento. 7, 10 an eo descensum credebant, ut [om. codd.] . . pereundum Neroni esset. 15, 1, 11 eo contemptio descensum (esse), ut ne duce quidem R. incursarentur. 27, 5 nec enim adhuc eo ventum (esse), ut certamine extremo opus esset. 34, 11 Vatinius . . eo usque valuit, ut gratia . . etiam malos praemineret.  $\beta\beta$ ) 15, 41, 13 alii eo usque cura progressi sunt, ut totidem annos mensesque et dies . . numerent. — I, 60, 8 modestia exercitus corrupta eoque discordiae ventum (est), ut . . Trebellius ad Vitellium *perfugerit*. 1, 18, 3 postremo eo furoris venere, ut tres legiones miscere in unam agitaverint. 80, 10 qua haesitatione postremo eo propectus est, ut mandaverit quibusdam provincias, quos . .

$\gamma$ ) ita 1) i. q. *in dem grade dass*  $\alpha\alpha$ ) D 23, 26. G 6, 4. 16, 10. 2, 24, 4. — II, 17, 13. 67, 10. 94, 1. III, 3, 3. IV, 71, 23. 4, 2, 11. 60, 17. 11, 12, 7. 12, 65, 7. 13, 16, 9. 20, 4. 35, 16. 41, 17. 14, 36, 13. 15, 72, 7 cf. ita II. E. p. 715<sup>a</sup>.  $\beta\beta$ ) A 18, 23 lectissimos auxilium . . ita repente inmisit, ut obstupefacti hostes . . nihil arduum . . *crediderint* sic ad bellum venientibus. 2) i. q. *in der weise, mit der einschränkung dass* D 16, 22. 26, 8. 31, 9. 32, 8. G 6, 12. 11, 2. I, 83, 21 ita . . , *sic* . . , ut . . 4, 8, 25 ita (i. q. eo loco) nati estis, ut bona malaque vestra ad rem p. pertineant. — D 34, 7. 38, 8. A 35, 4 et 9. I, 5, 14. II, 14, 11. III, 52, 10. 56, 18. V, 20, 5. 2, 20, 4. 4, 39, 6. 12, 54, 9. 13, 8, 8. 15, 6, 13 cf. ita I. b. et II. D. Accedit vis finalis 2, 20, 4. 13, 8, 8. 15, 6, 13; fortasse etiam V, 20, 5. 12, 54, 9.

$\delta$ ) *hactenus* 2, 34, 12. \* 14, 7, 11. 16, 15, 11 cf. *hactenus*.

$\epsilon$ ) *huc* I, 42, 5. 12, 11, 11. — III, 13, 13. 3, 59, 8. 73, 2. 4, 41, 5. 6, 24, 19 cf. *huc* b.  $\beta$ .

$\zeta$ ) *sic* 1) i. q. *in dem grade dass* D 23, 26 cf. is d. p. 709<sup>a</sup>. 2) i. q. *in der weise dass* A 46, 9 cf. *sic* I. b. p. 1495<sup>b</sup>. I, 83, 21 cf. p. 711<sup>a</sup>. — 3, 34, 25 cf. *sic* D p. 1496<sup>a</sup>.

$\eta$ ) *tam*  $\alpha\alpha$ ) D 1, 8 tam magnae quaestionis pondus excipere, ut aut de ingeniis nostris male existimandum \**sit* . . aut de iudiciis . . , vix hercule aunderem, si . . — A 43, 18 tam caeca et corrupta mens assiduis adulationibus erat, ut *nesciret* . . II, 48, 11 an Vitellium tam inimitis animi fore, ut . . ne hanc quidem sibi gratiam redderet? 3, 47, 13 secutae Caesaris litterae, quibus se non tam vacuum gloria praedicabat, ut . . peregrinationis suburbanae inane praemium peteret. 4, 11, 14 nec quisquam scriptor tam infensus extitit, ut Tiberio obiectaret. 58, 9 neque enim tam incredibile casum providebant, ut undecim per annos libens patria careret.  $\beta\beta$ ) IV, 77, 4 alii . . tam improvisi ad-

siluere, ut . . Cerialis . . pugnari simul vincique suos *audierit*. 4, 36, 2 postulandis reis tam continuus annus fuit, ut . . Drusum . . adierit Salvanus in Marium.

b) *pendet ex enuntiat*  $\alpha\alpha$ )  $\alpha$ ) c. *coni. praes.* D 21, 12 est enim (oratio) . . auribus iudicum accommodata, ut scias . . 22, 21 sit in apparatu eius et aurum et gemmae, ut sumere in manus, ut [CF; B b et] aspicere saepius libeat. 25, 22 omnes (oratores) eandem sanitatem eloquentiae \**prae* \**se* ferunt, ut . . scias . . 32, 19 in paucissimos sensus . . detrudunt eloquentiam . . , ut . . quasi una ex sordidissimis artificis discatur. A 12, 10 nox clara et . . brevis, ut finem atque initium lucis exiguo discrimine internoscas. 13, 3 has (iniurias) aegre tolerant, iam domiti ut pareant, nondum ut serviant i. q. so-welt dass. 43, 7 nobis nihil comperti, ut [add. Wex] adfirmare ausim. [Halm adfirmare ut ausim; Acidalius quod adf. cf. com. crit.] G 26, 7 nec enim cum ubertate . . soli labore contendunt, ut pomaria conserant et [Mitzell ut] prata separent et [B b<sup>1</sup> ut] hortos rigent. 3, 55, 18 nisi forte rebus cunctis inest quidam velut orbis, ut quem ad modum temporum vices, ita morum vertantur. 13, 17, 8 tradunt plerique . . illud \**isse* pueritiae Britannici Neronem, ut iam *non* praematura neque saeva mors videri queat. — II, 46, 18 praemissi e Moesia . . legiones Aquileiam ingressas nuntiabant, ut *nemo* dubitet potuisse renovari bellum. 15, 41, 8 iam (exustae sunt) opes tot victoriis quaesitae . . , exim monumenta ingeniorum antiqua . . , ut [add. Halm] . . multa seniores meminerint, quae reparari nequibant.

$\beta$ ) c. *coni. perf.* D 39, 23 satis constat Cornelium et Scaurum . . concursu totius civitatis et accusatos et defensos, ut frigidissimos quoque oratores ipsa certantis populi studia excitare . . potuerint.

$\gamma$ ) c. *coni. impf.*  $\alpha\alpha$ ) D 2, 9 quos domi quoque et in publico adsectabar . . quodam ardore juvenili, ut fabulas quoque eorum . . exciperem. 34, 23 nec praeceptor deerat . . nec auditorium . . semper novum ex invidis et faventibus, ut \**nec* \**male* nec bene dicta dissimularentur. A 21, 8 iam vero principum filios liberalibus artibus erudire, et ingenia Britannorum studiis Gallorum anteferre, ut, qui modo linguam R. abnuebant, eloquentiam concupiscerent. G 2, 20 nationis nomen . . evaluisse paulatim, ut omnes . . Germani vocarentur. I, 49, 15 claritas natalium et metus temporum obtentui (erat), ut, quod segnitia erat, sapientia vocaretur. 52, 25 quatiebatur his segne ingenium, ut concupisceret magis quam ut speraret. II, 65, 9 auctoritas Cluvii praevaluit, ut puniri ultro libertum suum Vitellium iuberet. IV, 27, 17 inde . . mixtus obsequio furor, ut contineri *non* possent qui puniri poterant. V, 9, 19 Felix . . ius regium servili ingenio exercuit, Drusilla . . in matrimonium accepta, ut eiusdem Antonii Felix progener, Claudius nepos esset. 2, 31, 2 strepebant (milites) etiam in vestibulo, ut audiri, ut aspicere \**possent*. 4, 3, 15 cf. B. I. 1. b.  $\alpha$ . 6, 8 mandabatque honores, nobilitatem maiorum . . spectando, ut satis constaret non alios potiores



fuisse. 6,39,5 haec Tiberius non mari . . . divisus . . . accipiebat, sed urbem iuxta, eodem ut die . . . litteris consulum rescriberet. 11,24,9 postremo ipsam (Italiam) ad Alpes promotam (esse), ut non modo singuli viritum, sed terrae, gentes in nomen nostrum coalescerent. 12,24,5 a foro boario . . . sulcus designandi oppidi coeptus (est), ut magnam Herculis aram amplecteretur. 33,3 quem (Caratacum) . . . multa prospera extulerant, ut ceteros Britannorum imperatores praemineret. 13,4,8 non enim se negotiorum omnium iudicem fore, ut . . . paucorum potentia grassaretur. 13,8 Serenus . . . primas adulescentis cupidines velaverat praebueratque nomen, ut quae princeps furtim mulierculae tribuebat, ille palam largiretur. 14,30,5 Druidae . . . novitate aspectus perculere militem, ut quasi . . . immobile corpus vulneribus praerberent.  $\beta\beta$ ) *modi potentialis* A 22, 17 ex iracundia nihil supererat secretum, ut [Fr. Iacob vel, Puteolanus et, Haase aut, Wölflin ac] silentium eius non timeres. III,83,11 deformis urbe tota facies: . . . quantum in luxurioso otio libidinum, quidquid in acerbissima captivitate scelerum, prorsus ut eandem civitatem et furere crederes et lascivire. 3,4,6 nihil spei reliquum clamitabant, promptius apertiusque quam ut meminisse imperitantium crederes cf. 1,32,18.  $\gamma\gamma$ ) *accedit vis finalis* 1,81,5 (Tiberius) originem cuiusque (candidati) et vitam et stipendia descripsit, ut qui forent intellegeretur. 2,52,9 divisusque exercitus, ut Tacfarinas lectos viros . . . castris attineret, disciplinae . . . suesceret, Mazippa levi cum copia . . . terrorem circumferret. 12,33,7 novissimum casum experitur, sumpto ad proelium loco, ut aditus, abscessus, cuncta nobis inopportuna et suis in melius essent.

*bb) spec. a) non ut vel sim.* 1,13,20 flexit paulatim, non ut fateretur suscipi a se imperium, sed ut negare et rogari desineret. 4,20,1 saevitum tamen in bona, non ut stipendiariis pecuniae redderentur . . . sed liberalitas Augusti avulsa (est). 23,9 erat illi . . . sociis populandi rex Garamantum, non ut cum exercitu incederet, sed missis levibus copiis. 6,2,19 haec, adversus Togonium verbis moderans, *neque* ut [add. Döderlein] ultra abolitionem sententiae suaderet. A 13,3 *nondum* ut cf. supra *aa. c.*

$\beta$ ) *quam ut* I,65,3 multae in vicem clades, crebrius infestiusque, quam ut tantum propter Neronem Galbamque pugnaretur. 74,10 legati apud Vitellium remansere, promptius quam ut retenti viderentur. III,69,7 longius iam progressus erat, quam ut regredi posset. IV,59,8 nec illi . . . verba ultra suppeditare, quam ut sacramentum recitaret. 1,52,6 multa de virtute eius memoravit, magis in speciem verbis adornata quam ut penitus sentire crederetur. 3,4,6 cf. supra *aa. \gamma. \beta\beta.* 24,13 Silanus . . . quamquam non ultra foret saevitum, quam ut amicitia Caesaris prohiberet, . . . intellexit. 4,45,15 pecunias . . . acrius quam ut tolerarent barbari cogebat. 12,44,10 is (Radamistus) modicum Hiberiae regnum senecta patris detineri ferocius crebriusque iactabat, quam ut cupidinem occultaret. 13,1,13 ab his proconsuli venenum . . . datum est apertius, quam ut fallerent. 22,7 de Atimeto supplicium sumptum (est), validiore apud

libidines principis Paride, quam ut poena adficeretur. 14,5,10 Agrippina et Acerronia eminentibus lecti parietibus ac forte validioribus, quam ut [Pichena; M quamvis] oneri cederent, protectae sunt. 15,9,7 in quos (barbaros) saxa et hastae longius permeabant, quam ut contrario sagittarum iactu adaequarentur.

$\gamma$ ) *ut non* i. q. *quin* IV,73,22 nec quisquam alienum servitium et dominationem sibi concupivit, ut non eadem ista vocabula usurparet. 14,44,4 creditisne servum interficiendi domini animum sumpsisse, ut non vox minax excideret, nihil per temeritatem proloqueretur?

$\delta$ ) *vi condicion.* 1) i. q. *ita ut, unter der bedingung dass* D 33,19 nec quisquam percipere tot tam . . . reconditas res potest, nisi ut scientiae meditatio . . . accedat. 4,38,4 qui (posteri) satis superque memoriae meae tribuent, ut maioribus meis dignum . . . (sc. me) credant.

2) *vi concessiva* i. q. *gesetzt auch* D 9,19 et ut beatissimus recitationem eius (poetae) eventus prosequatur, omnis illa laus . . . ad nullam certam . . . pervenit frugem. 4,33,20 utque familiae ipsae iam extinctae sint, reperies qui . . . putent. 40,17 ego ut sinam, credisne passuros qui fratrem eius . . . in summis imperiis videre? Cf. Dräger, synt. II, 759.

*c) epexeget.* D 5,3 ego vero . . . faciam quod probi . . . iudices solent, ut in iis cognitionibus excusent, in quibus . . . 3,21 quibus (clientelis) vix suffeceris, etiam si non novum tibi ipse negotium importasses, ut [add. Niebuhr] Domitium et Catonem . . . Graeculorum fabulis adgregares. 26,13 unde oritur illa foeda . . . , sed tamen frequens exclamatio, ut oratores nostri tenere dicere, histriones diserte saltare dicantur. A 14,7 quaedam civitates Cogidumno regi donatae (sunt) . . . , vetere ac iam pridem recepta populi R. *consuetudine*, \*ut haberet instrumenta servitutis et reges [Rhen.; codd. ut vetere . . . haberet]. I,38,14 rapta statim arma, sine *more* et *ordine* militiae, ut praetorianus aut legionarius insignibus suis distingueretur. Potest etiam accipi pro ut finali cf. B. 2. bb.

2) *totum enuntiatum fungitur munere substantivi a) fore (futurum)* ut D 11,4. I, 22,14. 54,10. III,32,17. V,13,8. 1,5,6. 31,3. 4,46,9. 6, 23,12. 14,9,12 cf. sum p. 1574<sup>b</sup>.

*b) D 15,14 video etiam Graiis accidisse ut longius absit* \*ab Aeschine . . . ille Nicetes . . . quam Afer . . . 12,27,4 ac forte acciderat ut eam gentem . . . avus Agrippa in fidem acciperet. I,7,1 forte *congruerat* ut Maeri et Capitonis caedes nuntiarentur. II,100,19 quod *evenit* inter malos, ut et similes sint [Wurm uncis inclusit ut et similes sint]. D 35,19 *sic fit* ut tyrannidarum praemia . . . ingentibus verbis prosequantur. I,84,21 *sic fit* ut hinc res p., inde hostes rei p. constiterint. III,52,16 epistulis Vespasiano missis *effecerat*, ut non pro spe Antonii consilia factaque eius aestimarentur cf. Dräger, synt. II, 291. 2,7,5 neque Silio . . . aliud *actum* (est) quam ut modicam praedam . . . raperet. D 31,13 ex his fontibus etiam *illa profluent*, ut facilius iram iudicis vel instiget vel leniat, qui scit . . . , et promptius ad miserationem impellat, qui scit . . .



c) D35,18 *sequitur* autem, ut materiae abhorrenti a veritate declamatio quoque adhibeatur. 13,50,7 sublatis portoriis sequens (esse), ut tributorum abolitio expostularetur. 12,37,8 si vos omnibus imperitare vultis, sequitur ut omnes servitatem accipiant. Cf. sequor B. c. 2; B. p. 1474<sup>b</sup>; B. h. 5,4,17 quid *reliquum* (esse) nisi ut caperet ferrum et . . . deligerent? 14, 20,17 quid *superesse*, nisi ut . . . 15,62,11 neque aliud *superesse* . . . quam ut educatoris . . . necem adiceret. Cf. *supersum* A. a. 1. 1,9,15 non aliud discordantis patriae *remedium* fuisse quam ut [add. Ferretus] ab uno regerentur. 13,25,22 non aliud *remedium* repertum est, quam ut histriones Italia pellerentur milesque theatrorum adsideret. G46,17 nec aliud infantibus . . . *suffugium* quam ut . . . contegantur cf. *receptaculum*. 1,64,16 non aliud *repperit* quam ut . . . coërceret. 3,57,2 nec tamen repertum (est) nisi ut . . . censeret cf. *reperio* p. 1384<sup>a</sup>.

d) III,64,11 *id Sabino convenire*, ut imperium fratri reservaret, id Vespasiano, ut ceteri post Sabinum haberentur. 3,69,11 neque posse principem sua scientia cuncta complecti, neque *expedire* ut ambitione aliena trahatur. D32,1 nec quisquam respondeat *sufficere*, ut ad tempus simplex quiddam et uniforme doceamur. — D31,2 ad hoc efficiendum intellegebant *opus esse*, non ut in rhetorum scholis declamarent, nec ut . . . linguam modo . . . exercerent, sed ut iis artibus pectus impleverent, in quibus . . . — 12,64,9 Agrippina, vocem Claudii . . . *fatale* sibi (esse) ut coniungum flagitia ferret, dein puniret, metuens, agere . . . statuit.

B) *vi finali* 1) i. q. *damit, um zu* 1) a) aa) *pendet ex adv. aut sim.* c) D28,26 quae disciplina ac severitas eo pertinebat, ut sincera . . . unius cuiusque natura toto statim pectore arriperet artes honestas et sive ad militarem rem . . . sive ad eloquentiae studium inclinasset, id solum ageret, id universum hauriret cf. Iohn. 13,5,6 qui (patres) in Palatium *ob id* vocabantur, ut (Agrippina) adstaret . . . velo discreta. I,48,5 ipse (Piso) . . . *ad hoc* tantum maiori fratri praelatus est, ut prior occideretur. — 82,15 finis sermonis *in eo* (erat), ut quina milia nummum singulis militibus numerarentur. 11,28,13 in eo discrimen verti, *si* defensio audiretur, utque clausae aures etiam confitenti forent cf. Nipp. 2,38,16 dedit tibi, Hortale, divus Augustus pecuniam, sed non compellatur *nec ea lege*, ut semper daretur. Cf. cod. Tol. A40,8 cum *eo praecepto* ut . . . β) *idcirco* 1,12,10 non i. interrogatum ait, ut . . . sed \*ut . . . cf. p. 543<sup>b</sup>. γ) *ideo* D3,6,3,14,18,1,39,2, IV,85,5,12,10,12,13,38,8 cf. *ideo* B. a. a. — non (*nec*) *ideo* IV,66,10,73,14,1,73,11,2,38,6 cf. *ideo* B. b. a et β. δ) *ita* II,3,5 atque i. *pactum* (esse), ut familiae utriusque posterii caerimoniis praesiderent. 13,50,10 reliqua mox i. *provisa* (esse), ut ratio quaestuum et necessitas erogationum inter se congrueret. — Cf. 2,20,4,13,8,8,15,6,13 supra A. I. a. bb. γ. 2. ε) *sic* 3,69,13 sic a maioribus *institutum* (esse), ut, si antissent delicta, poenae sequerentur.

bb) *pendet ex enuntiatis vel enuntiati partibus* c) *coni. praes.* vel *perf.* cc) *antecedit* (aut *sequitur*) *tempus primum* D1,14 recor-

datione opus est, ut quae . . . accepi . . . isdem nunc numeris . . . persequar. 6,9 quid dulcius . . . quam . . . potentes venire plerumque ad juvenem et pauperem, ut aut sua aut amicorum discrimina commendent? 9,17 quorum (*versuum*) hic exitus est, ut . . . ambire cogatur, ut sint qui dignentur audire. 33,7 cetera expecto, ut . . . hoc quoque cognoscam, quibus . . . cf. Iohn. G24,12 servos . . . per commercia tradunt, ut se quoque pudore victoriae exsolvant. 38,12 neque enim ut ament amen-turve, . . . ornantur. I,4,4 repetendum videtur, qualis status urbis . . . fuerit, ut non modo casus eventusque rerum . . . sed ratio etiam causaeque noscantur. IV,42,27 reservate hominem tam expediti consilii, ut omnis aetas instructa (mit *vorbildern wohl versorgt*) sit. 64,10 sed ut amicitia societasque nostra in aeternum rata sint, postulamus a vobis, muros . . . detrahatis. 1,42,5 cf. *neve* I. A. b. 2,77,10 an festinamus . . . adpellere, ut te . . . planctus Agrippinae ac vulgus imperitum primo rumore rapiant? 16,22,21 diurna populi R. per provincias . . . curatius leguntur, ut noscatur, quid Thraese non fecerit. 22,24 ut imperium evertant, libertatem praeferunt. — 1,73,2 haud *pigebit* referre . . . crimina, ut . . . noscatur. IV,77,19 adnumerabor Numisiis et Herenniis, ut omnes legati vestri . . . ceciderint. — V,5,9 circumcidere genitalia *instituerunt*, ut diversitate noscantur. ββ) *tempus historic.* 1) *or. rect.* IV,20,10 Belgarum cohortes . . . prorumpunt, ut Batavos . . . circumfundant. 2) *or. obl.* 1,46,12 militaribus animis adhibenda (esse) fomenta, ut ferre pacem velint. 3,36,9 senator disseruit . . . neque . . . neque quemquam in Capitolium . . . perfugere, ut eo subsidio ad flagitia utatur. 4,7,7 quantum superesse, ut collega dicatur cf. p. 1599<sup>a</sup>. 11,6,8 nunc inimicitias . . . foveri, ut . . . fori tabes pecuniam advocatis ferat. 12,5,13 gravissimos principis labores . . . egere adminiculis, ut domestica cura vacuus in commune consulat. 13,26,16 criminum manifestos merito ad servitutum retrahi, ut metu coërcerentur. 14,20,12 patrios mores funditus everti per accitam lasciviam, ut quod usquam corrumpi et corrumpere queat, in urbe visatur, degeneretque . . . iuventus cf. Nipp.

β) c. *coni. impf.* cc) I,54,8 Flaccus abire legatos, utque occultior digressus esset, nocte castris excedere *iubet*. II,69,8 ceterum ut . . . imperii opes sufficerent, amputari legionum auxiliorumque numeros *iubet*. IV,28,4 ille . . . aliam manum Mosam amnem transire *iubet*, ut Menapios . . . et extrema Galliarum quateret. 1,34,11 vexilla praeferi (*sc. iubet*), ut id saltem discerneret cohortes. 2,30,14 Tiberius mancipari singulos actori publico *iubet*, scilicet ut in Libonem . . . salvo senatus consulto quaereretur. 14,7,22 (Nero) quasi deprehenso vincla inici *iubet*, ut exitium principis molitam (esse) matrem . . . confingeret. III,14,7 inde Cremonam pergunt, ut legionibus . . . iungerentur. 48,13 Alexandriam pergit, ut fractos Vitellii exercitus . . . urgeret. 80,5 deliguntur legati ad exercitus, ut . . . concordiam pacemque suaderent. 12,49,12 legatus . . . mittitur, rebus turbidis pro tempore ut consuleret. III,84,18 Vitellius . . . in domum uxoris sellula



defertur, ut . . . Tarracinam . . . perfugeret. 2,54,10 (Germanicus) adpellit Colophona, ut Clarii Apollinis oraculo uteretur. 3,38,19 alii montem Haemum transgrediuntur, ut remotos populos concirent. 12,45,17 postremo . . . abscedit, ut . . . Ummidium . . . doceret, quo in statu Armenia foret. 13,21,2 itur ad Agrippinam, ut nosceret obiecta dissolveretque vel poenas lueret. IV, 24,3 Flaccus . . . lectos \*e legionibus Voculae . . . tradit, ut quam maximis . . . itineribus celeraret. 1,67,11 equos . . . fortissimo cuique bellatori tradit, ut hi, mox pedes in hostem invaderent. 12,51,10 vulneratam (coniugem) ripam ad Araxis trahit, flumini tradit, ut corpus etiam auferretur. 4,52,1 at Romae . . . , ut series futuri . . . exitii inciperet, Claudia . . . postulatur. 13,37,7 Corbulo . . . dispertit vires, ut legati praefectique diversos locos pariter invaderent. 39,6 Corbulo, *ne* . . . bellum traheretur utque Armenis ad sua defendenda cogeret, excindere parat castella. 16, 4,1 senatus . . . , ut dedecus averteret, offert imperatori victoriam cantus. — A40,17 ceterum uti [Puteolanus ut] militare nomen . . . aliis virtutibus temperaret, . . . otium penitus \*hausit. III, 5,1 ceterum ut transmitti in Italiam \*bellum impune et usui foret, scriptum (est) Saturnino, . . . 11,20,5 ut tamen miles otium exueret, . . . fossam perduxit. II,71,7 ut Valenti et Caecinae vacuum honoris menses aperiret, coartati (sunt) aliorum consulatus. IV,26,14 utque praeda ad virtutem accenderetur, in proximis Cugernorum pagos . . . ductus (est) \*a Vocula exercitus. 67,6 utque famam exitii sui faceret, villam, in quam perfugerat, cremavit. 68,8 utque Domitiani animum . . . deleniret, Clementem . . . praetorianis praeposuit. 3,6,1 utque premeret vulgi sermones, monuit edicto . . . 4,16,16 utque glisceret dignatio sacerdotum atque ipsis promptior animus foret ad capessendas caerimonias, decretum (est) . . . II,67,6 prima classicorum legio in Hispaniam missa (est), ut pace et otio mitesceret. III,15,13 cohortes in Cremonensem agrum missae (sunt), ut . . . civili praeda milites inbuerentur. IV,35,3 impedimenta legionum . . . Novaesium missa (sunt), ut inde . . . frumentum adveherent. 2,24,14 quas (naves) raptim refeetas misit, ut scrutarentur insulas. 44,1 nec multo post Drusus in Illyricum missus est, ut suesceret militiae studiaque exercitus pararet. III, 12,6 nox prodioni electa (est), ut ceteris ignaris soli . . . defectores coirent. 27,4 vallum portasque legionibus attribuit, ut discretus labor fortes ignavosque distingueret atque ipsa contentione decoris accenderetur. IV,19,9 inferiorem Germaniam petivere, ut Civili inungerentur. 39,5 Iuliano praetura . . . ablata (est), ut in Griphum transferretur. 65,5 quae prima libertatis facultas data est, . . . sumpsimus, ut vobis . . . iunge-remur. 70,24 quidam principum, ut primi possuisse bellum viderentur, . . . perfugere. 1,34,7 quidam prensa manu eius . . . inseruerunt digitos, ut vacua dentibus ora contingeret. 53,19 breve tempus petivit, ut suprema mandata uxori . . . daret. 63,21 castra metari in loco placuit, ut opus et alii proelium inciperent. 2,5,2 Tiberio haud ingratum accidit turbari res Orientis, ut ea specie Germanicum suetis legionibus

abstraheret novisque provinciis inpositum . . . casibus obiectaret. 16,7 soli Cherusci iuga in- sedere, ut proeliantibus Romanis desuper in- currerent. 19,9 equitem propinquis lucis texere, ut ingressis silvam legionibus a tergo foret. 32, 10 quorum auctoritates . . . retuli, ut sciretur vetus id in re p. malum. 3,28,9 inditi custodes et . . . praemiis inducti (sunt), ut [corr. Lipsius] . . . populus vacantia teneret cf. Nipp. 6,9,18 Caesar Pollionis . . . causam, ut ipse . . . nosceret, distulit. 11,22,16 creati (sunt) primum Potitus et Mamercus . . . , ut rem militarem comitarentur. 15,28,7 tempus propinquum, locus . . . , cum barbaris delectus \*esset . . . , \*Corbuloni non vitatus (est), ut dissimilitudo fortunae gloriam augetet. 16,13,17 cladem Lugdunensem . . . solatus est princeps, ut amissa urbi reponeret. 19,9 somno indulsit, ut . . . mors fortuitae similis esset. 23,9 tempus damnationi delectum (est), quo Tiridates . . . adventabat, ut . . . intestinum scelus obscuraretur, an ut magnitudinem imperatoriam . . . quasi regio facinore ostentaret. — II,34,11 ancorarum funes . . . *fluitabant*, ut augescente flumine inoffensus ordo navium attolleretur. III,49,7 utque licentia militem inbueret, inter- fectorum centurionum ordines legionibus offe- rebat. IV,18,11 Batavorum ala, quae . . . fidem simulabat, ut proditis in ipsa acie Romanis maiore pretio fugeret. V,1,4 atque ipse (Titus), ut \*super \*fortunam crederetur, decorum se promptumque in armis ostendebat. 1,7,22 dabat et famae, ut vocatus electusque . . . a re p. vide- retur. 27,8 (Caesarem) circumstant, rogitantes quo pergeret, ad imperatorem an ad patres, ut illic quoque commodis legionum adversaretur. 13,53,8 Vetus Mosellam atque \*Ararim . . . fossa conectere parabat, ut copiae per mare . . . de- currerent sublatisque itineris difficultatibus na- vigabilia . . . litora fierent. 14,16,8 cf. 2. a. 27, 10 non enim, ut olim, universae legiones de- ducebantur . . . , ut consensu et caritate rem p. efficerent. 43,8 quidquid hoc in nobis aucto- ritatis est, . . . destruendum non existimabam, ut maneret integrum, si quando res p. consiliiis eguisset. 15,12,6 comitabantur exercitum . . . magna vis camelorum onusta frumenti, ut simul hostem famemque depelleret. — A21,2 namque ut homines . . . in bella faciles quieti et otio . . . adsuescerent, *hortari* privatim, adiuvarum publice, ut . . . 1,71,8 utque cladis memoriam etiam comi- tate leniret, circumire saucios, facta singu- lorum extollere. 4,12,13 contumaciam eius (Agrippinae) insectari, vetus Augustae odium . . . exagitare, ut . . . (eam) inhiare dominationi apud Caesarem arguerent. 49,6 tum paulatim, ut aquam pabulumque eriperet, contrahere clau- stra artaque circumdare. — III,23,4 Vitelliani tormenta in aggerem viae *contulerant*, ut tela vacuo atque aperto exciterentur. IV,64,8 flu- mina ac terras . . . clausuram Romani, ut con- loquia congressusque nostros acerent, vel . . . inermes . . . sub custode et pretio coiremus. 3, \*43,5 Augustodunum . . . Sacrovir occupaverat nobilissima \*cum Galliarum \*subole . . . , ut eo pignore parentes propinquosque eorum adiun- geret. 67,11 servos quoque Silani, ut tormentis \*interrogarentur, actor publicus mancipio acce-



perat. 75,6 consulatum ei adceleraverat Augustus, ut Labeonem . . dignatione eius magistratus anteiret. 6,44,4 neque exuerat paedorem, ut vulgum miseratione adverteret. 13,19,9 Africanum . . a nuptiis Silanae deterruerat Agrippina . . , non ut Africanum sibi seponeret, sed *ne* opibus . . Silanae maritus poteretur. 14,4,12 tum invitata ad epulas erat, ut occultando facinori nox adhiberetur. 16,17,8 Mela . . petitione honorum abstinerat per ambitionem praeposteram, ut eques R. consularibus potentia aequaretur. — IV, 23,17 perfugae captivique docebant *struere* materias in modum pontis, mox subiectis rotis *propellere*, ut alii superstantes tamquam ex aggere proliarentur, pars intus occulti muros subruerent. V,16,8 ut perfidum . . hostem in aeternum exciderent, ultione magis quam proelio opus esse. 1,8,30 nunc senem principem . . auxilio scilicet militari tuendum, ut sepultura eius quieta foret. 2,35,4 Piso, quamquam afuturum se dixerat Caesar, ob id magis agendas (res) censebat, ut [Weissenborn quod] absente principe senatum . . posse sua munia sustinere decorum rei p. foret [Gronov. et . . fore]. 3,47,7 nunc . . iturum, ut praesentia spectaret componeretque. 4,7,12 precandam post haec modestiam, ut contentus esset. 6,18,6 is (Pomponius) . . haec . . a se factitari praetendebat, ut . . periculis . . fratris mederetur. 31,19 nomine tantum et auctore opus (esse), ut [del. I. Müller, Halm] sponte Caesaris, ut genus Arsacis ripam apud Euphratis cerneretur. 44,14 Abdagaeses regrediendum in Mesopotamiam censebat, ut amne obiecto . . fortunam temptarent. 11,25,16 et motos senatu excusatosque simul propositurum, ut iudicium censorum ac pudor sponte cedentium permixta ignominiam mollirent. 13,14,6 (Nero) ferebatur . . dixisse ire Pallantem, ut eiuraret. 49,17 Thrasea . . respondebat . . (se id) patrum honori dare, ut manifestum fieret . . — D30,19 (Cicero refert se) Achaia quoque et Asiam *peragrasse*, ut omnem omnium artium varietatem complecteretur. II,100,10 (Caecina) mutatum id consilium finxit, ut ingruenti bello tota mole occurreretur. III,11,18 nec deerant qui crederent utramque seditionem fraude Antonii coeptam, ut solus bello frueretur. IV,7,8 suffragia et existimationem senatus reperta, ut in cuiusque vitam famamque penetrarent. 1,25,12 misisse interim filium, ut . . concederet quae statim tribui possent. 3,3,10 facilius crediderim . . (Antoniam) cohibitam, ut par maeror et matris exemplo avia quoque et patruus attineri viderentur. 13,14 petitam armis rem p., utque reus agi posset, acie victum. 12,47,5 in lucum propinquum trahit, provisum illic \*sacrificii \*paratum dicitans, ut dis testibus pax firmaretur. 13,27,9 manu mittendi duas species institutas, ut relinqueretur paenitentiae aut novo beneficio locus. 15,6,8 dilata prorsus arma, ut Vologeses cum alio . . certaret, Corbulo . . gloriae *non* ultra periculum faceret cf. Nipp. 60,11 Natalis . . prompsit, missum se ad aegrotum Senecam, uti viseret conquerereturque . . 16,17,24 cf. 2. a.

ββ) *pendet ex partibus enuntiati superordi-*

*nati* IV,73,19 eadem semper causa Germanis (fuit) transcendendi in Gallias, . . *mutandae* sedis amor, ut relictis paludibus . . suis fecundissimum hoc solum . . possiderent. 82,2 altior inde Vespasiano cupido (fuit) adeundi sacram sedem, ut super rebus imperii consuleret. 4,2,2 vim praefecturae . . intendit, . . cohortes una in castra conducendo, ut simul imperia acciperent numeroque . . fiducia ipsis, in ceteros metus oreretur. — V,17,16 proelium incipitur neque nostro milite paludem ingrediente et Germanis, ut elicerent, *lacsessentibus*. 6,2,12 crediderat nimirum epistulae subsidio sibi alterum ex consulibus poscentis, ut tutus . . urbem peteret. 16,11,12 balineis inferuntur . . certatim precantes . . celerem exitum, ut relinquerent suos superstites et morituros. — G28,21 ne Ubii quidem . . origine erubescunt, transgressi olim et . . super ipsam Rheni ripam *collocati*, ut arcerent, non ut custodirentur. I,50,4 trepidam urbem . . nuntius exterruit, ante caedem Galbae suppressus, ut tantum superioris Germaniae exercitus descivisse crederetur. 70,5 Siliani . . a Nerone, ut in Aegyptum praemitterentur, exiit . . transiere in partes. III,54,9 nec duces hostium augendae famae deerant, captos Vitellii exploratores circumductosque, ut robora victoris exercitus noscerent, remittendo. 78,20 ne Petilius quidem Cerialis, . . praemissus, ut . . Salaria via urbem introiret, satis maturaverat. IV,18,13 Civilis captarum cohortium signis circumdatus, ut suo militi recens gloria ante oculos et hostes memoria cladis tererentur, . . omnium coniuges . . consistere a tergo iubet. V,11,15 duos colles . . claudabant muri per artem obliqui aut introrsus sinuati, ut latera obpugnantium ad ictus patescerent. 2,11,5 praefuere Stertinius et . . Aemilius, distantibus locis invecti, ut hostem didicerent. 78,3 seque pulsum, ut locus rebus novis patefieret, curam exercitus eadem fide . . repetivisse. — II,57,4 pauci militum in hibernis relictis (sunt), *festinatis . . dilectibus*, ut remeantium legionum nomina supplerentur. 1,61,4 praemisso Caecina, ut occulta saltuum scrutaretur pontesque . . fallacibus campis inponeret, incedunt maestos locos. 12,40,6 is (Didius) prope vectus non tamen integras res invenit, adversa interim legionis pugna . . auctaque et apud hostes eius rei fama . . atque illo augente audita, ut maior laus compositis et, si duravissent, venia iustior tribueretur cf. Pfitzner. 58,2 utque studiis honestis . . enitesceret, causa Iliensium suscepta . . perpetrat, ut . . 13,8,13 qui (Corbulo) ut \*instaret famae, . . itinere prope confecto . . obvium Quadratum habuit. 15,4,2 acto raptim agmine Monaeses, ut famam sui praerent, non ideo . . incautum Tigranem offendit. 12,2 ille (Corbulo) . . parte copiarum apud Suriam relicta, ut munimenta Euphrati inposita retinerentur, . . regionem Commagenam . . petivit. 40,2 sexto demum die . . finis incendio factus, proutis per immensum aedificiis, ut continuae violentiae campus . . occurreret. 16,5,13 gravior inerat metus, si spectaculo defuissent, multis palam et pluribus occultis, ut nomina ac vultus . . coeuntium scrutarentur. — 13,11,3 (Nero) in



sua acta collegam Antistium iurare prohibuit, magnis patrum laudibus, ut iuvenilis animus . . . maiores (res) continuaret. — 1,32,5 prostratos verberibus mulcant, *sexageni* singulos, ut numerum centurionum adaequarent. 2,6,5 mille naves sufficere visae properataeque (sunt), aliae breves . . . quo facilius fluctus tolerarent; quaedam planae carinis, ut sine noxa siderent; plures adpositis utrimque gubernaculis, converso ut repente remigio hinc vel illinc adpellerent. 13, 40,13 in cornibus pedes . . . ibat, productione cornu sinistro per ima collum, ut, si hostis intravisset, fronte simul et sinu exciperetur.

b) *spec. α* 4,3,15 illa (Livia) . . . seque ac maiores et posteros municipali adultero (Seiano) foedabat, ut pro honestis et praesentibus flagitiosa et incerta exspectaret i. q. um so. Livia id quod consequens erat voluisse dicitur, quo dementius videatur fecisse. 11,25,25 haud multo post (Claudius) flagitia uxoris noscere ac punire adactus \*est, ut *deinde* ardesceret in nuptias incestas. Indicatur voluntas fati.

β) D7,1 equidem, ut de me ipso fatear, non eum diem laetiozem egi, quo . . . 12,12 felix illud et, ut more nostro loquar, aureum saeculum. 17,6 nam ut de Cicerone ipso loquar, Hirtio nempe et Pansa consulibus . . . occisus est. 18,27 ex quibus (epistulis) facile est deprehendere . . . Ciceronem a Calvo quidem male audisse tamquam solutum . . . a Bruto autem, ut ipsius verbis utar, tamquam fractum. G41,2 propior, ut . . . nunc Danuvium sequar, Hermundurorum civitas (est). D34,8 iurgiis interesse utque *sic dixerim*, pugnare in proelio. 40,19 apud quos (Athenienses) . . . omnia, ut sic dixerim, omnes poterant. 14,53,13 studia, ut sic dixerim, in umbra educata. G2,4 immensus ultra utque sic dixerim adversus Oceanus. A3, 13 pauci et, ut ita [Rhenan., Halm; codd., Nipp., Wex et uti; Wöflin ut sic] dixerim, non modo aliorum, sed etiam nostri superstites sumus.

2) a) *variatur structura* 1,44,16 veterani . . . in Raetiam mittuntur, specie defendendae provinciae . . . *ceterum* ut avellerentur castris trucibus. 4,71,14 sed mitigavit Seianus, non Galli amore, *verum* ut cunctationes principis aperirentur. IV, 50,17 quosdam puniit, alios praemiis adfecit, neutrum ex merito, *sed* ut obpressisse bellum crederetur. 1,58,15 ubi primum tui copia, vetera novis . . . antehabeo, neque ob praemium, sed ut me perfidia exsolvam, simul genti Germanorum idoneus conciliator. 4,48,10 hostes . . . duo agmina parant . . . non spe capiendi (sc. castra R.), sed ut clamore, telis suo quisque periculo intentus sonorem alterius proelii non acciperet cf. Nipp. ad 13,40. IV, 19,6 intumuere statim . . . et pretium itineris . . . postulabant, non ut adsequerentur, sed causam seditioni. III, 4, 11 Flavianum . . . rerum novarum cupido . . . misceri civilibus armis impulerat, suadente Fusco, non *quia* industria Flaviani egebat, sed ut consulare nomen . . . praetenderetur. 15,60,8 sequitur caedes Senecae, laetissima principi, non quia coniurationis manifestum compererat, sed ut ferro grassaretur. D9,13 si ipse in aliquod negotium inciderit, ad hunc Secundum recurret aut ad te, Materne, non quia poeta es, *neque*

ut pro eo versus facias. 16,17,24 quae composita credebantur de Crispino, quia interfectus erat, de Ceriale, ut interficeretur. V,14,3 Civilis . . . apud Vetera castra consedit, tutus loco et ut . . . augescerent barbarorum animi. 12,8,9 Agrippina . . . veniam exilii pro Seneca . . . impetrat, laetum in publicum rata . . . utque Domitii pueritia tali magistro adolesceret et consilii eiusdem ad spem dominationis uteretur. 14,16,8 etiam sapientiae doctoribus tempus impertiebat post epulas utque [Rhenan., Nipp. ut] contraria adseverantium discordia frueretur. IV, 47,1 ceterum verane pauperie *an uti* videretur, actum in senatu (est). 4,8,5 Tiberius . . . nullo metu an ut firmitudinem animi ostentaret, . . . curiam ingressus est. 3,31,6 Tiberius . . . in Campaniam concessit, longam . . . absentiam paulatim meditans, *sive* ut . . . munia consulatus solus implet. 13,39,2 rex sive fraudem suspectans, . . . sive ut comneatus nostros . . . interciperet, prope discedit. 46,2 Otho sive amore incautus laudare formam . . . uxoris apud principem, sive ut accenderet ac, si eadem femina potirentur, id quoque vinculum potentiam ei adiceret. 15, 56,7 *deinde* (Natalis) adicit Senecam, sive internuntius inter eum Pisonemque fuit, sive ut Neronis gratiam pararet. I,39,9 agitasse . . . Galba de occidendo Vinio dicitur, sive ut . . . animos militum mulceret, seu conscium Othonis credebatur, ad postremum vel odio. 15,38,26 nec quisquam defendere audebat, crebris multorum minis . . . et quia alii palam faces iaciebant . . . sive ut raptus licentius exerceret, seu iussu. — I,83,8 neque ut adfectus vestros . . . accenderem, commilitones, neque ut animum . . . cohortarer . . . sed veni postulaturus . . . — 16,17,8 cf. p. 1724\*.

b) *ut . . . quo . . .* IV, 5,6 Helvidius . . . ingenium . . . studiis . . . dedit, non, ut plerique, ut [add. dett.; Weissenborn quo] . . . segne otium velaret, sed quo firmior adversus fortuita rem p. capesseret. 13,9,4 Vologeses, quo bellum ex commodo pararet, an ut aemulationis suspectos . . . amoveret, tradit nobilissimos. 24,2 statio cohortis . . . demovetur, quo maior species libertatis esset, utque miles . . . incorruptior ageret et plebes daret experimentum, an . . . 2,6,5 cf. p. 1725\* γγ.

c) *ut . . . ne . . .* IV, 73,14 nec ideo . . . ut . . . , sed ne . . . 13,19,9 non ut . . . sed ne . . . 39,6 ne . . . utque . . . cf. ne p. 906\* II. b. 1,42,5 liberos summoveo, ut . . . pietur, *neve . . .* faciant cf. neve I. A. b.

2) *totum enantiatum fungitur munere substantivi a) aa) pendet ex vocibus α) nitendi, providendi, sim.* I, 29, 20. IV, \*22, 5. 4, 6, 20. 13, 15, 18 *providere* cf. p. 1228\*. 4, 20, 18 *cavere*. G27,1 id solum *observatur*, ut corpora . . . cumentur cf. observo. 1, 11, 11. 2, 51, 5 *niti* cf. nitor II. B. b. d. A 26, 11 utroque exercitu *certante*, his, \* ut tulisse opem, illis, *ne eguisse auxilio* viderentur. 2, 70, 5 *urgere* i. q. darauf hindrängen cf. urgeo II. B. a.

β) *efficiendi, impetrandi αα) verbis* G39, 13. 3, 58, 13. IV, 19, 7. 4, 21, 14 *efficere*. Cf. III, 52, 16 supra A. 2. b. 1, 6, 8 *perficere*. A 15, 3. V, 25, 5 *proficere*. 1, 79, 16. 6, 32, 6 *valere*. 4, 39, 10 *adipisci*. G35, 11. 46, 21. 3, 53, 8 *adsequi*. 13, 44, 3 *emercari*. D15, 11. 16, 6 *impetrare*. 12, 58, 6 *per-*



*petrare*. 2,37,11 *merere*. 3,10,5 *obtinere*. 14, 60,8 *vincere*. III,74,13 *pervincere*. ββ) II,54,5 *causa fingendi fuit*, ut diplomata Othonis . . revalescerent. III,78,3 *causa tam pravae morae* (erat), ut Mucianum opperirentur. Cf. IV,73,19 p. 1724<sup>b</sup>. V,23,8 *causa instruendae classis* . . (fuit), ut . . *commeatus* . . *interciperentur*. 4,11, 16 *mihī tradendi arguendique rumoris causa fuit*, ut . . *falsas auditiones depellerem peteremque* . . \*ne . . II,47,7 *civile bellum a Vitellio coepit*, et ut de principatu certaremus armis, *initium illinc fuit*. 15,33,6 *inde initium fore*, ut . . *maiore fama studia civium eliceret*.

γ) *impellendi* αα) D 4,8. 15,10,18 *compellere*. I,15,7. IV,54,8. 2,34,6. 12,46,16 *impellere*. I,66, 1. II,33,12. III,54,13. IV,14,8. 1,24,2. 40,10. 2, 67,3. 4,42,3 *perpellere*. IV,79,19 *commovere*. 57, 18 *emere*. 4,59,17 *exstimulare*. 2,52,18 *inducere*. 62,3 *decus Drusus quaesivit iliciens Germanos ad discordias utque fracto iam Maroboduo usque in exitum insisteretur*. 3,42,3. 12, 3,3 *pellicere*. II,53,4 *inritare*. III,82,2 *mitigare* i. q. *mitigando perpellere*. 12,42,18 *mutare* i. q. *flectere* cf. II,44,13. 2,40,15 *subigere*. II,90,8 *exprimere*. 10,12 *Crispus . . traxerat magnam senatus partem, ut indefensum . . dedi ad exitium (delatorem) postularent*. 3,17,15 *urgente Tiberio liberis Pisonis matrem uti tuerentur*. ββ) III, 48,1 *advertit ea res Vespasiani animum, ut vexillarios . . ducemque Geminum . . deligeret* cf. Her. 14,20,16 *patrios mores funditus everti* . . , *principe et senatu auctoribus, qui . . vim adhibeant, ut [add. Acidalius] proceres R. . . scaena polluantur*.

δ) *hortandi, monendi, suadendi* A 21,4. III, 16,8. IV,49,19. 1,14,14. 48,7. 2,11,11. [11,24,5 Nipp.] 13,39,11 *hortari*. A 36,5. 3,20,7 *cohortari*. D 14,9 *exhortari*. III,40,6. 70,24. IV,53,3. 83,6. [6,37,21 M, Döderlein, Ritter.] 12,13,10. 27,9. 15,61,15 *monere*. 3,25,7 *admonere* cf. II, 99,15, *quod rectius videtur referri ad p. 1715<sup>b</sup> γγ*. 1,55,8. 68,4 cf. bb. 2,50,13 *suadere*.

ε) *orandi, postulandi, optandi* αα) II,9,6. 51, 2 et 3. III,31,11. IV,81,10. 2,9,3. 81,9. 4,37,2. 12,51,5. 14,6,8. 15,17,8 *orare*. IV,40,20. 1,15, 8. 78,1. 3,48,1. 72,1. 4,8,15. 14,3. 71,10. 6,15, 12 *petere*. 8,6 *expetere*. IV,53,13 *deos precatus, uti coepa prosperarent sedesque suas . . attollerent, vittas . . contigit*. 58,34 *te, Iuppiter . . , te, Quirine . . , precor venerorque ut . . certe pollui foedarique (castra) a Tutore et Classico ne sinatis* cf. Reisig-Schmalz-Landgraf, lat. synt. p. 477. 81,8. 2,8,3. 4,38,10 et 12. 11,20,16. 35,11 cf. *precor A. e et e. c.* IV,58,34 cf. supra. 3,56,12 *venerari*. 2,28,10 *Iunius quidam temptatus, ut infernas umbras carminibus eliceret, ad Trionem indicium detulit*. II,39,11. IV,5,2 *poscere*. II, 57,9. III,54,16. 2,9,7. 3,29,2. 58,2. 5,3,13 *postulare*. 12,46,12 *expostulare*. I,46,8. II,39,10. 1, 58,10. 16,4,7 *flagitare*. 13,26,2 *efflagitare*. — D 26,26. I,33,5 *expectare*. 15,68,8 *opperiri*. ββ) 4,28,11 *reus . . vocare ultores deos, ut sibi quidem redderent exilium . . , filium autem quandoque supplicia sequerentur*. 16,31,6 *nullos . . deos . . nec aliud infelicibus precibus invocavi, quam ut . . patrem tu, Caesar, vos, patres, servaretis incolumem*. 6,24,13 (Drusus) Tiberio . .

*diras imprecabatur, ut . . poenas . . posteris exsolveret*. V,16,17 *praevectus ad Germanicum exercitum manus tendebat, ut suam ripam . . sanguine hostium reciperent*. 14,36,3 *Suetonius . . exhortationes et preces miscebat, ut spernerent sonores barbarorum*. — 16,26,8 *ut Nerone flagitiorum pudor caperet, inrita spe agitari* cf. Reisig l. c. p. 437 not. 2,16,13 *intentus paratusque miles (erat), ut ordo agminis in aciem adsisteret*.

ζ) *imperandi, mandandi* αα) IV,67,13. 13, 51,1 *edicere*. III,6,15 *praedicere*. I,31,6. II,82, 19. IV,83,25 *praecipere*. 13,40,10 cf. 4,72,3 *iubere*. I,42,3. IV,51,7 *mandare*. 4,55,19 *Tyrreno datum* (sc. sorte) *novas ut conderet sedes*. 3,2,1 *addere*. 38,10 *adponere*. 1,19,11 *adclamare*. 14,5,16 *clamitare*. 2,31,1 *respondere*. 4,9,4 *ad vana . . revolutus* (zurückkommend), *de reddenda re p. utque consules seu quis alius regimen susciperent, vero quoque . . fidem dempsit*. II,100,8. III,69,2. IV,19,16. 1,29,4. 2, 78,9. 13,56,11 *scribere*. 11,32,9 \**misitque, ut Britannicus et Octavia in complexum patris pergerent*. ββ) A 2,4 *delegato triumviris ministerio, ut monumenta clarissimorum ingeniorum in comitio ac foro urerentur*. III,16,11 *iussae armari legiones: datum per agros signum, ut, qua cuique proximum, . . proelio occurreret*. 12, 11,5 *addidit praecepta . . , ut non dominationem et servos, sed rectorem et cives cogitaret, clementiamque ac iustitiam . . capesseret*. IV,69, 14 *scribuntur ad Treveros epistulae . . , ut abstinerent armis*. I,67,14. 12,48,11 *missi* (sunt) . . *nuntii, ut . .* IV,21,5 *Civilis . . mittit legatos ad duas legiones . . , ut idem sacramentum acciperent*. γγ) *subst.* A 40,8 *credidere plerique libertum . . missum ad Agricolam codicillos . . tulisse cum [cod. Tol. add. eo] praecepto, ut, si in Britannia foret, traderentur*. IV,32,5 *missus (est) cum mandatis Montanus ad Civilem, ut absisteret bello neve externa armis falsis velaret*.

η) *censendi, statuendi* αα) II,10,7. IV,9,8. 40, 5. 1,8,12 bis. 14,2. 76,3. 2,36,3. 3,11,3. 17,20,47. 11,64,10. 4,20,6. 56,14. 6,3,1. 13,8,3. 10,5. 14, 45,8 *censere*. 3,57,5. 15,74,12 *dicere pro sententia*. 43,10 cf. c. γ. 65,3 *destinare*. 1,15,10. 2,32,6. 64,2. 3,32,11. 4,16,20. 6,25,13. 48,20. 13, 41,20. 14,12,2. 59,19. 15,23,8. 74,4. 16,11,15 *decernere*. 1,36,10. 3,60,9. 5,9,1. [12,17,4 Ritter.] 13,56,2 *placere*. IV,47,2 *actum in senatu (est), ut secentiens sestertium . . mutuum acciperetur*. II,80,17 *statuere* i. q. *beschliessen*. 3,13,1. 12, 53,2. 14,28,4 *statuere* i. q. *anordnen*. IV,25,10 *instituere* cf. bb. 2,83,17 *instituitque uti turmae . . imaginem eius (Germanici) sequerentur*. 3,69, 13 cf. I. 1. a. aa. ε. 2,67,7 *damnare*. 4,68,10. 15,53,5 *componere* i. q. *verabreden*. 13,23,1 *consentire*. II,3,5 *pacisci* cf. I. 1. a. aa. δ. 15, 6,3 *pangere*. ββ) III,41,16 *consilium inire, ut* cf. bb. 2,85,12 *factum patrum consultum, ut . .* 4,13,3 *facta . . senatus consulta, ut . . subveniretur*. 13,32,2 *factum et senatus consultum . . , ut . . supplicia penderent*. 1,77,5 *actum . . apud patres dicebanturque sententiae, ut praetoribus ius virgarum . . esset*. 4,30,1 *dictis dein sententiis ut Serenus . . puniretur, . . intercessit*. 6,2,4 *atroces sententiae dicebantur, in effigies quo-*



que ac memoriam eius, et bona Seiani . . ut in fiscum cogerentur. 4,64,9 *adduntur sententiae*, ut mons Caelius in posterum Augustus appellaretur. *γγ) subst.* 3,71,12 Caesar recitavit *decretum pontificum* . . ut (flamen Dialis) . . plus quam binocitium abesset. 62,3 Magnetes Scipionis et Sullae *constitutis* nitentur . . uti Dianae perfrugium inviolabile foret.

*δ) concedendi, permittendi* 12,41,4 *cedere*. D 11, 7, 21, 20 cf. Iohn. 13,26,11 concedere. 2,53,11. 58,3. 3,69,21. 73,10. 12,23,2. 61,8 *dare* i. q. tribuere vel concedere. 16,16,11 detur *hoc* illustrium virorum posteritati, ut . . habeant propriam memoriam. 3,74,19 Tiberius . . *id* quoque Blaeso *tribuit*, ut imperator a legionibus salutaretur. 1,43,7 *sinere*. 3,63,3 *permittere* i. q. anheimgeben. Cf. 1,78,1 *permittere* i. q. erlauben.

*bb) epeceg.* G 46,21 cf. adsequor. 4,39,10 ac tamen quod pulcherrimum adeptum (esse), ut coniunctione Caesaris dignus crederetur. III, 41,16 non ignavum et, si provenisset, atrox consilium inuit, ut . . novum bellum cieret. IV, 25,10 instituit pessimum facinus, ut epistulae aquiliferis legionum traderentur. 4,72,3 tributum iis Drusus iusserat modicum . . ut . . coria boum penderent. 15,14,4 adiecisse deos dignum Arsacidarum, simul ut [Ursinus; M, Nipp. et] de legionibus R. statuerent. 53,5 ordinem insidiis composuerant, ut Lateranum . . prosterne- ret incautum (principem) premeretque. 1,68,4 Arminio sinerent egredi . . suadente, atrociora Inguomero et laeta barbaris, ut vallum armis ambirent. 2,83,2 honores (sc. Germanico) reperi decretique: ut nomen eius Saliari carmine caneretur; sedes curules . . statuerentur; ludos . . effigies praerent, *neve* quis flamen . . nisi gentis Iuliae crearetur. 3,65,3 quod praecipuum munus annalium reor, *ne* virtutes sileantur, utque pravis dictis factisque ex posteritate et infamia metus sit cf. Andr. in edit. Nipp. 1,17,18. 16,4,10 cf. p. 905<sup>b</sup>. 1,26,3 cf. p. 906<sup>a</sup>. — A 19,18 devortia itinerum et longinquitas regionum *indicabatur*, ut civitates proximis hibernis in remota et avia deferrent, *donec* . . fieret cf. Andr. 14,48,8 revocata ea (maiestatis) lex, credebaturque . . imperatori gloriam *quaeri*, ut condemnatum a senatu (Antistium) intercessione tribunicia morti eximeret i. q. es sei abgesehen, nämlich darauf dass. 15,44,20 et pereuntibus (Christianis) addita (sunt a Nerone) ludibria, ut . . laniatu canum interirent, multi . . , ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur i. q. sie sollten nämlich . . I,38,14 cf. A. I. extr.

*b) α) D 10,5* quando . . recitationum fama in totam urbem penetrat? *nedum* ut per tot provincias innotescat cf. Hand Turs. IV, 54. 151,4.

*β) in interrog. indignantis* III, 13,17 ut \*tot armatorum milia, velut grex venalium, exuli Antonio donum darentur?

*c) variatur structura α) ut et coni.* 1,68,4 cf. a. bb. *β) ut et acc. c. inf.* 1,14,2. 2,36,3. 3,17, 20. 4,20,6 cf. censeo B. b. *δ).* 14,5,16 dum se Agrippinam esse utque subveniretur matri principis clamitat. *γ) ut et subst.* 13,8,3 cf. censeo p. 162<sup>a</sup>. 1,15,10. 2,32,6. 4,16,20. 6,48,20. 13, 41,20. 14,12,2. 59,19. 15,23,8. 74,4 cf. decerno

A. b. *β.* 6,2,4 cf. dico p. 287<sup>b</sup>. 13,51,1 cf. edico b. *γ.* 3,13,1 cf. statuo A. c. 1. *β.* 2,62,3 inciens Germanos ad discordias utque . . insisteretur. 4,9,4 ad vana . . revolutus, de reddenda re p. utque consules . . regimen susciperent. 15,43, 10 ruderi accipiendo Ostienses paludes destinabat, utique naves . . onustae rudere decurrerent, aedificiaque . . saxo Gabino . . solidarentur . . ; iam aqua . . quo largior . . flueret, custodes, et subsidia reprimendis ignibus in propatulo quisque haberet; *nec* communione parietum . . ambirentur. *δ) ut . . ne . .* A 26,11. 4,6,20. 1,17, 18. 26,3. 3,65,3. 16,4,10 cf. p. 905<sup>b</sup>. 906<sup>a</sup>. — ut . . *neve* IV, 32,5 cf. a. aa. *ξ. γγ.* 2,83,2 cf. a. bb. — [M I, 87, 8. 11, 29, 8. 12, 17, 4. Ruperti 12, 41, 9.]

*utrumque.* *a) relat.* 1,5,10 u. se ea res habuit, vixdum ingressus Illyricum Tiberius . . accitur. 6,8,5 sed u. casura res est, fatebor.

*b) indefin.* i. q. *gleichviel wie, zur not* A 39,10 cetera u. facilius dissimulari, ducis boni imperatoriam virtutem esse. 2,14,13 primam u. aciem hastatam (esse). 12,51,3 coniunx gravida primam u. fugam . . toleravit; post . . orare ut morte . . contumeliis . . eximeretur. 14,57,10 cui (incolumitati Neronis) caveri u. ab urbanis insidiis . . longinquos motus *quoniam modo* comprimi posse?

*utensilis.* non nisi neutr. plur. i. q. *cibaria* 1,70,17 pernoctavere sine u. . sine igni. 2,2,14 inridebantur . . vilissima utensilium anulo clausa. 60,19 legebantur et indicta gentibus tributa, . . quasque copias *frumenti* et omnium u. quaeque natio penderet. 15,39,8 subvectaque u. ab Ostia . . , pretiumque *frumenti* minutum (est). 3,52,9 aediles disseruerant sperni sumptuariam legem vetitaeque utensilium pretia augeri in dies.

*uter.* *a)* 2,45,20 quorum (procliorum) eventu . . satis probatum (esse), penes utros summa belli fuerit.

*b) utrum α) pron.* 1,58,19 tuum erit consul- tare, utrum praevaleat, quod ex Arminio concepit an quod ex me genita est. Potest etiam referri ad *β.*

*β) adv.* G 28,9 sed u. Aravisci in Pannoniam ab Osis . . an Osi ab Araviscis in Germaniam commigraverint, . . incertum est. — *utrumne* D 35,7 adulescentuli nostri . . deducuntur in scholas, \*in quibus non facile dixerim u. locus ipse an condiscipuli an genus studiorum plus mali ingeniis adferant. 37,17 nam multum interest, u. de furto aut formula et interdico dicendum habeas, an de ambitu comitorum, de expilatis sociis et civibus trucidatis.

*uterque.* A) *adi. a) de reb. α) sing.* 1) *bina esse per se constat* 16,35,5 porrectis u. *bracchii* venis. I,42,8 in u. *latus* transverberatus. 79,13 gladii, quos praelongos u. *manu* regunt. IV, 74,23 u. (secundae et adversae) *fortuna*e documenta. II,62,6 strepentes ab u. (infero et supero) *mari* itineribus. 4,5,1 Italiam utroque mari duae classes . . praesidebant. II,58,1 accessisse partibus u. *Mauretania*m. IV, 22,8 u. Rheni *ripam* [Lips. utrimque]. G 37,3 manent u. *ripa* castra ac spatia cf. Wölflin, philol. 26,165. IV, 64,17 liceat nobis vobisque u. *ripam* colere. III,46,8 (Daci) u. Danuvii *ripa* potiebantur. G 28, 13 eadem u. *ripae* bona malaque.



2) *bina esse memoratur* III, 22, 15 eadem u. *acie* arma. I, 7, 12 u. *caedes* sinistre accepta (est). 6, 25, 14 quintum decimum Kal. Novembris, u. *necis* die. III, 40, 10 u. *consilium* aspernatus . . nec ausus est nec satis providit. 4, 30, 4 egenam aquae u. *insulam* referens. II, 49, 8 adlatis *pugionibus* \* duobus, cum utrumq. pertemptasset, alterum capiti subdidit. 2, 64, 15 (Augustum) auctorem u. *regni*. A 12, 17 eadem utriusq. *rei* causa. III, 11, 17 u. *seditionem* fraude Antonii coeptam. G 22, 14 salva u. *temporis* ratio est. III, 71, 13 inprovisa u. *vis* (erat).

β) *plur.* I, 50, 17 u. *inpias preces*, u. detestanda *vota* (esse). IV, 68, 13 ipsum . . ad u. *munia* (senatoris et praefecti praetorio) sufficere. 15, 41, 13 ut totidem annos . . inter u. *incendia* numerent.

b) de *hom.* c) *sing.* 1) A 4, 2 u. *avum*. V, 15, 11 proelii eventus u. *ducem* . . erexit. II, 37, 2 fastidio u. *principis* . . dubitasse exercitus. 11, 11, 3 u. *principis* rationes praetermitto. — II, 3, 6 pactum, ut *familiae* u. *posteri* caerimoniis praesiderent. I, 74, 7 ad u. *Germanicum exercitum* . . misit. 52, 11 multi in u. exercitu sicut modesti quietique, ita mali et strenui (erant). 3, 42, 7 legiones u. ab exercitu . . arceverunt. 4, 73, 4 u. exercitum . . Frisiis intulit. II, 35, 10 in oculis utriusq. exercitus (Vitell. et Othonian.). III, 11, 16 uni Antonio . . potestas in u. exercitum (Moesicum et Pannonicum) fuit. IV, 34, 27 credita per u. exercitum (Civilis et Romanorum) fama.

2) c. *praedic.* cc) 2, 44, 4 u. *filio* legiones *obtinente*. A 26, 11 u. *exercitu* (nona legione et Agricolae exercitu) certante. II, 6, 2 sacramentum Othonis acceperat uterq. exercitus (Vespasiani et Muciani). 86, 24 u. *legio* pro Othone, adversa Vitellio fuerat. I, 75, 10 stetit *domus* u. (Othonis et Vitellii). G 28, 7 Helvetii, Boii, Gallica utraq. [om. Leidens.] *gens.* ββ) IV, 34, 1 *dux* u. pari culpa meritis adversa prosperis *defuere*.

β) *plur.* II, 26, 12 ut . . utrisq. in *partibus* (apud Vitellian. et Othon.) percrebruerit. 13, 34, 15 Armenii . . utraq. *arma* (i. e. exercitus Romanorum et Parthorum) invitabant. — G 34, 4 utraq. *nationes* (maiores minoresque Frisii) . . Rheno praetexuntur ambiuntque . . lacus.

B) *subst.* a) *sing.* c) *c. praedic.* 1) A 14, 2 Plautius praepositus (est) ac subinde Scapula, uterq. bello *egregius*. 15, 49, 11 Scaevinus et Quintianus, uterq. senatorii ordinis, . . principium tanti facinoris capessivere. 1, 55, 5 Arminium ac Segestem, insignem utrumq. perfidia in nos aut fide. 2, 73, 5 utrumq. (Alexandrum et Germanicum) corpore decore . . haud multum triginta annos egressum . . occidisse. 3, 43, 14 certamine ducum R., quos inter ambigebatur utroq. bellum sibi poscente. 14, 46, 6 (Volusius atque Africanus) Trebellium dum uterq. dedignatur, supra tulere. — *neutr.* 3, 19, 8 gliscit utrumq. posteritate. 37, 4 u. in laudem Drusi trahebatur.

2) II, 97, 5 legati . . cunctabantur, Flaccus . . anxius proprio bello, Bolanus numquam satis quieta Britannia, et uterq. *ambigui*. III, 35, 8 quod hic Trevir, Calenus Aedius, uterq. Vitelliani fuerant. 4, 34, 20 uterq. (Asinius et Messalla) opibus atque honoribus pervigere. 13, 9, 1 uterq.

(Corbulo et Quadratus) . . monebant. 14, 54, 1 uterq. mensuram inplevimus, et \*tu . . et ego . . 15, 28, 17 pedes uterq. (Tiridates et Corbulo) dexteris miscuere. — *fem.* 12, 64, 15 utraq. (Lepida et Agrippina) impudica, infamis, violenta, . . vitiis aemulabantur.

β) 1) *masc. aa gen.* II, 5, 8 demptis utriusq. vitiis. 31, 1 ante u. exitum. 97, 13 socii de imperio u. coniectabant. III, 65, 4. V, 1, 2 privatis u. rebus. IV, 6, 7 egregiis u. orationibus. 48, 9 mixtis u. mandatis. 1, 10, 8 (Augustum) u. copias occupavisse. 2, 48, 7 nobilitatem u. pecunia iuvandam (esse). 12, 9, 4 quod (sc. despondere) aetati u. (Domitii et Octaviae) non absurdum . . erat. 41, 11 populus . . fortunam u. praesumeret. 13, 16, 5 ne . . u. morte proderetur scelus. 14, 7, 9 longum u. silentium. 59, 17 u. turbidum ingenium esse.

bb) *dat.* D 16, 23 (Demosthenes et Hyperides) utriq. (Philippo et Alexandro) superstites (erant). I, 61, 9 addita u. Germanorum auxilia. II, 4, 20 auxilia u. cohortium alarumque (erant). 1, 71, 3 data u. venia. 4, 18, 2 amicitia Germanici perniciosa u. (erat). 28, 2 nomen u. [M virique] Vibius Serenus. 50, 10 u. destinatum . . occidere. 5, 1, 1 Rubellio et Fufio consulibus, *quorum* u. Geminus cognomentum erat. 13, 2, 8 certamen u. unum erat. 15, 17, 3 integra u. cuncta (esse).

cc) *acc.* IV, 17, 28 dum alii Vespasianum, alii Vitellium foveant, patere locum adversus utrumq. 2, 63, 21 barbari u. comitati . . Danuvium ultra . . locantur. 4, 11, 10 ceterorum in u. odio. — de *reb.* 13, 53, 7 Vetis Mosellam atque \*Aram facta inter utrumq. fossa conectere parabat.

dd) *abl.* D 18, 11 utroq. distinctior . . Cicero. I, 50, 20 potior u. Vespasianus.

2) *neutr. aa acc.* IV, 40, 6 patres utrumq. iussere. 81, 23 u. qui interfuere nunc quoque memorant. 2, 57, 4 (Piso) iussus partem legionum ipse aut per filium in Armeniam ducere u. neglexerat. 15, 38, 2 u. auctores prodidere.

bb) *abl.* 12, 50, 7 atrox hiems et parum provisi commeatus et orta ex utroq. tabes.

b) *plur.* c) *masc.* 1) *utrobique sunt plures* I, 75, 4 utrisq. (Vitellianis et Othonianis) frustra fuit. V, 3, 8 (Iudaei) utrisq. (deis et hominibus) deserti. 2, 20, 15 utrisq. (hosti et Romanis) necessitas in loco (erat). 25, 8 utrisq. (et iis qui in frontem et qui in terga missi sunt) adfuit fortuna. 3, 63, 12 cultus numinum utrisq. (Sardianis et Milesiis) Dianam aut Apollinem venerandi.

2) *utrobique sunt singuli* D 2, 7 Aper et Secundus . . quos ego utrosq. non in iudiciis modo [Schopen; codd. in iud. non u. modo; Nipp. non in iudic. modo u.; Ritter. Halm delent u.] studioso audiebam, sed . . 15, 55, 21 esse utrosq. (Natalem et Scaevinum) C. Pisonis intimos. 63, 11 sit . . constantia penes utrosq. (Senecam et uxorem) par. 16, 7, 8 removendos (esse) a re p. utrosq. (Cassium et Silanum). 11, 11 pater filiam, avia neptem, illa utrosq. (patrem et aviam) intuens. — 11, 1, 4 (Messalina) Suillum accusandis utrisq. (Asiatico et Poppaeae) immittit. 16, 21, 3 Nero . . olim utrisq. (Paeto et Sorano) infensus. 32, 6 (Soranus) in



amplexus occurrentis filiae ruebat, nisi . . . lictoris utrisque obstitissent. — 12,15,5 Mithridates . . . spretis utrisque. (Cotye et Aquila) concire nationes.

β) *neutr.* I,83,10 utraq. (amor et virtus) egregie supersunt. 15,71,17 quae utraq. (et integrae et ademptae opes) gloriam eius auxere. 14,14,8 nec iam sisti poterat (Nero sc. quin equis vel cantu certaret), cum Senecae ac Burro visum, ne utraq. pervinceret, alterum concedere.

**uterus.** a) *propr.*, de parte corp. α) *hom.* D29,10 vitia paene in utero matris concipi mihi videntur. II,13,7 femina . . . cum . . . milites . . . interrogarent, ubi filium occuleret, uterum ostendens latere respondit. 1,40,9 (Germanicus) uterum eius (uxoris) . . . complexus, ut abiret perpulit. 57,17 uxor Arminii . . . gravidum u. intuens. 59,4 Arminium . . . subiectus servitio uxoris uterus vaecordem (agebat). 12,51,5 coniunx gravida . . . ubi quati uterus et viscera \*vibrabantur, orare . . . 14,8,22 (Agrippina) centurioni ferrum destringenti protendens uterum 'ventrem feri' exclamavit. 15,23,5 senatus uterum Poppaeae commendaverat dis.

β) *animal.* 15,47,9 quia (caput vituli) in utero repressum . . . sit.

b) *transl.* de navibus 2,6,4 naves . . . angusta puppi proraque et lato u.

**utilis.** a) *adi.* α) I,16,23 utilissimus . . . bonarum malarumque rerum dilectus est cogitare . . . 46,22 rem haud dubie u. II,29,17 u. *moderatione.* 15,13,15 pacem ex aequo u. (esse). III,56,18 ita formatis principis auribus, ut aspere quae utilia . . . acciperet. — D37,33 quis ignorat utilius ac melius esse frui pace quam bello vexari? V,10,12 cf. γ. β) *c. dat.* II,32,4 *festinationem* hostibus, *moram* ipsis utilem disseruit. III,2,2 *festinationem* ipsis u., Vitellio *exitiosam* disseruit. IV,63,5 obstabat (excidio civitatis) . . . novum imperium inchoantibus utilis *elementiae fama.* II,76,5 omnes . . . aestimare debent, an quod inchoatur rei p. utile, ipsis gloriosum . . . sit. — IV,73,6 statui pauca disserere, quae . . . utilius sit vobis audisse quam nobis dixisse. γ) V,10,12 manere apud exercitus Titum ad omnes principatus novi eventus casusve utile [M<sup>1</sup> utili; 2. m. corr. utilis; Pichena utilius] videbatur. — A12,4 nec aliud adversus validissimas gentis pro nobis utilius [Wex del. utilius] (est), quam quod in commune non consulunt.

b) *subst.* α) A8,4 utilia *honestis* miscere. 28,8 ad aquam atque \*utilia raptum [codd. ut illa raptis secum; Selling utensilia; al. aliter] egressi. 4,33,10 pauci . . . utilia ab *noxiiis* discernunt. β) *c. dat.* 6,46,21 ad internoscenda corpori suo utilia vel noxia. III,70,17 pacem et concordiam victis utilia, victoribus tantum *pulchra* esse.

c) *adv.* G21,4 recipit satisfactionem (homicidii) universa domus, utiliter in publicum, quia . . .

**utilitas.** a) *abs.* D5,16 studium, quo non aliud . . . vel ad u. fructuosius vel . . . ad dignitatem amplius . . . excogitari potest. 5,34 plura de u. (eloquentiae) non dico. \*31,8 in iudiciis fere de aequitate, in deliberationibus de u., in laudationibus de honestate disserimus [Ursinus suppl. de util.

in laudat.]. 6,32,6 *valuit* tamen u., ut Abdum . . . lento veneno inligaret cf. b. γ 12,17,10. 13,45,14 (Poppaea) unde u. *ostenderetur*, illuc libidinem transferebat. 15,43,17 ea (sc. quae ad reprimendos ignes providebantur) ex u. accepta decorem quoque novae urbi attulere. — *plur.* D9,3 carmina et versus . . . neque dignitatem ullam auctoribus suis conciliant neque u. *alunt.*

b) α) *c. gen.* 1) D5,25 cuius (eloquentiae) vis et u. . . aliorum perfugio . . . intellegitur. 8,15 ad demonstrandam oratoriae eloquentiae u. illustriora exempla. 30,23 ille (Cicero) dialecticae subtilitatem, ille *moralis partis* u., ille rerum motus causasque cognoverat i. q. anwendbarkeit. 30,30 dicere pro dignitate rerum, ad u. *temporum* i. q. gemäss der benutzbarkeit der jeweiligen umstände. 12,63,6 quod priores illuc advecti, praevisa *locorum* u., peiora legissent. — *plur.* III,52,10 *cunctandi* utilitates edisserens.

2) D5,20 si ad u. *vitae* omnia consilia factaque nostra derigenda sunt. IV,7,9 pertinere ad u. *rei p.* . . . occurrere illi (imperator) . . . innocentissimos. 1,22,12 quia utilitati *legionum* consulebamus. 3,74,17 regressus est, properantius tamen quam ex u. *sociorum.*

β) *c. adi.* vel *pron.* G44,18 neque nobilem neque ingenuum . . . armis praeponere *regia* u. est. I,15,25 inrumpet *adulatio* . . . \*et pessimum veri adfectus venenum, *sua* cuique u. II,30,16 *eandem* u. *fovere.* 13,41,13 *nulla* in eo u. aut gloria (erat), quod (Artaxata) capta essent. II,5,13 Titus prava certamina *communi* u. aboleverat. 16,30,4 quod proconsulatum Asiae Soranus . . . sibi potius adcomdatum quam ex u. *communi* egisset. 4,38,6 *offensionum* pro u. *publica* non pavidus. 14,44,18 habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum (durchgreifendes verfahren), quod contra singulos utilitate p. rependitur. 15,44,26 tamquam (Christiani) non utilitate p., sed in saevitiam unius absumerentur. 16,5,3 qui . . . officio legationum aut *privata* u. advenerant. 12,17,10 *Zorsines*, diu pensitato, Mithridatisne rebus extremis an patrio regno consuleret, postquam praevaluit *gentilis* u., . . . apud effigiem Caesaris procubuit. — *plur.* 1,10,14 *privata* odia *publicis* u. remittere. 58,4 amicos inimicosque ex *vestris* u. delegi.

**utinam.** a) 15,67,18 admonitus fortiter protendere cervicem, 'u.' ait 'tu tam fortiter *ferias!*' b) D18,6 sunt enim (oratores vere antiqui) horridi et . . . informes et quos u. nulla parte imitatus *esset* Calvus vester . . . aut ipse Cicero. 3,16,21 atque u. ego potius filio iuveni quam ille patri seni *cessisset!* — *ellipt.* 1,58,11 testis illa nox, mihi u. potius novissima!

**utique.** a) i. q. *doch jedenfalls* D18,22 legistis u. et Calvi et Bruti ad Ciceronem missas epistulas. 23,6 sed vobis u. versantur ante oculos isti, qui . . . 30,11 notus est vobis u. Ciceronis liber, qui Brutus inscribitur.

b) i. q. *zumal* D19,23 (nunc) novis . . . eloquentiae itineribus opus est, per quae orator fastidium aurium effugiat, u. apud eos iudices, qui vi et potestate . . . cognoscunt. 22,7 (Cicero) . . . excoluit orationem . . . et quasdam sententias invenit, u. in iis orationibus, quas iam senior . . . composuit.



**utor.** A) *propr.* a) 2,53,12 foederi sociae . . urbis (Athenarum) datum, ut uno *lictore* uteretur (Germanicus). 4,15,11 si vim praetoris *usurpasset manibusque* militum usus foret. 16,15,11 hactenus manu servi usus, ut . . pugionem extolleret, adpressit dextram eius. 2,54,10 (Germanicus) adpellit Colophona, ut Apollinis *oraculo* uteretur. 4,49,10 cum ingens multitudo bellatorum . . uno reliquo *fonte* uterentur. 6,21,2 (Tiberius) edita domus *parte* ac liberti unius *consentientia* utebatur i. q. *liberto* uno conscio. 13,23,9 *scripto* usum (esse) cf. nutus. — G 6,2 rari *gladiis* aut maioribus *lanceis* utuntur. II, 11,21 *lorica* ferrea usus est [est om. codd. dett.]. 1,15,11 ut per circum triumphali *veste* uterentur. — D 26,20 ipsis etiam quibus utitur *armis* (eloquentiae) incompositus. 26,8 ne virilis quidem *cultus* est, quo plerique temporum nostrorum actores utuntur. II,60,6 donec auditi necessariis magis *defensionibus* quam honestis uterentur. D 31,31 ne Epicuri quidem . . *exclamations* adsumere *iisque*, prout res poscit, uti alienum erit oratori. 8,3 libentius novis . . quam remotis . . *exemplis* utor. 14,53,7 utar magnis exemplis, nec meae fortunae, sed tuae. 3,63,11 neque minus Milesios *Dareo* rege uti i. q. anführen [M. Ritter, Pfitzner; Lips. et al. niti, quod paulo ante invenitur]. D 18,27 ut ipsis *verbis* utar. 2,38,2 his ferme verbis usus i. q. utens. 11,37,7 hoc enim verbo usum ferunt. — D 30,8 referam . . animum ad eam *disciplinam* (schule), qua usos esse oratores accepimus. 11,34,7 non ideo pervicit, quin . . *exemplo* eius Caecina uteretur [cf. M 16,27,8]. 1,8,18 neque in iis, quae ad rem p. pertinerent, *consilio* nisi suo usum. IV,21,7 neque proditoris neque hostium se consiliis uti. 11,24,5 hortantur uti paribus consiliis \*in re p. capessenda [Nipp. hortantur, uti . . rem p. capessam] cf. b. γ 12,8,11. 13,6,17 pleraque in summa fortuna . . consiliis quam . . manibus geri. daturum plane documentum, honestis an secus *amicis* uteretur, si . . i. q. amicorum consilio. I,90,12 ut in consiliis militiae *Paulino* . . ita in rebus urbanis Trachali *ingenio* Othonem uti credebatur. 6,51,18 remoto pudore et metu suo tantum ingenio utebatur. 12,61,7 dixit Xenophontem, cuius *scientia* ipse uteretur, eadem familia ortum. II,39,3 Celsus et Paulinus, cum *prudencia* eorum nemo uteretur, . . alienae culpa praetendebantur. — 3,69,16 nec utendum (esse) *imperio*, ubi legibus agi possit. 12,3,4 ut . . nondum uxor *potentia* uxoria iam uteretur. 14,18,4 Cyrenenses reum agebant Strabonem, praetoria *potestate* usum i. q. praetura functum. — 3,8,11 cum incallidus alioqui . . senilibus tum *artibus* uteretur. [Nipp. 14,23,10 dux R. diversis artibus \*usus, *miseriordia* adversum supplices, *celeritate* adversum profugos.] 12,20,13 quanta *pervicacia* in hostem, tanta *beneficentia* adversum supplices utendum (esse). 4,11,7 quin potius . . *cunctatione* et *mora* adversum unicum \*filium . . uteretur. IV,28,11 Ubii . . circumventi sunt, per omne id bellum meliore usi *fide* quam fortuna. 13,45,10 modestiam *praeferre* et *lascivia* uti. D 27,12 utere antiqua *libertate* (freimut). 4,35,17 externi reges

aut qui eadem *saevitia* usi sunt. 1,14,5 eadem se *temperantia* usurum in iis, quae sibi tribuerentur. II,88,7 (milites) vernacula utebantur *urbanitate*. — 2,21,4 cum ingens multitudo . . hastas non protenderet . . neque *adsultibus* et *velocitate* corporum uteretur. G 5,16 interiores . . *permutatione* mercium utuntur. 1,48,5 usum (esse) *promisca caede*. 6,48,17 documento sequentia erunt bene Arruntium *morte* usum. 16,11,1 nuntiat patri abicere spem et uti *necessitate* i. q. das unvermeidliche vollziehen.

b) *additur α) quomodo usus fiat* D 32,3 *aliter* utimur propriis, aliter commodatis. 4,31,17 quem (Suilium) vidit sequens aetas praepotentem . . et principis amicitia diu *prosperare*, numquam *bene* usum. 66,6 diu egens et parto nuper praemio *male* usus. 6,22,14 si illi gravem fortunam constanter tolerent, hi prospera *inconsculte* utantur. G 25,2 ceteris servis non in nostrum *morem* . . utuntur. 15,72,3 addidit sine pretio frumentum, quo ante *ex modo annonae* utebantur. 12,27,12 praeda *per luxum* usos et somno graves circumvenere. 18,9 utere, *ut voles*, prole magni Achaemenis.

β) *in c. acc.* A 18,30 nec Agricola prosperitate rerum in vanitatem usum [Cornelissen versus], . . victoriam vocabat victos continuisse.

γ) *ad* D \*40,6 cum plurimi disertorum . . ad incessendos principes viros . . populi quoque . . auribus uteretur. G 16,8 materia ad omnia utuntur informi. 3,36,9 neque quemquam in Capitolium . . perferre, ut eo subsidio ad flagitia utatur. 12,8,11 ut . . consiliis eiusdem ad spem dominationis uterentur [codd. dett. uteretur]. 14,23,1 Corbulo post deleta Artaxata utendum recenti terrore ratus ad occupanda Tigranocerta. 16,7,13 \*ne memoria tantum infensi nominis ad discordias uteretur. [M 16,27,8 cf. verito A. II. b. β. dd.]

δ) *pro* 12,14,2 Gotarzes . . flumine Corma pro munimento uti.

B) a) *vi praegn.* i. q. *geniessen, sich zu nutzen machen* D 41,27 bono saeculi sui quisque . . utatur. II,47,6 difficilium est temperare *felicitati*, qua te non putes diu usum. 3,28,8 Augustus . . dedit iura, quam *pace* et *principio* uteremur. 57,10 deridiculo fuit senex foedissimae adulationis tantum *infamia* usurus. 4,39,14 amicum sola necessitudinis *gloria* usum (esse). — III,2,15 quin potius *eo ipso* uterentur, quod . . 1,28,11 utendum *inclinacione* ea Caesar . . ratus. 2,77,2 Domitius . . disseruit utendum *eventu*. 12,57,9 Agrippina *trepidacione* principis usa . . Narcissum incusat. 15,42,1 Nero usus est patriae *ruinis*.

b) *vi minut.* i. q. *haben* 1) D 41,12 in iis gentibus, quae firmissima *valitudine* ac saluberrimis *corporibus* utuntur. G 28,12 cum (Osi et Aravisci) eodem adhuc *sermone institutis moribus* utantur. IV,5,3 quali *fortuna* (Helvidius) sit usus, paucis repetam. 28,11 cf. A. a. 13,39,25 pari fortuna legatus ac praefectus usi sunt. 2) *c. abl. praedic.* 13,10,2 *quo* (Labeone) *tutore* usus erat. 15,37,3 tota *urbe* quasi *domo* uti. — [M 12,45,15.]

**utrimque.** a) *α) propr.* G 44,8 u. prora paratam agere adpulsui frontem agit. III,47,19 pari u. prora. 2,6,6 adpositis u. gubernaculis.



II, 34, 8 naves . . validis u. trabibus conexae. 41, 17 praeruptis u. fossis. — I, 89, 13 Oriens Occidentisque et quidquid u. [b utriq., a utrinque] virium est a tergo. III, 2, 10 iuxta Gallias Hispaniasque (esse), u. viros, equos, tributa. 46, 11 ne externa moles u. *ingrueret*, si Dacus Germanusque *diversi* inrupissent. β) de *origine* I, 14, 12 Piso M. Crasso et Scribonia genitus, nobilis u. 6, 51, 1 pater ei Nero et u. origo gentis Claudiae (erat). γ) de *respectu* II, 1, 16 cuncta u. [ab utrinque] *perlustrat*: si pergeret in urbem . . : sin rediret, . .

b) de *homin.* α) i. q. *ab utroque* I, 74, 4 paria (atque Otho) Vitellius ostentabat . . , stulta u. et indecora simulatione. IV, 8, 21 haec magnis u. contentionebus iactata diversis studiis accipiebantur. 2, 35, 10 haec . . magnis u. contentionebus acta (sunt). 1, 5, 5 multas illic u. lacrimas et signa caritatis (fuisse). 13, 56, 8 ita infensus u. animis discessum. β) i. q. *ab utrisque* (apud u.) A 27, 11 ita irritatis u. animis discessum. I, 51, 8 paratis u. corruptoribus. 6, 33, 8 u. donis *acceptis*. II, 21, 17 u. pudor, u. gloria et diversae exhortationes *hinc* legionum . . robor, *inde* urbanae militiae . . decus attollentium. 52, 9 ita trepidi et u. *ancii* coeunt cf. Her. III, 27, 11 Romanae u. artes (erant). 57, 14 ut *conlata* u. castra (sunt). IV, 19, 18 *motis* u. copiis. 2, 45, 7 deriguntur acies, pari u. spe. 46, 17 fuis u. dextris cornibus. 79, 2 u. infensi arma primo expedire. 6, 34, 13 directae u. acie. 15, 6, 3 omissio u. bello. 29, 8 magna u. specie, *inde* eques . . , *hinc* agmina legionum steterunt. — [Lips. IV, 22, 8.]

**utrobique, utrubique.** a) IV, 28, 5 vastari Ubios Treverosque, et aliam manum Mosam annem transire iubet . . . actae utrobique praedae (sunt). b) i. q. *apud utrumque* 6, 37, 22 monet . . hunc, Phraatis avi et altoris Caesaris \*quaeque utrubique [M; Beroaldus; Halm, Nipp. utrobique] pulchra, meminerit cf. Pfitzner.

**utroque.** II, 29, 15 ut est vulgus u. (sc. in pavore et in laetitia) immodicum.

**utrum** cf. *uter*.

**uxor.** a) c. *opp.* et *sim.* I, 13, 16 eoque Poppaeam, principale *scortum*, . . deposuerat, donec Octaviam uxorem amoliretur. 4, 3, 18 pellit domo Seianus u. Apicatam, . . ne *paelici* suspectaretur. 11, 29, 12 ipse . . duas *paelices* . . uxore deiecta plus potentiae ostentando perpulit delationem subire. 14, 63, 13 tum ancilla domina validior et Poppaea non nisi in perniciem uxoris nupta. — 2, 43, 29 *coniunx* Germanici Agrippina fecunditate . . Liviam u. Drusi praecellebat. 3, 33, 2 censuit, ne quem magistratum . . uxor comitaretur, multum ante repetito concordem sibi coniugem (esse). 12, 1, 2 quis deligeret uxorem Claudio, . . coniugum imperiis obnoxio. — G 18, 1 dotem non uxor *marito*, sed uxori maritus offert. 1, 57, 14 uxor Arminii eademque filia Segestis, mariti magis quam parentis animo. 2, 85, 7. 3, 34, 14. 4, 22, 11. 11, 2, 13. 14, 61, 24 cf. maritus. G 18, 5 in haec munera uxor accipitur, atque in vicem ipsa armorum aliquid *viro* adfert. 5, 1, 13 (Iulia Augusta) *mater* inpotens, u. facilis et cum artibus mariti, simulatione filii bene composita. 3, 34, 31 si ab u. carissima et tot communium liberorum *parente* divelleretur. G 25, 5

u. ac *liberi*. IV, 42, 7. 2, 37, 5. 16, 6, 5 cf. *liberi a.* 1, 42, 1 non mihi u. aut *filius* patre et re p. cariores sunt. 40, 7 (Germanicus) aspernantem u. . . , postremo uterum eius et communem filium . . complexus, ut abiret perpulit. A 43, 16 coheredem optimae u. et piissimae *filiae* Domitianum scripsit. 44, 12. 46, 8. 14, 31, 5 cf. *filia*. 12, 35, 17 capta uxor [M uxore] et filia Carataci *fratresque* in deditionem accepti. IV, 79, 2 offerbant u. ac *sororem* Civilis et filiam Classici, . . pignora societatis. 15, 67, 8 parricida *matris* et u. . . extitisti (Nero). b) I, 47, 10 Verania u. 13, 16 cf. a. IV, 67, 10. 6, 29, 21. 15, 60, 21 cum Pompeia Paulina u. 1, 5, 7 uxori Marciae. 53, 19. 2, 43, 16 u. quoque Plancinae nobilitate et opibus accendebatur. 4, 3, 18 cf. a. [Halm, al. 19, 14.] 6, 45, 18 u. suam Enniam. 13, 12, 9 u. ab Octavia . . abhorrebat. — II, 60, 16 Galeria uxor Vitellii. 64, 1. 2, 43, 29 cf. a. 4, 22, 11 Numantina, prior u. eius. 15, 71, 25. II, 63, 11 Triaria L. Vitellii uxor. 64, 8. IV, 42, 7. 3, 76, 3 Iunia . . , C. Cassii u., M. Bruti soror. 16, 8, 6. 1, 12, 16 cf. infra. 6, 27, 2 Iulia . . , quondam Neronis u. 47, 3 Acutiam, P. Vitellii quondam u. III, 77, 15 uxorem L. Vitellii Triariam. II, 20, 5. 4, 3, 8. 14, 31, 5. — I, 48, 8 cuius (Sabini) uxor. 1, 40, 11 profuga ducis u. 58, 23 Arminii uxor. 57, 14 uxor Arminii. 2, 67, 7. 11, 27, 3. 14, 61, 24 cf. infra. II, 59, 4. — III, 70, 7 cur enim . . fratris domum . . quam . . *penates* uxoris petisset? 84, 18 in *domum* u. sellula defertur. 2, 43, 16 cf. supra. 1, 59, 4 subiectus servitio u. *uterus*. 5, 2 *seclus* u. suspectabant. 11, 25, 24. 34, 2 *flagitia* u. 3, 34, 14 corruptos saepe *pravitatibus* uxorum maritos. 4, 20, 20 provincialibus uxorum *criminibus* (plecti). 6, 51, 9 *inpudicitiam* uxoris tolerans aut declinans. 13, 46, 2 laudare *formam elegantiamque* u. apud principem. G 19, 11 melius adhuc . . eae civitates, in quibus . . cum *spe votoque* u. semel transigitur. 15, 53, 19 Pisonem notum *amore* u. 59, 22 cf. infra. 16, 6, 5 liberorum cupiens et amori u. obnoxius erat. 4, 57, 18. 14, 63, 13 cf. a. 15, 54, 18. 63, 15. — A 6, 5 nisi quod in *bona* u. tanto maior laus, quanto in *mala* plus culpa est. 43, 16 optimae uxori cf. a. 45, 23 adsidente *amantissima* u. 3, 34, 31 ab u. *carissima* cf. a. 5, 1, 13 u. *facilis* cf. a. 15, 59, 22 testamentum amori uxoris dedit, quam *degenerem* et sola corporis forma *commendatam* amici matrimonio abstulerat. 2, 85, 7 in u. delicti *manifesta*. 4, 19, 14 victoria per avaritiam foedata et uxor *socia* [Halm, al. Sosia] arguebantur. 6, 29, 12 conterrita uxore, quam etsi *nocentem* periculi tamen *expertem* fuisse. 1, 40, 11 *profuga* u. 41, 5 nihil *imperatoriae* u. aut comitatus soliti. G 17, 14 soli barbarorum *singulis* u. contenti sunt, exceptis paucis, qui . . \*pluribus *nuptiis* ambiuntur. 4, 22, 11 *prior* u. cf. supra. — 1, 12, 16 Vipsania . . , quae quondam Tiberii u.  *fuerat*. 14, 61, 24 si desperent uxorem Neronis fore Octaviam, illi maritum daturus. 4, 19, 1 erat u. Silio Sosia Galla. 12, 3, 3 nondum uxor potentia uxoria iam (utebatur). G 18, 5 in haec munera u. *accipitur* cf. a. 12, 6, 11 statueret documentum, quo uxorem imperator . . acciperet. 1, 2 orto apud libertos certamine, quis *deligeret* uxorem Claudio. 3, 23, 7 *destinata* quondam u. L. Caesari ac divo Augusto



nurus. 2,37,5 *ducere* u., suscipere liberos. 37, 16 u. duxi. 11,30,8 *redderet* uxorem rumperet-que tabulas nuptiales. 1,10,20 *abducta* Neroni u. (est). 1,13,16 donec Octaviam u. *amoliretur* cf. a. 15,59,22 quam (u.) . . amici matrimonio *abstulerat* cf. supra. 11,29,12 uxore *deiecta* cf. a. 4,3,18 *pellit* domo Seianus u. cf. a. 1,59,3 *rapta* u. 4,7,13 secreta quoque eius *corrupta* u. prodebantur. — 3,33,15 quotiens repetundarum aliqui arguerentur, plura uxori-

bus obiectari: his statim adhaerescere deterrimum quemque cf. totum locum. 11,28,9 hebetem Claudium et uxori devinctum. 2,72,1. 3,15,16. 4,22,4. 60,11. 12,42,6. 14,1,10. 15,55,20. 63,2.

**uxorius.** 1,7,23 per u. *ambitum* . . inrepsisse. 3,34,11 revertentibus post laborem quod honestius quam u. *levamentum*? 11,37,9 propinqua nox et u. *cubiculi* memoria timebantur. 12,3,3 (Agrippina) pellicit patrum, ut . . nondum uxor *potentia* u. iam uteretur.

## V

Confecit C. Iohn.

**vacatio.** non nisi in *re milit.* a) *propr.* α) 1,17, 14 hinc saevitiam centurionum et vacationes *munerum redimi.* β) *abs.* I,46,15 locupletissimus quisque miles . . saevitia fatigari, donec vacationem *emeret.* 1,35,5 *pretia* vacationum, angustias stipendii . . incusant.

b) *meton.* i. q. *pretium vacationis* I,46,8 flagitatum, ut v. *praestari* centurionibus *solitae remitterentur.* 46,21 Otho . . fiscum suum v. *annuas exsolutorum* promisit. 58,3 Vitellius . . vacationes centurionibus ex fisco *numerat.*

**vacuo.** a) i. q. *frei sein* III,11,13 vacantium forte *balnearum* fornacibus *abditus.* — 3,28,11 ut, si a privilegiis parentum cessaretur, . . populus vacantia teneret i. q. *das herrenlose.*

b) i. q. *freizeit haben* c) *abs.* I,10,8 nimiae voluptates (erant), cum vacaret; quotiens *expedierat* (ausrückte), magnae virtutes. β) *c. dat.* i. q. *se dare* II,49,6 (Otho) regressus vacavit *abqueum adloquii.* 16,22,9 privatis clientium *negotiis* vacavisse. — I,44,3 levata omni sollicitudine mens vacare *gaudio* coeperat.

**vacuus.** I) a) *propr.* III,33,12 quas (faces) . . in vacuas domos et inania templa . . iaculabantur. V,9,3 vulgatum nulla intus deum effigie vacua *sedem* et inania (i. q. vana) arcana (esse). III,16,9 diductis in latera turmis vacuum medio relinquit *iter*, quo Varum equitesque eius reciperet. 15,40,3 prorutis per immensum aedificiis, ut continuae violentiae (sc. ignis) campus et velut v. *caelum* occurreret. 12,13, 12 equi ubi pharetras *telis omustas* acceperere, . . nocte demum v. *pharetris* . . redeunt. 11,21,4 (Rufus) v. per medium diei *porticibus* secretus agitatur. 15,34,3 egresso qui adfuerat populo v. et sine ullius noxa *theatrum* conlapsum est. — *fere propr.* 6,51,9 (Tiberius) Rhodo regressus v. (sc. liberis) principis *penates* duodecim annis . . obtinuit. — *subst.* III,23,4 tormenta in aggerem viae contulerant, ut tela vacuo [Her. e vacuo] atque *aperto* excenterentur. 29,14 completur caede quantum inter castra murosque vacui fuit. 84, 24 terret solitudo et tacentes loci; temptat clausa, inhorrescit vacuis.

b) *transl.* c) *de reb.* 1) i. q. *herrenlos, erledigt* 13,54,4 Frisii . . *agros* v. et militum usui sepositos insedere. 55,15 quae (*terrae*) vacuae, eas publicas esse. 2,3,3 victo Vononi per fugium *Armenia* fuit, vacua tunc. 12,50,8 va-

cuamque rursus Armeniam Radamistus invasit. 6,34,10 Iaso . . *inanem* regiam Aetiae vacuosque (sc. morte Aetiae) *Colchos* repetivit. — A 40,4 Suriam *provinciam* Agricolae destinari, v. tum morte Rufi consularis. 14,26,16 Corbulo in Suriam abscessit, morte Ummidii legati v. 2,76,3 repeteret provinciam non iure ablatam et v. IV,39,20 citiorem Hispaniam ostentans discessu Rufi v. 6,40,13 Blaesis *sacerdotia* . . distulerat, tunc ut v. contulit in alios. II,71,8 ut Valenti et Caecinae v. honoris *menses* aperiret, coartati (sunt) aliorum consulatus i. q. aperiendo vacuos faceret.

2) i. q. *schutzlos* A 32,20 v. *castella.* III,77,2 pollicitus . . v. *arceum* traditurum. II,14,7 ne omnibus copiis in terrestre iter versis v. *mari* classis adceleraret. III,2,12 si inferre arma ultro velint, duas classes vacuumque Illyricum mare (esse). 47,12 classi quoque faces intulit, v. mari eludens.

3) i. q. *inhaltlos* I,30,13 si res p. et senatus et populus v. *nomina* sunt [*al. vana*].

β) *de homin.* 1) i. q. *sine coniuge* 11,12,8 (Messalina) in C. Silium . . ita exarserat, ut Silianam . . matrimonio eius exturbaret vacuoque *adultero* poteretur. 13,44,5 mox, ut omitteret maritum, emeretur . . sed ubi *mulier* v. fuit, nectere moras.

2) i. q. *non occupatus* α) V,1,15 quos . . spes acciverat *occupandi principem* adhuc v. β) [cod. Leid. D 7,14 non solum apud *negotiosos* et *rebus intentos*, sed etiam apud vacuos et adulescentes]. IV,17,26 proinde arriperent vacui *occupatos* (sc. civilibus discordiis), integri fessos. A 37,2 Britanni, qui adhuc *pugnae expertes* . . paucitatem nostrorum vacui spernebant. I,80,5 is quo magis vacuus quietis castris iussa exsequeretur, vehicula cohortis incipiente nocte onerari . . iubet.

γ) *impers.* i. q. *liberum est* II,38,5 ubi subacto orbe . . securas opes concupiscere vacuum fuit. 14,28,6 antea vacuum id (sc. a privatis iudiciis ad senatum provocare) *solutumque poena* fuerat.

II) a) *c. abl.* IV,12,7 extrema Gallicae orae vacua *cultoribus.* 1,34,7 vacua *dentibus* ora. 15,17,13 ille Armeniam quoque diversis *praesidiis* vacuum fieri expostulabat. — 4,70,10 quem diem vacuum *poena* (esse), ubi inter sacra . . vincla . . inducantur? 12,61,8 omni *tributo* vacui